

Tarja Tiainen (toim.)

**”En kehu, mutta
tulipahan sekin taas
tehtyä”**

**Kenttäpäiväkirja tietotekniikasta
Etelä-Pohjanmaan kylissä**

TIETOJENKÄSITTELYTIETEIDEN LAITOS
TAMPEREEN YLIOPISTO

B-2004-10

TAMPERE 2004

Tarja Tiainen (toim.)

”En kehu, mutta tulipahan sekin taas tehtyä”

Kenttäpäiväkirja tietotekniikasta Etelä-Pohjanmaan kylissä

Sisältö

Tarja Tiainen

Esipuhe eESTE-tutkimusprojektista	3
--	----------

Tarja Tiainen & Emma-Reetta Koivunen

1. Kyläläisten näkökulma tietotekniikkaan	6
1.1. Johdanto	6
1.2. Antropologia ja etnografia	8
1.3. Teknologian muotoutuminen ja internetin käyttö	11
1.4. Internet – globaali ja paikallinen	13
1.5. Projektin tuloksia	14
Lähteet	15

Emma-Reetta Koivunen

2. Tietokonekierrätystä Etelä-Pohjanmaalla	20
2.1. Johdanto	20
2.2. Casen konteksti: minne tietokoneet haettiin	20
2.3. Kierrätyskoneet ja –prosessi	21
2.4. Lopuksi	23
Lähteet	23

Emma-Reetta Koivunen

3 Tietotekniikka kaupunkilaisten olohuoneessa	24
3.1. Johdanto	24
3.2. Aineistonkeruu	24
3.3. Kasperin ja Toimintojen Talo	26
3.4. Tietotekniikka olohuoneissa	27
3.5. Lopuksi	28
3.6. Lähteet	28

Emma-Reetta Koivunen

4. Tietotekniikka osana kyläyhteisön arkea	29
4.1. Johdanto	29
4.2. Aineistonkeruu	29
4.3. Asuinpaikkana Kitinoja	31
4.4. Uskonto kylän elämässä	33
4.5. Kylä suomalaisessa yhteiskunnassa	34
4.6. Tietotekniikka kylän elämässä	35
Lähteet	37

Tero Saarenpää

5. Etelä-Pohjanmaan yritysten käsityksiä sähköisestä kaupasta	40
5.1 Tutkimustehtävä	40
5.2 Case 1: Sähköinen maatalouskauppa	41
5.2.1 Kauppa kontekstissaan ja haastatellut työntekijät	41
5.2.2 Liikaa raakatietoa	42
5.2.3 Maataloustuotteet ja nuoret viljelijät ”sopivat” sähköiseen Kauppaan	42
5.2.4 Sosiaalisuus rajoittaa, monikanavaisuus tukee	43
5.2.5 Luottamuksen muodostuminen	44
5.2.6 Toimiva sähköinen kauppa: standardituotteita monikanavaisesti	45
5.3 Case 2: Pienyrittämistä ja tiedottamista	46
5.3.1 Historiikki ja haastateltavat	46
5.3.2 Tietokone monenlaisessa käytössä	46
5.3.3 Lainsäädäntö rajoittaa	46
5.3.4 Nuoret sähköisen kaupan tulevaisuus	47
5.3.5 Kelloja ympäri maailmaa	48
5.3.6 Brandi helpottaa ongelmia	49
5.4 Case 3: Ryhmävarauksia sähköpostitse	50
5.4.1 Paikan historiaa	50
5.4.2 Internet ja tietokone itse opittua	50
5.4.3 Tiedotusta ja sähköpostia – toistaiseksi	51
5.4.4 Sähköisen kaupan tulevaisuuden mahdollisuuksia	52
5.4.5 Ryhmät kuluttajina	52
5.4.6 Luottamus sähköiseen maksamiseen	53
5.5 Case 4: Tietotekniikkaa kyläkaupassa	54
5.5.1 Kyläkauppaa kolmannessa polvessa	54
5.5.2 Ei niistä eroonkaan enää pääse	54
5.5.3 Kaupanteko sosiaalista	56
5.5.4 Sosiaalisuus merkittävässä roolissa	56
5.6 Samat teemat haastatteluissa	57
Lähteet	59
6. Tutkijaesittelyt	60
Emma-Reetta Koivunen	60
Minna-Kristiina Paakki (ent. Ojavainio)	61
Kyösti Pennanen	62
Tero Saarenpää	63
Tarja Tiainen	64

Esipuhe eESTE-tutkimusprojektista

Tarja **Tiainen**

Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu yhdistys on aikaansaanut Epanet-professoriverkoston, jonka kautta eri yliopistojen alaisuudessa olevia professuureja sijoitetaan Seinäjoelle Etelä-Pohjanmaalle. Yksi näistä on vuonna 2002 käynnistynyt sähköisen liiketoiminnan tutkimus- ja kehityshanke ja sen tutkimusprofessori, joka hallinnollisesti kuuluu Tampereen yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitoksen alaisuuteen.

Ulkopuolisena Etelä-Pohjanmaalle tulijana paikkakunnan henki näyttää olevan hyvin toimelias, menestykseen ja hyvään tulevaisuuteen uskova. Tämän raportin otsikko kuvaa tätä ajatustapaa, jonka mukaan jokainen on oman onnensa seppä; ei tosin yksin vaan eteläpohjalaisen yhteisön avulla. Lainaus on otettu tapaamisestamme Kitinojan kirkonisännän kanssa toukokuussa 2003. Kuvatessaan kaikkea, mitä kitinojalaiset ovat saaneet omatoimisesti aikaan, hän sanoi: ”Ei tämä ole mitään kehumista, mutta sanon vaan, että tulipahan sekin taas tehtyä.”

Sähköisen liiketoiminnan hankkeen käynnistyessä keväällä 2003 tutkimusprofessuuria silloin hoitanut FM Jaakko **Riihimaa** teki kyselyn eteläpohjalaisten yritysten keskuudessa sähköiseen liiketoimintaan liittyvistä ongelmista. Keskeisenä nousi esille halu ymmärtää kuluttajien toimintaa, sillä kuluttajat eivät olleet ottaneet tarjottuja sähköisiä palveluja käyttöönsä odotetulla innolla. Lähdemme tarkastelemaan tilannetta kuluttajien näkökulmasta. Pidemmällä ajalla tavoitteenamme on löytää ymmärrystä siihen, millaiset sähköiset palvelut sopivat yhteen kuluttajien arkisten käytäntöjen kanssa. Ensimmäisenä vaiheena tavoitteenamme on kuvata kyläläisten tulkintoja tietotekniikasta heidän arkisten käytäntöjen ja yhteisön kontekstissa.

Teoreettisella tasolla työtämme on inspiroinut etenkin tietotekniikkaan kohdistuva antropologinen tutkimus ja etnografia tutkimusmenetelmänä, joiden avulla tutkimus kohdistuu tekniikan käyttäjän kokemuksiin ja tulkintoihin. Tilanteesta riippuen tietotekniikan käyttäjää nimitetään 1) työntekijäksi ammattinimikkeensä avulla – kun tutkimusta tehdään organisaatio- ja työkontekstissa – 2) kansalaiseksi – kun tutkimusta tehdään tietoyhteiskuntakontekstissa – tai 3) kuluttajaksi – kun kontekstina on sähköisten palvelujen käyttö, kuten eESTE-projektissa. Tutkimuksellemme kiinnostavan toisaalle Suomeen paikantuvan vertauskohdan antaa FL Sari **Tuuvan** ja FL Johanna **Uotisen** tutkimukset kansalaisten tietotekniikkatulkinnoista Pohjois-Karjalassa sikäläisen tietoyhteiskuntakehityksen kontekstissa.

eESTE-projekti sijoittuu Etelä-Pohjanmaalle Epanet-verkostoon. Epanet-verkosto antaa loistavan pohjan monitieteelliseen tutkimukseen, jollainen myös eESTE-projekti on. Projektin johtajana on toiminut sähköisen liiketoiminnan Epanet-tutkimusprofessori Tarja **Tiainen** (tietojärjestelmätiede, Tampereen yliopisto). Projektin kenttätöihin ovat osallistuneet sosiaaliantropologian opiskelija Emma-

Reetta **Koivunen** (Helsingin yliopisto), tietojärjestelmätieteen jatko-opiskelija Minna-Kristiina **Paakki** ent. Ojavainio (Tampereen yliopisto) ja tietojärjestelmätieteen pro gradu –tutkielman tekijä Tero **Saarenpää** (Tampereen yliopisto) sekä kuluttajatutkimuksen pro gradu –tutkielman tekijä Kyösti **Pennanen** (Vaasan yliopisto), joka osallistui eESTE-projektiin kuluttajatutkimuksen Epanet-tutkimusprofessorin Harri **Luomalan** alaisuudessa ja ohjauksessa.

eESTE-projekti ei ole ensimmäinen Etelä-Pohjanmaan tietotekniikkatulkintoja tutkiva akateeminen projekti. Aiemmin alkanut ja projektimme kanssa rinnakkain etenevä tutkimus on FM Matti **Tynnelän** eKylve-projekti (Vaasan yliopiston Seinäjoen yksikkö). eKylve-projektissa tietokoneistetaan Etelä-Pohjanmaan kyliä. Haluamme osoittaa kiitokset Matille, koska hän on auttanut tutkimusryhmämme pääsyä kentälle, ja samalla toivotamme Matille menestystä hänen hankkeensa kanssa.

Tässä raportissa kuvaamme tietotekniikkatulkintoja kolmessa kylässä keräämiemme aineostojen perusteella (kylien maantieteellinen sijainti on nähtävissä seuraavalla sivulla olevalta kartalta; kuva 1.1 ja 1.2). Kiitokset kuuluvat myös kaikille Kitinojalla, Ruotsalassa ja Kasperissa kohtaamillemme kyläläisille heidän myötämielisestä suhtautumisesta projektiimme ja tutkijoiden vierailuihin. Toivomme miellyttävän yhteistyön jatkumista.

eESTE-projektiin on käytetty Epanet-professuurihankkeen rahoitusta sekä Suomen kulttuurirahaston Etelä-Pohjanmaan maakuntarahaston apurahaa. Epanet-professuurihankkeen yritysrahoittajina ovat olleet Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa (eepee), Ilkka-yhtymä Oyj, Keski-Pohjanmaan kirjapaino ja Vaasan Läänin Puhelin Oy (VLP). Osoitamme kiitoksemme rahoittajille.

Tutkimusryhmän kannalta eESTE-projekti on toiminut lähtökohtana, perustiedon – niin empiirisen kuin teoreettisenkin tiedon – keräämisaikana ja se on avannut meidän näkemään uusia kiinnostavia tutkimusongelmia aihepiirin tiimoilta. Jatkamme sähköisten palvelujen tutkimusta kuluttajanäkökulmasta. Käynnissä on mm. projektit eLaku (Luottamus sähköisissä palveluissa: kuluttajan ja palvelun tarjoajan vuorovaikutus) ja eAsiointi (Sähköisen julkisasioinnin esteet). Niiden tuloksia julkaisemme myöhemmin.

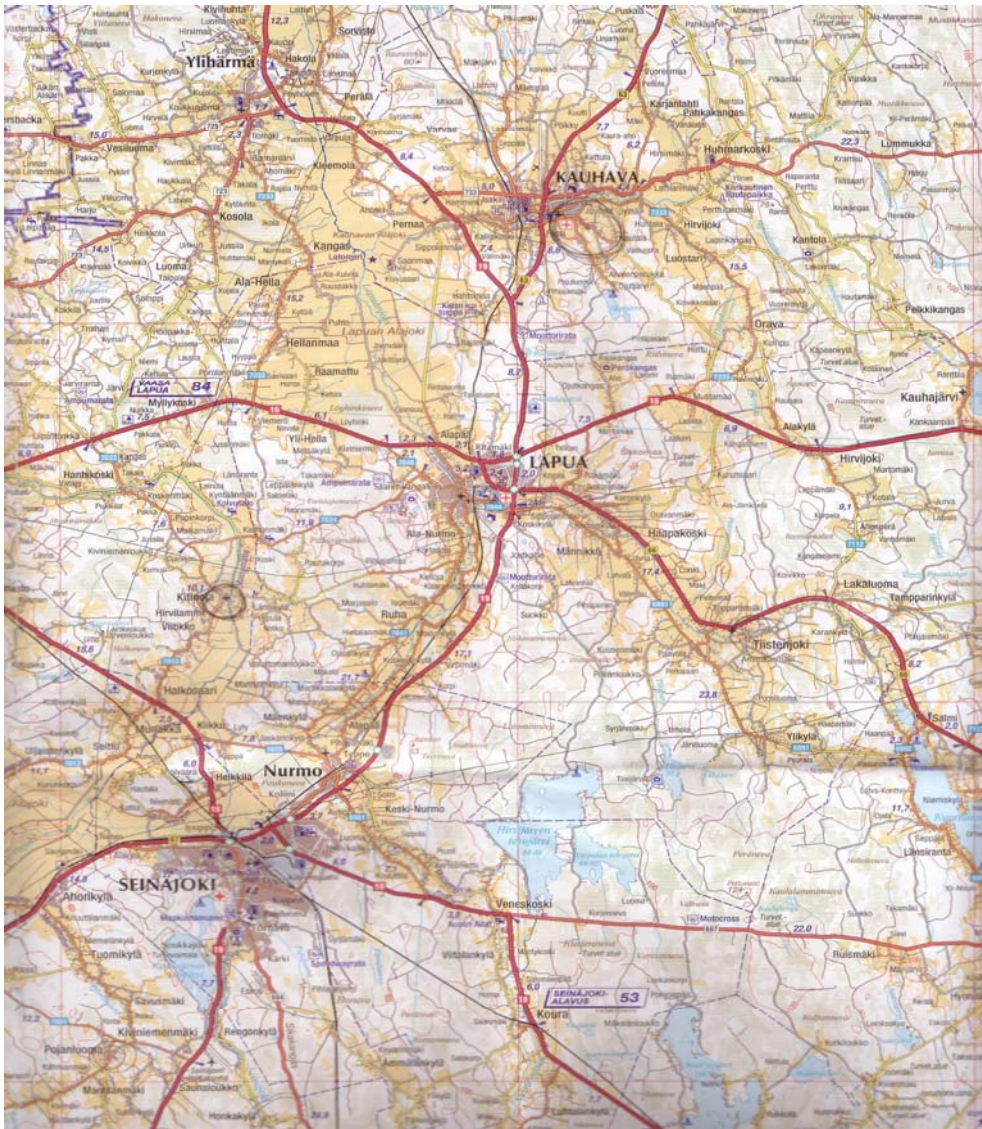
Seinäjoella lokakuussa 2004

Tarja Tiainen

Kuva 1.1: Seinäjoki Suomen kartalla

Kuva 1.2: Tutkimuksen kohteena olevat kylät sijainti kartalla: Ruotsala Kauhavalla, Kitinoja Ylistarossa ja Kasperri Seinäjoella

1. Kyläläisten näkökulma tietotekniikkaan

Tarja **Tiainen** & Emma-Reetta **Koivunen**

1. 1. Johdanto

Tietojärjestelmätieteessä tyypillinen tutkimuskohde sisältää sekä teknologian että organisaation näkökulmat. Tyypillisesti tietojärjestelmätieteen tutkimus kohdistuu siihen, miten organisaatio voi hyödyntää tietotekniikkaa ja tuolloin hyöty nähdään etenkin taloudellisena hyötynä (Avgerou 2000). Vaikka organisaation tarpeet määritellään tietojärjestelmätieteessä keskeisimmäksi näkökulmaksi, käytännön ammatilliset arvostavat uuden tekniikan merkittävimäksi asiaksi (Markus & Benjamin 1996; Kuosa 1999a). Teknologia- ja organisaatiokeskeisen tutkimuksen rinnalla on jo pitkään ollut pyrkimys tehdä myös ihmisläheistä tutkimusta, jolla tietojärjestelmätieteen piirissä tarkoitetaan tutkimusta tekniikan käyttäjän näkökulmasta¹.

Sähköisten palvelujen ja kaupan tutkimus on kehittynyt samansuuntaisesti: teknologia- ja organisaationäkökulmien kautta kohti ihmistä (Rosenbloom 2003). Ensimmäiset sähköisen liiketoiminnan tutkimukset tehtiin teknologia- ja organisaationäkökulmasta. Tuolloin tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, mitä mahdollisuuksia teknologia antaa. Seuraavana tutkimus kohdistettiin organisaatioihin, sähköisten palvelujen tuottajiin, jolloin tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten organisaatiot voivat hyötyä uudesta tilanteesta ja miten toimintaa voi muuttaa. Viimeisimpänä on tutkimuksen kohteeksi nousseet ihmiset – joita tässä tapauksessa kutsutaan kuluttajiksi. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kuluttajat käyttävät sähköisiä palveluita. (Rosenbloom 2003.)²

Tutkimuksessa käytettävä näkökulma määrää, mitä nimitystä käytetään tietotekniikan ja sähköisten palveluiden yhteydessä olevista ihmisistä. Tekniikkaorientoituneessa keskustelussa ihmisiä kutsutaan *käyttäjiksi*, jolloin ihmistä tarkastellaan suhteessa tekniseen laitteeseen (ks. esim. Nurminen 1985; Greenbaum & Kyng 1991). Tällöin ajatellaan, että käyttäjä toimii tietyssä roolissa järjestelmän osana eikä käyttäjän inhimilliset ominaisuudet³ ole relevantteja (Isomäki 2002, pp. 34-38; 90-91). Tietojärjestelmätieteessä käytetään yleisesti käyttäjä-nimitystä (Isomäki 2002, p. 90), vaikka tietojärjestelmätieteen tutkimus tehdään tyypillisesti organisaation näkökulmasta. Organisaatio-orientoituneessa keskustelussa ihmistä voidaan kutsua

¹ Käyttäjakeskeisen tietojärjestelmätieteen tutkimuksen pioneereja ovat Enid Mumford ja Don Henshall (1979), Pelle Ehn (1988) sekä Joan Greenbaum ja Morten Kyng (1991).

² Suomalaisessa sähköisen liiketoiminnan tutkimuksessa on käytetty kaikkia Rosenbloomin luokittelun tyyppisiä. Esimerkiksi Riihimää (2004) tutkii tekniikan suoria mahdollisuuksia pienyrityksille, siis organisaationäkökulmasta. Kuluttajanäkökulmasta sähköisen liiketoiminnan tutkimusta on tehty etenkin Kuluttajatutkimuskeskuksessa (esim. Hyvönen (1994) ja Repo (2002)).

³ Inhimilliset ominaisuudet ovat ihmisen fyysiset, orgaaniset, mentaaliset, sosiaaliset ja kulttuuriset piirteet (katso Isomäki (2002, p. 34-38)).

myös toimintarooliin liittyvillä nimityksillä, kuten *työntekijä* ja *kuluttaja*. Edellisten nimitysten lisäksi ihmisistä käytetään myös nimityksiä *kuntalainen* ja *kansalainen* varsinkin yhteiskuntatieteellisessä tietoyhteiskuntatutkimuksessa (ks. esim. Cronberg 1999; Vehviläinen & Eriksson 1999).

Meidän tutkimuksemme liittyy Rosenbloomin luokittelun uusimpaan kategoriaan, ihmislähtöiseen sähköisen liiketoiminnan tutkimukseen. Me tarkastelemme sähköisiä palveluita ihmisten arjen toimintakontekstissa. Tutkimme tekniikan käyttäjiä heidän arkisessa elinympäristössään ja liitämme tekniikan käytön arjen jokapäiväisiin toimintoihin. Katsomme, että yhteisöllä, johon yksilöt kuuluvat, on merkitystä yksilöiden toimintaan – myös heidän teknologian käyttöönsä. Innovaatioiden leviämistä kuvaavassa diffuusioteoriassa ihmisten sosiaalinen ympäristö kuvataan yhtenä leviämiseen voimakkaasti vaikuttavana tekijänä, sen rooli on etenkin leviämisen hidastaminen (Rogers 1995).

Tässä yhteydessä on luontevinta kutsua kohteena olevia ihmisiä *kyläläisiksi* – eikä käyttäjiksi tai kuluttajiksi. Taustalla on ajatus perinteisen maaseutukylän yhteisöllisestä ideaalista, johon sisältyy kaikkien kyläläisten tunteminen ja jaettu maailmankuva. Maaseudulle ei ole olemassa universaalia määritelmää, mutta yleisinä kriteereinä käytetään hajallaan olevaa *asutusta*, perustuotannon keskeistä roolia elinkeinoissa, palvelujen heikkoa saatavuutta, konservatiivisia sosiaalisia ja kulttuurisia arvoja, yhteisöjen suurta merkitystä ja elämäntapojen riippumattomuutta (Alarinta 1998, 20-21).

Vuonna 2003 oli meneillään eEste-projekti, jonka tavoitteena oli tehdä näkyväksi kyläläisten tulkintoja tietotekniikasta ja sähköisistä palveluista. Projektissamme keräämme empiiristä aineistoa sähköisten palvelujen kuluttajista. Aineistoa hankitaan kahdesta näkökulmasta: 1) kuluttajien kertomuksia itsestään tietotekniikan ja sähköisten palvelujen käyttäjinä ja 2) sähköisten palvelujen tarjoajien näkemys sähköisiä palveluita käyttävistä kuluttajista. Projektissa kerättyä empiiristä aineistoa kuvaamme tämän raportin myöhemmissä luvuissa. Tässä luvussa kuvaamme kolmea tieteellistä keskustelua, joihin tutkimuksemme liittyy. Nämä keskustelut ovat:

- 1) antropologia
- 2) teknologian muotoutumisen tutkimus, etenkin internetin käytön osalta
- 3) paikallisuus.

Antropologiaa hyödynnämme etenkin menetelmällisenä kehyksenä; etnografia-menetelmään avulla pyrimme pääsemään sisälle kyläläisten arkeen. Menetelmällisten antien lisäksi hyödynnämme antropologista tutkimusta teknologian käytöstä. Se on vain yksi tieteellinen keskustelu aiheesta ja otamme ajatuksia myös muista teknologiatutkimuksen koulukunnista, jotka antavat tilaa käyttäjien tulkinnoille teknologiasta (mm. social shaping of technology –tutkimusta). Teknologian kehitystä tarkasteleva tutkimus antaa meille ymmärrystä siitä, mitä teknologia on ja miten ihmiset voivat sijoittua suhteessa teknologiaan. Näistä lähtökohdista tehty tutkimus on harvinaista tietojärjestelmätieteen piirissä (katso esim. Tiainen 2004). Tällainen poikkeus on esimerkiksi Wanda Orlikowskin tutkimus, joka kuvaa, miten eri tavoin samoja ryhmätyöohjelmia käytetään eri organisaatioissa. Tämä tutkimus tekee näkyväksi ohjelmien sovittamisen arjen käytäntöihin ja käyttäjien tulkintojen merkityksen lopulliseen tilanteeseen. (Orlikowski 2000.)

Kolmas tieteellinen keskustelu, jota hyödynnämme, käsittelee paikallisuutta ja globaalisuutta. Monesti uutta teknologiaa ja etenkin internetiä kuvataan paikasta riippumattomana – paikalliset rajat ylittävänä – ilmiönä. Kuitenkin me näemme kyläläisten elävän omissa paikallisissa yhteisöissään, eteläpohjalaisissa kylissä suomalaisessa yhteiskunnassa. Käymme teknologian käyttöön liittyvää keskustelua siitä paikasta, jolloin teemme tulkintoja teknologiasta siinä fyysisessä ja kulttuurisessa kontekstissa. eEste-projektissa noudattavamme tutkimuksellisten lähtökohtien osalta yhteneväistä ajatustapaa on löydettävissä Pohjois-Karjalassa tehdystä tietoyhteiskuntatutkimuksesta (ks. esim. Talja & Tuuva 2003; Uotinen et al. 2001).

Nämä työllemme taustaa antavat keskustelut esittelemme seuraavissa kohdissa. Niiden kuvaaminen tekee ymmärrettäviksi tekemiämme valintoja empiirisen materiaalin keruussa. Toisaalta nämä keskustelut ovat myös niitä, joihin työmme tulokset antavat oman lisänsä.

1.2. Antropologia ja etnografia

Antropologia on sananmukaisesti tietoa ihmisistä (*anthropos* = ihminen, *logos* = järki, tieto (ks. esim. Eriksen 2001:2)). Tämä määritelmä ei sinällään rajaa tieteenalaa kovin tarkasti, vaan tämän sisälle voitaisiin laittaa biologian lisäksi valtaosa yhteiskunnallisissa ja humanistisista tieteistä. Antropologia pyrkii ymmärtämään eri puolilla maailmaa, erilaisissa yhteisöissä elävien ihmisten elämää. Tavoitteena ei ole löytää ainoastaan eri yhteisöjä toisistaan erottavia piirteitä, vaan löytää ne asiat, jotka ovat jollain tavalla universaaleja kaikille yhteisölle. Tällaisia ovat esimerkiksi perhe ja laajempi sosiaalinen organisaatio, uskonto sekä jonkinlainen taloudellinen elämä (alkaen metsästy- ja maanviljelystuotteiden vaihdosta).

Antropologia on kehittynyt erityisesti vieraiden kulttuurien kohtaamisesta. Englantilainen ja ranskalainen antropologia kehittyivät siirtomaiden asukkaiden tutkimuksena, yhdysvaltalainen myös oman maan alkuperäisasukkaiden, intiaanien tutkimuksena. Suomessa antropologia, kuten muut kulttuurien tutkimukseen keskittyneet tieteenalat, on kehittynyt oman kulttuurin tutkimuksen kautta. Suomesta on kerätty suuret määrät etnografista aineistoa, sekä materiaaliseen että suulliseen kulttuuriin kuuluvaa aineistoa. Esimerkkeinä 1900-luvun alusta ovat Samuli Paulaharju (ks. esim. Paulaharju 1996 [alun perin 1932]) ja Kustaa Vilkuna (ks. esim. Vilkuna & Teppo 1933) ja vuosisadan lopulta Anna-Leena Siikala (1984); he kaikki ovat keränneet aineistoa myös Pohjanmaalta. Myös ulkomaille suuntautuvalla tutkimuksella on suomalaisen antropologian parissa pitkät perinteet.

Ihmisyhteisöjä tutkitaan antropologian lisäksi myös sosiologiassa. Näiden kahden tieteenalan välillä eroa on sekä tutkimuskohteissa että aineiston keruutavoissa. Sosiologia on keskittynyt teollistuneiden yhteiskuntien, antropologia taas esiteollistuneiden yhteiskuntien tutkimukseen. Pitkään antropologian tehtäväksi nähtiin myös pienten kulttuurien perinteen tallentaminen ennen kuin näiden tavat saavat vaikutteita länsimaisista toimintatavoista. Tänä päivänä antropologit tutkivat enenevässä määrin koko maailmaa, myös tutkijan omaan ympäristöönsä sijoittuvia

yhteisöjä. (Eriksen 2001:29.) Esimerkkeinä näistä uusista tutkimuskohteista ovat kaupungit ja internet. Aiemmin pyrittiin yhden yhteisön kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen, tänä päivänä useammin keskitytään tiettyihin kysymyksiin.

Antropologian ja sosiologian tyypillinen tutkimuskohde on erilainen. Antropologia eroaa muista yhteiskunnallisista tieteistä myös käytetyn tutkimusmenetelmän perusteella. Antropologiassa pidetään etnografista kenttätöitä merkittävimpänä yhteisöjä ja kulttuuria koskevan uuden tiedon lähteenä. (Eriksen 2001: 24.) Blomberg ja muut (1993) määrittelevät etnografisen kenttätöiden seuraavasti:

- Tutkija tutkii toimintaa luonnollisissa olosuhteissa.
- Tutkija omaksuu kokonaisvaltaisen näkökulman siitä, että toiminta voidaan ymmärtää vain siinä kontekstissa jossa se tapahtuu.
- Tutkija pyrkii kuvailevaan (deskriptiivinen) ymmärtämiseen määräävän (normatiivinen) sijasta.
- Tutkija omaksuu tutkimuksen osanottajien näkökulman.

Yleensä etnografi on ainakin aluksi noviisi tutkittavassa ympäristössä. Tämä mahdollistaa sen, että hänellä on mahdollisuus tehdä sellaisia havaintoja ja kysyä sellaisia kysymyksiä joita yhteisön jäsenet eivät normaalisti pystyisi tekemään. Etnografiseen tutkimukseen sisältyy paradoksi: Etnografian tulee päästä lähelle kohdetta voidakseen tehdä tehokkaita havaintoja ja hyviä tulkintoja. Etnografiassa on tavoitteena se, että etnografi viipyy kentällä niin pitkään, että hän näkee maailman paikallisten tavoin. Toisaalta jos etnografi muuttuu natiiviksi, hän menettää herkkyytensä puolueettomien ja analyttisten havaintojen tekemiseen. (Hughes et al. 1992; Järvinen & Järvinen 2000; Eriksen 2001: 24; Vuorinen 2004.)

Suunnitellessa etnografisia tutkimuksia ei yleensä pyritä löytämään kohteeksi keskivertoihmistä vaan ihmisiä laidasta laitaan. Vaikka tällöin tiedon soveltaminen yleistettävänä tutkimustuloksena voi olla ongelmallista, erilaiset ihmiset voivat tuoda esiin yllättäviä asioita tai erikoisia tarpeita. Varsinaista "keskivertoihmistä" ei pyritä löytämään siksikään, että todellisuudessa sellaista ei ole olemassa. Toisin kuin esimerkiksi psykologisissa tutkimuksissa, otoksen suurta määrää ei välttämättä pidetä tärkeänä eikä tilastolliseen merkittävyyteen pyritä. Etnografiassa tutkitaan mieluummin pientä määrää ihmisiä huolellisesti kuin suurta joukkoa pinnallisesti. (Vuorinen 2004.)

Tyypillisesti etnografinen kenttätö tarkoittaa käytännössä monenlaisten tiedonkeruumenetelmien käyttöä, jotka sisältävät sekä formaaleja että epäformaaleja menetelmiä. Usein perusmenetelmä on osallistuva havainnointi, jonka aikana etnografi osallistuu paikallisten elämään ja pyrkii olemaan näkymätön tutkijana, jotta hänen läsnäolo ei muuttaisi normaaleja toimintatapoja. Useimmat antropologit yhdistävät osallistuvaan havainnointiin muita formaalimpia menetelmiä, kuten strukturoituja haastatteluja ja tilastoja. (Eriksen 2001: 25.) Antropologien keskuudessa on erilaisia käsityksiä haastattelujen merkityksestä aineistonkeruussa. Voimakkain vastakohta Eriksenin (2001) kuvaamalle haastattelujen marginaaliselle roolille on Mike Agarin käsitys, että haastattelut ovat välttämätön osa etnografiaa (Agar 1980:45; lainaus Wolcott 1995: 195).

Tietokonevälitteisen kommunikaation ja yleisemmin internetin tutkimiseen etnografinen metodi on käyttökelpoinen.. Tästä monet tutkijat tuntevat olevan yhtä mieltä. Arturo Escobar (1994:216) toteaa, että etnografinen metodi on erittäin sopiva, kun pyritään selvittämään teknologisten innovaatioiden myötä kehittyviä käytäntöjä ja muutoksia. Sekä Christina Hine (2000) että Daniel Miller ja Don Slater (2000) korostavat etnografisen tutkimuksen käyttökelpoisuutta internetiä tutkittaessa. He havaitsivat, että huomattava osa internetistä tehdyistä tieteellisistä teksteistä on keskittynyt visioimaan internetin mahdollisia vaikutuksia, sen sijaan että olisi kerätty empiiristä tietoa internetin käytöstä ja asemasta ihmisten elämässä⁴. Miller ja Slater (2000:1) tuovat esiin myös sen, että yleistyksiä on vaikea saada aikaan ilman, että on tietoa internetin käytössä jossain todellisissa tilanteissa.

Paitsi internetin käytön tutkimiseen etnografia on käyttökelpoinen menetelmä myös tietojärjestelmien kehittämisen ja käytön tutkimukseen. Sen avulla tutkimus voidaan kohdistaa käyttäjien todellisten tarpeita ja käyttötilanteisiin liittyvien käytäntöjen tutkimiseen (katso esim. Orlikowski 1991; Orlikowski 1993; Hughes et al. 1994; Myers 1999; Karasti 2001). Meidän projektimme liittyy samaan tutkimusperinteeseen. Tutkimuksemme lähtökohtana oli etsiä ymmärrystä siitä, miksi sähköisten palvelujen käyttö on vähäistä. Selitystä lähdimme hakemaan kuluttajien arkisista käytännöistä ja paikallisten yhteisöjen normeista, jotka mahdollisesti eivät sovi yhteen sähköisten palvelujen kanssa. Tavoitteenamme on ymmärtää kyläläisten tulkintoja uusista sähköisistä palveluista. Tähän tavoitteeseen pystymme vastaamaan etnografian ja paikallisten kyläyhteisöjen tutkimisen avulla.

Tutkimuksemme empirian keruun lähtökohtana on kuluttajien sijoittuminen useisiin sisäkkäisiin yhteisöihin: perheeseen, kylään, Etelä-Pohjanmaahan ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomalainen yhteiskunta on laajin taustayhteisö. Suomea kuvataan sukupuolisen tasa-arvon (esim. Korvajärvi 1998) ja tietotekniikan hyödyntämisen pioneerina (esim. Castells & Himanen 2001). Etelä-Pohjanmaa poikkeaa Suomen keskivertoisesta kuvasta mm yrittäjien suurella määrällä. Valitsemamme kylät ovat aktiivisia toimijoita; niitä kuvaamme myöhemmissä luvuissa. Kun käsittelemme yhteisöjä ja ihmisiä niiden jäseninä, ajatuksemme noudattaa Giddensin strukturaatioteoriaa (Giddens 1984; Orlikowski 1992). Ajattelemme, että yhteisöt vaikuttavat yksittäisten ihmisten toimintatapoihin, ja päinvastoin, ihmiset vaikuttavat yhteisön toimintaan ja arvoihin.

Tutkimuksemme lähtökohta oli tarkastella Etelä-Pohjanmaan kyläläisiä sekä oman kulttuurimme osana että vieraana kulttuurina. Kyläläiset sijoittuvat samaan kulttuuriin kanssamme, sillä kaikki tutkimusryhmämme jäsenet elävät ja ovat kasvaneet suomalaisessa yhteiskunnassa. Me jaamme kyläläisten kanssa saman yhteiskunnallisen ympäristön, sen arvot, normit, käytännöt ja keskustelut (mm. tietoyhteiskuntapuheen). Yhteistä meillä on myös tietotekniset artefaktit, jotka ovat suurelta osin globaalisti samanlaisia (esim. suomalaisten suomalaiseksi määrittelemä Nokian kännykkä on saatavissa suunnilleen samanlaisena maailmanlaajuisesti).

---

⁴ Tämä havainto sopii alussa esittämämme Rosenbloomin (2003) kuvaukseen sähköisten palvelujen ja kaupan tutkimuksen etenemisestä teknologia- ja organisaatiolähtöisen kautta kuluttajalähtöiseen tutkimukseen.

Toisaalta eteläpohjanmaalaiset kyläläiset ovat meille vieras ympäristö⁵, sillä eri puolilla Suomea asuu eri heimoihin kuuluvaa väkeä. Alueen historiaan kuuluu myös voimakkaat uskonnolliset herätysliikkeet, kuten herännäisyys ja evankelisuus. Nykyisin Etelä-Pohjanmaa eroaa muista Suomen maakunnista yrittäjien suuren määrän ja ulkomaalaisten pienen määrän vuoksi. Heimoerojen lisäksi tiivis kyläyhteisö valittuine kyläpäällikköineen on vieras tutkimusryhmämme jäsenille, sillä me kaikki olemme kaupunkilaisia.

1.3. Teknologian muotoutuminen ja internetin käyttö

Antropologian rinnalla toinen tieteellinen keskustelu, joka on määrittänyt tutkimustamme ja tutkimustapaamme, on tieteen- ja teknologiantutkimus, etenkin käsitykset internetin käytön muotoutumisesta. Elektroninen kommunikaatio on lisääntynyt viime vuosina suuresti, mukaan lukien erilainen tietokonevälitteinen kommunikaatio, josta yhtenä osa-alueena on internet. Monella taholla uskotaan uusien kommunikaatioteknologioiden nopeasti ja syvällisesti muuttavan nykypäivän yhteiskuntia ja sosiaalista vuorovaikutusta. Tällaista puhetta tuottavat niin tutkijat (esim. Morton 2001:3), tekniikan kehittäjät (Kuosa 1999), poliittiset päättäjät⁶ kuin myös kansalaiset (Aro 2000).

Kun ajatellaan, että uusi teknologia tuo tiettyjä ennaltasuunniteltuja lopputuloksia, ajatellaan samalla, että teknologia sinällään määrää ihmisten toiminnan ja ihmisyhteisön sosiaalisen rakenteen. Tällöin noudatetaan teknologisen determinismin ajatusmallia. Teknologinen determinismi voidaan nähdä kolmena eri merkityksenä (Bimber 1996):

1. *Normatiivinen selitys* tulee arjen normeista. Sen mukaisesti teknologia on determinismistä, jos teknologian kehitystä ohjaavat normit irrotetaan poliittisesta ja eettisestä keskustelusta ja tavoitteena on yksinomaan tehokkuus ja tuottavuus.
2. *Nomologinen selitys* tarkoittaa sitä, että menneisyyden ja nykyisyyden perusteella nähdään olevan olemassa vain yksi mahdollinen tulevaisuus, joka toteutuu riippumatta ihmisten toiveista tai arvoista.
3. *Odottamattomien seurauksien selitys*, jonka mukaan toimijat eivät ennakolta osaa määrittellä teknologian tulevia seurauksia, joten teknologian on ainakin osin autonomista.

Tutkimuksellisia ongelmia saattaa kuitenkin aiheutua tutkijoiden korostaessa teknologian uutuutta (katso esim. Calhoun 1998:380). Uudet teknologiat eivät kuitenkaan itsessään saa aikaan muutosta vaan niiden pitää sopeutua ihmisten elämään; niillä pitää olla merkityksiä jotta niille on käyttöä (katso esim. Uotinen 2001 ja luku 4 tässä teoksessa). Teknologiselle determinismille vastakohtaiseksi ajatusmalliksi on kehitetty sosiaalinen determinismi, jossa ihmiset – etenkin tekniikan suunnittelijat – ja ihmisten väliset rakenteet – kuten organisaattorakenteet –

⁵ vaikka yksi ryhmämme tutkijoista – Minna-Kristiina Ojavainio – on asunut Etelä-Pohjanmaan alueella noin 10 vuotta,

⁶ josta esimerkkeinä ovat tietoyhteiskuntastrategiat; EU-tason strategia, ks. ns. Bangemannin raportti (1994) ja analyysiä suomalaisten kaupunkien tietoyhteiskuntastrategioista, ks. Eriksson (1999).

määrittelevät, millainen tulevaisuus on ja miten uusi tekniikka vaikuttaa tilanteeseen. Esimerkiksi Robey ja Markus (1988) kuvaavat, että joissain tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa on noudatettu tällaista mallia, vaikkei se olekaan saanut tukea empiriasta.

Ääripäiset deterministiset ajatusmallit eivät ole osoittautuneet toimiviksi, joten on kehitetty joustavia malleja, joissa toimintatilaa annetaan monille tahoille ja siten ymmärtämään, miten teknologia kehittyy (“ ’opening the black box’ of technology for sociological analysis”, kuten Grint ja Woolgar (1997) kuvaavat asian). Erilaiset teknologian sosiaalisen muotoutumisen koulukunnat kuuluvat tähän kategoriaan. Niiden mukaan teknologiset käytännöt muotoutuvat ihmisten, teknologian ja organisaation vuorovaikutuksessa (esim. Orlikowski & Robey 1991). Teknologian nähdään muotoutuvan sekä sen suunnittelu- ja rakennusvaiheen aikana kuin myös sen käytön aikana. Teknologian sosiaalisen konstruktion koulukunnan mukaan laite toimii, kun relevantti sosiaalinen ryhmä on hyväksynyt sen käyttöön (Bijker 1995, p. 270). Pantzar (1996) kutsuu teknologian muokkaamista käytön aikana kuvaannollisesti teknologian kesyttämiseksi.

Tietojärjestelmätieteen tutkimusperinteeseen kuuluu tietojärjestelmien kehitysvaiheen tutkiminen. Järjestelmän käyttövaiheen aikaiset tapahtumat ovat harvoin tutkimuksen kohteena, sen sijaan yleensä tarkastellaan, millaisia taloudellisia vaikutuksia järjestelmällä on ollut organisaatiossa. Tyypillisesti tutkimusasetelmissa järjestelmän käyttäjät sivuutetaan ja heitä ajatellaan passiivisina. Tämä näkyy myös siinä, että käyttäjien aktiivinen toiminta, kuten yritykset sovittaa tietojärjestelmä omiin arkikäytäntöihinsä – sen asemasta, että olisi suoraan noudatettu järjestelmän suunnittelijan toimintaohjeita – on herkästi kutsuttu käyttäjien *muutosvastarinnaksi*. Tämä ilmaus sisältää negatiivisen latauksen. Tietojärjestelmätieteen alalla tehdään myös tutkimusta, jossa käyttäjät nähdään aktiivisina toimijoita. Orlikowski (2000) on tutkinut, miten eri tavoin samoja ryhmätyöohjelmia käytetään eri organisaatioissa, jolloin näkyviin tuli välineiden sovittaminen arjen käytäntöihin ja käyttäjien tulkintojen merkitys lopulliseen tilanteeseen.

Tutkimuksemme kohdistuu tietotekniikan käyttöön. Seuraavana meidän on määriteltävä, mitä tarkoitamme tekniikalla⁷. Usein tekniikalla tarkoitetaan erilaisia artefakteja. Tekniikkana usein esitellään laitteita (kuten tietokoneita), varsinkin suuria, näkyviä laitteita (Lie 1995; maatalouskoneet). Näitä myös esitellään tekniikan museoissa. Nykypäivänä uusiin teknisiin laitteisiin sisältyy tietotekniikkaa ja myös ohjelmia (koneen toimintaohjeita). Nämä ovat myös artefakteja ja läheisessä yhteydessä laitteisiin, joten niiden määrittelemisen tekniikaksi ei ole suuri laajennus.

Kolmas tapa ymmärtää tekniikka sitoo tekniikan ihmisten toimintaan ja osaamiseen. Ihmisellä voi olla hyvä tekniikka liittyen johon asiaan tai välineeseen. Jokapäiväisessä puheessa kuvaamme kilpaurheilijan hiihtotekniikkaa ja keihäänheittäjän heittotekniikkaan sekä kilpailijoiden puuttetta ja ongelmia tekniikassa. Lähempänä edellisiä tekniikkatulkintoja olemme, kun arvioimme omaa tai jonkun muun tiedonhaketekniikkaa tai muuta laitteeseen liittyvää käyttötappaa ja osaamista. Jos ymmärrämme tekniikan ihmisten toimintatapana, on helppo antaa laitteiden käyttäjille (kuten kyläläisille tai kuluttajille) tilaa määrittellä tekniikan

⁷ Käsitteemme on peräisin Grintin ja Woolgarin (1997: 9) määrittelystä.

kehitystä. Tämä tapa ymmärtää tekniikka sopii yhteen antropologiassa noudatettujen käsitysten kanssa. Esimerkiksi Ingoldin (1979) määrittely:

technology as 'a corpus of culturally transmitted knowledge, expressed in manufacture and use'.

Sähköiset palvelut voidaan liittää useaan eri kontekstiin, jotka määräävät jatkumon, jonka kautta palvelujen käyttöä tarkastellaan. Mikäli sähköisissä palveluissa keskeisimmäksi asiaksi määrittyy tekniikka, niin tarkastelun kontekstina on internet ja siten tietoverkkojen kehittyminen. Esimerkkinä tämäntyypisistä ihmisiä ymmärtävästä tutkimuksesta on Nieminen-Sundellin tutkimus siitä, miten tietokoneiden sijoituspaikka kodeissa määrittyy (Nieminen-Sundell 2003). Toinen konteksti, johon sähköiset palvelut voidaan sijoittaa, on kommunikaatio, jolloin internet on media muiden medioiden joukossa; internetin avulla jatketaan aiempia kommunikaatiotapoja, mutta tämä media tarjoaa aiempaa paremmat mahdollisuudet työstää aineistoa ja tarjota sitä muille (Calhoun 1998; Karim 1998; Mukerji & Simon 1998).

1.4. Internet – globaali ja paikallinen

Yleinen, kaikkien tuntema retoriikka kuvaa tietoverkkoja ja tietoyhteiskuntaa tilana, jossa paikka menettää merkityksensä, välimatkat lyhenevät ja jossa ajan ja paikan rajoitukset katoavat. Esimerkkinä kuvataan usein reaaliaikaista monikansallista ryhmätyötä, jota on toteutettu internetin välityksellä. Vaikka maantieteellisen etäisyyden aiheuttamat esteet voidaan poistaa, kulttuurierot eri yhteisöissä eläneiden välillä jäävät (Hofstede 1991) ja ongelmia seuraa, kun tuntemattomiin pitäisi luottaa (Jarvenpää & Leidner 1998). Linturi tarjoaa ratkaisuna näihin ongelmiin internetin käyttöä ja tiedonvälitystä tilapäisesti tarvittavista tiimin jäsenistä ("juoruilemista kuten perinteisissä kylissä", Linturin ilmaisua käyttäen; katso esimerkki Kuosa & Basden 2000).

Esimerkkinä paikasta riippumattomuudesta esitetään usein virtuaaliyhteisöä, jonka tyypillisenä piirteenä kuvataan sitä, että osallistujat tapaavat toisensa vain virtuaalitullassa. Kun tarkastelemme internetissä olevia virtuaaliyhteisöjä, niin osassa niistä jäsenten osallistuminen on satunnaista, jolloin osallistuja on mahdollisesti paikalla vain kerran. Kuitenkin osassa virtuaaliyhteisöistä jäsenet ovat toistuvasti mukana ja ryhmän jäsenet saattavat myös tavata toisiaan myös kasvokkain. Kaikissa virtuaaliyhteisöissä on uudenlainen paikallisuuden merkitys siten, että fyysisellä paikalla ole enää niin suurta väliä yhteisyyden tunteen luojana (Garsten 1999).

Monet internet-tutkijat hyväksyvät sen väitteen, että internet ja muut uudet teknologiat muuttavat käsitystä ajasta ja paikasta, mutta, kuten Garsten (1999) sanoo, nämä eivät kuitenkaan tee aikaa ja paikkaa merkityksettömiksi. Vaikka paikallisessa olisi läsnä sen ulkopuolisia elementtejä tai henkilöitä, se ei kuitenkaan tee siitä paikattomuutta (Garsten 1999; vrt. Auge 1995). Karjalainen (1987) kuvaa paikkaa toisin kuin olemme tottuneet: Paikka ei ole objektiivinen (mitattu) tosiasia (sijainti kartassa), vaan se on eletty sijainnillisuus, inhimillisen merkityksenannon luoma ilmiö. Sama ajatus sisältyy Kristiina Koivusen (2001) Kurdistania käsittelevään

kirjaan, jonka alkumietieteessä kuvataan, että Kurdistan on kaikkialla, missä on kurdeja. Kurdien lisäksi muitakin diasporassa eläviä ryhmiä kuvataan paikallisuuskeskusteluissa uuden median yhteydessä. Diasporiset ryhmät tuovat esille paikallisuuden vastakkaiset puolet. Niissä tulee näkyviin ihmisten sidos paikkaan ja näiden ihmisten tarve maantieteelliset rajat ylittävään yhteydenpitoon. (katso esim. Karim 1998; Gomes 2001, Miller & Slater 2000.)

Internet on mielenkiintoinen väline myös paikallisessa käytössä. Suomessa tällaista Internetin hyödynnystä on tutkittu Pohjois-Karjalassa, jossa tietoyhteiskuntaa on pyritty luomaan kansalaislähtöisesti (katso Cronberg 1999). Siellä on rakennettu paikallinen intraverkko, ”kansalaisverkko”, jossa on ollut tarjolla paikkaan sidottuja keskustelufoorumeita ja kunnallisia palveluita sähköisessä muodossa. Kansalaisverkolla osaltaan tuotetaan aluetta sekä alueen identiteettiä, muina alueen konstruoinneina ovat lehdistö ja muu media, alueellinen kirjallisuus sekä kouluopetus. Alueellinen identiteetti sisältää yhteisön jäsenien jakaman yhteisen käsityksen siitä, millaisia ”me” ja ”alueemme” ovat. (Paasi 1996; Tuuva 1999.)

Meidän tutkimuksessa tavoitteena on tarkastella tietoteknologian käyttöä osana yhteisön toimintaa. Lähtökohtana on olemassa oleva maantieteelliseen paikkaan sijoittuva yhteisö (kylät). Kullakin kylällä on oma historiansa, jonka aikana kylän identiteetti ja yhteisyys on rakentunut. Uusi sähköinen toiminta ei ole irrallaan perinteistä, vaan sen käyttötavat muotoutuvat suhteessa aiempiin käytäntöihin. Nykyinen tietotekniikan käyttö uusintaa kylän identiteettiä; uusintaminen sisältää sekä vanhojen käytäntöjen vahvistamista että niiden muuttamista.

1.5. Projektin tuloksia

Keräämämme empiirinen aineisto sisältää kuvauksia tietotekniikan sijoittumisesta kyläläisten arkeen. He ovat tehneet omia tulkintoja tekniikasta ja liittäneet sen osaksi omia arkisia käytäntöjään. Tässä teknologian ”kesyttämiprozessissa”⁸ on löydetty myös innovatiivisia tekniikan käyttötapoja.

Analyysimme kohteena on ollut etenkin kyläläisten kuvaukset omista kokemuksista teknologian ja sähköisten palvelujen parissa, sekä heidän puhutapansa ja selityksensä toiminnalleen. Tuloksia on tarkemmin kuvattu projektilaisten julkaisuissa, joita ovat:

Ojavainio, Minna-Kristiina and **Tiainen**, Tarja (2003), Consumer’s Trust in e-Commerce. *IRIS26*, 9-12.8.2003, Haikko, Finland, 15 pages.

Saarenpää, Tero (2003), *Kuluttaja ja sähköinen kauppa tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa*, pro gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto, tietojenkäsittely-tieteiden laitos.

Ojavainio, Minna-Kristiina and **Pennanen**, Kyösti (2004), [Consumers’ Explanations on e-Commerce Use and Disuse](#), In Hannula, Mika, Järvelin, Anne-Mari, and Seppä Marko (Eds.), *FeBR 2003 Frontiers of e-Business*

---

⁸ Ilmaisu on lainattu Pantzarilta (1996).

Research 2003 (eBRF Conference Proceedings, 23-25.9.2003) Tampere, Finland, pp. 120-129.

Pennanen, Kyösti (2004), *Kuluttajien kokemat riskit ja riskienhallintastrategiat sähköisessä kaupankäynnissä*, pro gradu –tutkielma, Vaasan yliopisto, markkinoinnin laitos.

Ojavainio, Minna-Kristiina, **Koivunen**, Emma-Reetta, and **Tiainen**, Tarja (2004), Gendered Rhetoric of ICT Use, *IRIS27*, 14-18.8.2004, Falkenberg, Sweden.

Saarenpää, Tero and **Ojavainio**, Minna-Kristiina (2004), [Consumers' and e-vendors' views on e-commerce](#), *IRIS27*, 14-18.8.2004, Falkenberg, Sweden.

Ojavainio, Minna-Kristiina (2005), Framework for Trust Issues in E-Commerce, *eBRF*, 20-22.9.2004, Tampere, Finland.

Lähteet

- Agar, Michael H. (1980), *The Professional Stranger: An Informal Introduction to Ethnography*. New York: Academic Press.
- Alarinta, Juha (1998), *Maaseutu innovatiivisena ympäristönä. Verkostot paikallisen elinkeinoelämän toteuttajina*. Helsingin yliopisto. Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Seinäjoki. Sarja A:4.
- Aro, Jari (2000), Tietoteknologinen kehitys ja yhteiskunnallinen muutos. Teoksessa Vuorensyrjä, M. ja Savolainen, R. (Toim.), *Tieto ja tietoyhteiskunta*. Gaudeamus, Helsinki, s. 139-157.
- Auge, Marc (1997), *Non-Places. Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. London: Verso.
- Avgerou, Chrisanthi (2000), Information systems: what sort of science is it? *Omega*, Vol. 28, No 5, pp. 567-579.
- Bangemann, Martin (1994), Europe and the Global Information Society - Recommendations to the European Council <http://europa.eu.int/ISPO/ida/text/english/bangeman.html> (obtained 29.3.2001).
- Bijker, Wiebe E. (1995), *Of bicycles, bakelites, and bulbs: toward a theory of sociotechnical change*. Cambridge (Mass.) MIT Press cop. 1995.
- Bimber, Bruce (1996), Three Faces of Technological Determinism. In Smith Merritt Roe and Marx, Leo (Eds.) *Does Technology Drive History? The Dilemma of Technological Determinism*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. pp. 79-100.

- Blomberg, J., Giacomi, J., Mosher, A., & Swenton-Wall, P. (1993), Ethnographic field methods and their relation to design. In Schuler, D., & Namioka, A. (Eds.), *Participatory design: Principles and practices*, 123-155.
- Calhoun, Craig (1998). Community without Propinquity Revisited: Communications Technology and the Transformation of the Urban Public Sphere. *Sociological Inquiry* vol. 68, No.3, pp. 373-397.
- Castells, Manuel & Himanen, Pekka (2001), *Suomen tietoyhteiskuntamalli*. Suomentanut Jukka Kempainen. Sitra 242, WSOY, Helsinki.
- Cronberg, Tarja (1999), Pohjois-Karjala tietoyhteiskuntaan: alueelliset toimijaverkot ja sytjätymättömyyden rakentuminen, Teoksessa Eriksson, P. ja Vehviläinen, M. (toim.) *Tietoyhteiskunta seisakkeella. Teknologia, strategiat ja paikalliset tulkinnat*, Jyväskylä: SoPhi, pp. 215-230.
- Ehn, Pelle (1988), *Work-oriented Design of Computer Artifacts*, Arbetslivscentrum, Gummessons, Falköping, Sweden.
- Eriksen, Thomas Hylland (2001 [1995]), *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London: Pluto Press.
- Eriksson, Päivi (1999), ... on aika tehdä lopullinen ratkaisu... Strateginen johtaminen ja osallistuminen tietoyhteiskunnan kaupungeissa, In Eriksson, P. and Vehviläinen, M. (Eds.) *Tietoyhteiskunta seisakkeella. Teknologia, strategiat ja paikalliset tulkinnat*, Jyväskylä, Finland: SoPhi, pp. 32-52.
- Escobar, Arturo (1994), Welcome to Cyberia: Notes on the Anthropology of Cyberculture. *Current Anthropology* 35 (3): 211-231.
- Garsten, Christina (1999), Electronic Meeting Places and Virtual Communities: Information Technology and Translocal Organizational Culture. *Antropologiska Studier*, Nr. 62-63
- Giddens, A. (1984), *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structure*. University of California Press, Berkeley, California.
- Gomes, Alberto G. (2001), Going Goan on the Goa-Net: cmc and Goan Diaspora. *Social Analysis* 45(1), 53-67.
- Greenbaum, Joan and Kyng, Morten (Eds.) (1991), *Design at Work: Cooperative Design of Computer Systems*. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, New Jersey, USA.
- Grint, Keith & Woolgar, Steve (1997), *The Machine at Work. Technology, Work and Organization*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Hofstede, Geerd (1991), *Cultures and Organizations. Software of the mind*. McGraw-Hill, New York. Suomeksi Hofstede, Geerd (1993), *Kulttuurit ja organisaatiot, Mielen ohjelmointi*. WSOY, Juva.
- Hughes, J., King, V., Rodden, T., & Anderson, H. (1994), Moving out of the Control Room: Ethnography in System Design. *Proceedings of CSCW'94*, 429-439.
- Hughes, J., Randall, D., & Shapiro, D. (1992), From Ethnographic Record to System Design - Some experiences from the field. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW) 1*, 123-141.
- Hyvönen, Kaarina (1994), *Sähköinen kaupankäynti - edut, ongelmat ja riskit kuluttajille*, Kuluttajatutkimuskeskus, Julkaisuja 7/1994
- Högbacka, Riitta (1995), *Naisena maaseudulla. Tutkimus naisten asemasta erilaisilla maaseutualueilla*. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli. Julkaisuja 41.

- Jarvenpaa, Sirkka L. and Leidner, Dorothy (1998), Do You Read Me? The Development and Maintenance of Trust in Global Virtual Teams. *Journal of computer-mediated communication*, summer 1998.
- Järvinen, Pertti ja Järvinen, Annikki (2000), *Tutkimustyön metodeista*. Opinpajan Kirja, Tampere.
- Isomäki, Hannakaisa (2002), *The Prevailing Conceptions of the Human Being in Information Systems Development: Systems Designers' Reflections*. Doctoral Dissertation. Tietojenkäsittelytieteiden laitos, A-2002-6, Tampereen yliopisto, Tampere. Also electronic: Acta Electronica Universitatis Tamperensis; 188, University of Tampere.
- Karasti, Helena (2001), *Increasing Sensitivity towards Everyday Work Practice in System Design*. Doctoral Dissertation, University of Oulu, Department of Information Processing Science. Oulu, Finland: Acta Universitatis Ouluensis A362.
- Karim, Karim H. (1998), *From Ethnic Media to Global Media: Transnational Communication Networks Among Diasporic Communities*. International Comparative Research Group, Strategic Research and Analysis, Canadian Heritage.
- Karjalainen, Pauli Tapani (1987), Ympäristön eletty mieli. *Tiedonantoja no 2*, Joensuun yliopisto, Kulttuuri- ja suunnittelumaantiede. Joensuu.
- Koivunen, Kristiina (2001), *Teetä Kurdistanissa*. Like, Helsinki.
- Korvajärvi, Päivi (1998), *Gendering Dynamics in White-Collar Work Organizations*. Doctoral Dissertation, University of Tampere, Department of Sociology and Social Psychology. Acta Universitatis Tamperensis, Vammalan Kirjapaino, Vammala.
- Kuosa, Tarja (1999a), Technology, Human, and Society Centred Visions of the Future of Technology, *AI & Society*, 13:176-192.
- Kuosa, Tarja (1999), The Factors in ICT Development, Computing Professional's View. In Käkölä, Timo K. (Ed.) *Proceedings of the 22nd Information Systems Research Seminar in Scandinavia (IRIS 22): "Enterprise Architectures for Virtual Organisations"*, Keuruu 7-10.8.1999. Vol. 2, pp. 285-294.
- Lie, Merete (1995), Technology and Masculinity: The Case of Computer. *The European Journal of Women's Studies*, 2:3, August, pp. 379-394.
- Markus, M. Lynne and Robey, Daniel (1988), Information Technology and Organizational Change: Causal Structure in Theory and Research. *Management Science*, Vol. 34, No. 5, pp. 583-598.
- Miller, Daniel & Slater, Don (2000), *The Internet. An Ethnographic Approach*. New York: Berg.
- Morton, Helen (2001), Computer-mediated communication in Australian. *Anthropology and Sociology. Social Analysis 45(1)*. (3-11).
- Mumford, Enid and Henshall, Don (1979), *A participative approach to computer systems design*, Associated Business Press, London.
- Mukerji, Chandra & Simon, Bart (1998), Out of Limelight: Discredited Communities and Informal Communication on the Internet. *Sociological Inquiry 68(2)*.
- Myers, Michael D. (1999), Investigating information systems with ethnographic research. *Communication of AIS*, No. 2, Article 23, 12 p.
- Nieminen-Sundell, Riitta (2003), Tietokonepoika – kuinka tuotetaan sukupuolittuneita käytäntöjä, koneita ja ihmisiä. In Talja, S. & Tuuva, S. (Toim.), *Tietotekniikkaasuhteet; Kulttuurinen näkökulma*, Suomalaisen kirjallisuuden seura, Hakapaino Oy, Helsinki.
- Nurminen, Markku I (1986), *Kolme näkökulmaa tietotekniikkaan*, WSOY, Juva.

- Orlikowski, Wanda J. (1991), Integrated information environment or matrix of control? The contradictory implications of information technology, *Accounting, Management & Information Technology* 1, No 1, pp. 9-42.
- Orlikowski, Wanda J. (1992), The duality of technology: Rethinking the concept of technology in organizations, *Organisation Science* 3, No 3, p. 398-427.
- Orlikowski, Wanda J. (1993), CASE Tools as Organizational Change: Investigating Incremental and Radical Changes in Systems Development, *MIS Quarterly*, September 1993, Vol. 17, p. 309-340.
- Orlikowski, Wanda J. (2000), Using Technology and Constituting Structures: A Practice Lens for Studying Technology in Organizations. *Organization Science*, Vol. 11, No. 4, July-August 2000, pp. 404-428.
- Orlikowski, Wanda J. and Robey, Daniel (1991), Information Technology and the Structuring of Organizations, In *Information Systems Research* 2 : 2, June, pp. 143-169.
- Paasi, Anssi (1996), Alueellinen identiteetti ja alueellinen liikkuvuus: suomalaisten syntymäpaikat ja nykyiset asuinkunnat. *Terra*, Vol. 108, No. 4, pp. 239-256.
- Pantzar, Mika (1996), *Kuinka teknologia kesytetään? Kulutuksen tieteestä kulutuksen taiteeseen*. Tammi, Helsinki.
- Paulaharju, Samuli 1996 [1932]. *Härmän aukeilta*. 4.painos; Samuli Paulaharjun oikeudenomistajat. Porvoo: WSOY.
- Repo, Petteri (2002), *Kuluttajat sähköisen kaupan sääntelyssä ja itsesääntelyssä*, Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisu 1/2002.
- Riihimaa, Jaakko (2004), *Taxonomy of information and communication technology system innovations adopted by small and medium sized enterprises*. Doctoral Dissertation. Department of Computer Sciences, A-2004-6, Tampereen yliopisto, Tampere.
- Rogers, Everett M. (1995), *Diffusion of Innovations*. Free Press, New York. (first edition 1962).
- Rosenbloom, Bert (2003), Guest Editorial: Behavioral Dimensions of E-Commerce: Augmenting Technology and Economics. *Psychology and Marketing*, 20(2): 93-98.
- Siikala, Anna-Leena (1984), *Tarina ja tulkinta; tutkimus kansankertojista*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Mäntän kirjapaino.
- Talja, Sanna ja Tuuva, Sari (toim.), (2003). *Tietotekniikkasuhteet – Kulttuurinen näkökulma*. SKS. Helsinki.
- Tiainen, Tarja (2004), Bounded or Empowered by Technology? Information System Specialists' Views on Action Space. In Heiskanen, T. & Hearn, J. (Eds.), *Information Society and the Workplace: Spaces, Boundaries and Agency*. Routledge, London. pp. 29-46.
- Uotinen, Johanna (2001). Joensuun Kansalaistalon Nettikahvila – Osallisuutta (tieto)yhteiskunnassa. Kirjassa Uotinen et. al. (toim.), *Verkkojen kokijat*. Saarijärvi: Suomen Kansanrunouden Tutkijain Seura. pp. 109-130.
- Uotinen, Johanna, Tuuva, Sari, Vehviläinen, Marja ja Knuutila, Seppo (toim.), (2001). *Verkkojen kokijat paikallista tietoyhteiskuntaa tekemässä*. Gummeruksen Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Vehviläinen, Marja ja Eriksson, Päivi (1999), Teknologia, strategiat ja paikalliset tulkinnat. Teoksessa Eriksson, P. & Vehviläinen, M. (toim.), *Tietoyhteiskunta seisakkeella. Teknologia, strategiat ja paikalliset tulkinnat*, SoPhi, Jyväskylä, ss. 7-26.

- Vilkuna, K. & Teppo, H. (toim.) (1933), *Kyrönmaa III. Etelä-Pohjalaisen Osakunnan 25-vuotisjuhlajulkaisu*. Helsinki: Etelä-Pohjalaisen Osakunnan julkaisu.
- Vuorinen, Kimmo (2004), Etnografia. Käsikirjoituksen julkaisuun Aula, A., Majaranta, P. & Ovaska, S. (Toim.), *Käytettävyytutkimuksen menetelmät –seminaari*, 1-12. Tampereen yliopisto. Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2004-x.
- Wolcott, Harry F. (1995). *The Art of Fieldwork*. Walnut Creek: AltaMira Press.

2. Tietokonekierrätystä Etelä-Pohjanmaalla

Emma-Reetta Koivunen

2.1 Johdanto

Suomi esitetään monesti tietoyhteiskunnan mallimaana, mitä on kuvattu esimerkiksi esittämällä lukuja siitä kuinka paljon tietokoneita ja internet-liittymiä Suomessa on (ks. esim. Castells & Himanen 2001⁹). Suomessa on toteutettu lukuisia tietoyhteiskunta-projekteja. Yksi näistä on FM Matti Tyynelän vetämä Vaasan yliopiston Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto-projekti (eKylve). eKylve-projektin tavoitteena on saada ihmisiä mukaan tietoyhteiskunnan kehitykseen. Projektin kautta kyläläisten on mahdollista paitsi ostaa kierrätystietokone itselleen myös saada opetusta sen käyttöön. (Tyynelä 2004.)

Tässä luvussa kuvaan, kuinka eKylve -projektin kierrätyskoneiden jakelu sujui yhdessä eteläpohjalaisessa kylässä, Kauhavan Ruotsalassa. Kuvaan kierrätyksen käytännön kulkua siitä alkaen, kun verotoimistosta poistetut koneet haettiin kylään, aina siihen asti, kun uudet omistajat saavat koneensa. eKylve-projektin avustuksella Ruotsalalle tehtiin myös internet-sivut, joita kommentoin lyhyesti. Kuvaan ensin kohdassa 2.2 sitä ympäristöä mihin tietokoneet tulivat, eli tämän luvun esimerkkitapauksen kontekstia. Kohdassa 2.3 kuvaan tietokonekierrätyksen sujumista käytännössä.

2.2 Casen konteksti: minne tietokoneet haettiin

Kauhava on yksi Etelä-Pohjanmaan pikkukaupungeista, väkiluvultaan n. 8500 (Fennica.net 2003). Kauhava on ollut kaupunki vuodesta 1986, sen jälkeen kun lakimuutos mahdollisti kuntien muutoksen kaupungeiksi. Kauhavan keskustataajama on pikkukaupunkimainen kauppoineen ja asuinalueineen, mutta pian keskustan tuntumassa maisemaa hallitsevat pellot. Kaupungin yhteys maaseutuun näkyy myös siinä, että sen eri osa-alueita ei kutsuta kaupunginosiksi, vaan kyliksi (Kauhavan kaupunki 2004). Yksi näistä kylistä on Ruotsala, joka sijaitsee muutaman kilometrin päässä keskustasta.

Kauhavan keskustan läheisyys vaikuttaa Ruotsalan elämään monin tavoin. Toisaalta keskustan läheisyys lisää Ruotsalan kiinnostavuutta asuntoalueena; Ruotsalan koulupiirin alueelle onkin tullut uutta asutusta. Keskustan palvelut ovat lähellä ja niitä käytetään. Tästä on seurannut, että kylässä ennen toimineet kaupat ja kioski ovat lopettaneet toimintansa, eikä tänä päivänä kyläläisillä ole muita mahdollisuuksia

---

⁹ Suomessa 200 Internet-palvelinta / 1000 asukasta; Yhdysvalloissa 179/1000; Singaporessa 72/1000; EUssa 69/1000 (Castells & Himanen 2001:17).

palveluiden käyttöön kuin mennä keskustaan. Myös Ruotsalalla on tarjottavaa Kauhavalle, koulupiirin alueella sijaitsee sekä suosittu uimaranta, seurakuntakoti että kaupungin hautausmaa (Kauhavan kaupunki 2004).

Ruotsalan koulupiirin alueella maanviljelys on ollut pitkään keskeinen elinkeino, mutta sen lisäksi kylässä on ollut paljon käsityöläisiä, kuten esimerkiksi maalareita, muurareita, kirvesmiehiä ja puukkoseppiä (Ruotsalan kyläsuunnitelma 2001:1). Tänä päivänä maatalous työllistää enää muutamia. Yrityksiä kylän alueella on paljon, esimerkiksi kuljetusyrityksiä, kutomoita ja turkistarha. Osa Ruotsalan kylän yrittäjistä työskentelee kylän alueella, toisilla yritys sijaitsee Kauhavan keskustassa, tällaisia ovat esimerkiksi ruokaravintola sekä autovaraosaliike ja -korjaamo.

Ruotsalan koulupiiriin kuuluu Ruotsalan kylän lisäksi monta lähikylää. Alue on kokonaisuudessaan aika suuri; vuonna 2001 asukkaita Ruotsalan koulupiirin 230 taloudessa oli yli 600 (Ruotsalan kyläsuunnitelma 2001). Kylässä olevalla ala-asteella oppilaita on yli kahdeksankymmentä. Koulupiirin alueella toimii myös kyläyhdistys, jonka toiminnasta silloinen puheenjohtaja Heikki Korkealaakso kertoi eEste-projektin järjestämässä esittelytilaisuudessa, että kyläyhdistyksen toimintaan väkeä innostaa osaltaan myös eteläpohjalainen peruskateus, positiivisesti. Toisin sanoen toimintaan tullaan mukaan, jotta itse hyödyttäisiin, eikä jäätäisi ilman jotain, mitä muilla on. Myös kyläyhdistyksen julkaisemassa kyläsuunnitelmassa asiaa on pohdittu (Ruotsalan kyläsuunnitelma 2001):

Kyläläisten osallistuminen yhteiseen kyläyhdistystoimintaan on ollut aktiivista. Aktiivinen osallistuminen johtunee siitä, että kylällä ei toimi muita yhdistyksiä, jotka voisivat suunnata kyläläisten energiaa ja aktiviteettia muualle.

Kyläyhdistys järjestää sekä säännöllistä toimintaa että erilaisia kylän kehitysprojekteja. Vuosittain kylässä järjestetään isänpäivälounas ja latotanssit paikallisen maanviljelijän perunavarastossa¹⁰. Kyläyhdistyksen toimesta koulun viereen on rakennettu jääkiekkokaukalo ja monitoimihalli (Ruotsalan kyläsuunnitelma 2001). Vuodesta 2003 kyläyhdistys on ollut mukana myös eKylve-projektissa, jonka kautta kierrätetään kohtuuhintaisia tietokoneita sekä yksityisten kyläläisten että kyläyhdistyksen käyttöön (Tyynelä 2004).

2.3 Kierrätyskoneet ja -prosessi

Kierrätyskoneilla on tarkoitus saada kyliin tietokoneita käyttöön, toisaalta julkisiin tiloihin, kuten kylätaloille perustettaviin nettikahviloihin ja koulujen tietokoneluokkiin, mutta koneita vuokrataan ja myydään myös yksityishenkilöille. Projektin ”ensisijaisena tavoitteena [on] kyläläisten ja kylien sähköisen ja muunlaisen yhteistoiminnan edistäminen”, mikä tapahtuu esimerkiksi kylille luotavien internet-sivujen¹¹ kautta. (Tyynelä 2004.)

¹⁰ johon tutkimusryhmän jäseniä osallistui kesällä 2003.

¹¹ Kaikki eKylve-projektin kautta kylille luodut internet-sivut eivät ole keskusteluun pohjautuvia, mutta valtaosassa sivuista keskusteluilla on jonkinlainen asema.

Ruotsala tuli keväällä 2003 mukaan Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto-projektiin (eKylve), joten minun oli mahdollista päästä melko alusta asti seuraamaan projektin toteutusta kylässä. eKylve-kierrätysprojektin ensimmäiset kierrätyskoneet haettiin Kauhavan Ruotsalaan toukokuussa 2003. Olin mukana hakemassa koneita Kuopiosta, ja osallistuin niiden kunnostukseen ja rekisteröintiin ennen koneiden luovutusta niitä ostaneille kyläläisille.

Toukokuun lopussa Ruotsalaan haettiin ensimmäiset kierrätyskoneet Kuopiosta. Matkan tekivät neljä Ruotsalan miestä ja minä. Koska Kauhavalta Kuopioon on 300 kilometriä, matkaan lähdettiin viideltä aamulla. Ajomatka suuntaansa kesti noin 4 tuntia. Kierrätyskoneet noudettiin kahdesta eri verotoimistosta, joiden käytöstä ne oli poistettu. Ruotsalaan palattuamme koneet purettiin matkaan käytetyistä kuorma- ja pakettiautosta muutaman kyläläisen avustamana. Lähemmäs sata tietokonetta kasattiin koulun ruokalaan, joka koulun kesäloman alettua oli tyhjillään.

Tietokoneiden asennus käyttövalmiiksi tapahtui kesäkuun 2003 aikana. Kierrätyskoneista oli tyhjennetty ohjelmistot, joten niihin asennettiin ohjelmistot (ks. alla). Koneet puhdistettiin pölystä ja tahroista, ja tarkastettiin toimiviksi. Ennen koneiden luovutusta eteenpäin ne myös numeroitiin eKylven tunnuksilla. Tätä työtä eKylven kautta palkatun Pauli Ojanperän lisäksi teki ruotsalalaisia kesätyöntekijöitä ja minä satunnaisesti.

eKylven sivulla koneista kerrotaan seuraavasti (Tyynelä 2004):

Tällä hetkellä kierrätettävät koneet ovat 333-466 Pentium II -prosessorilla varustettuja, niissä on vähintään 4 Mb:N kiintolevy ja muistia 64 Mb. Niihin kuuluu lisäksi äänikortti, kaiuttimet (integroitu koteloon omana yksikkönään) verkkokortti, rullahiiri ja näppäimistö. Näyttö on 17-tuumainen. Koneiden merkki on Fujitsu E ja näytön merkki myös Fujitsu. Ohjelmistona koneissa on Windows NT 4.0 Workstation ja sen service pack 1.0. Toimisto-ohjelmistona Open Office 1.05 suomenkielinen ohjelmistopaketti. Mukana on myös internetselain MS Internet Explorer.

Kyläläisille koneen ostohinta kesällä 2003 oli 180 euroa. Heidän oli myös mahdollista vuokrata kone puoleksi vuodeksi hintaan 90 euroa ja halutessaan tämän jälkeen lunastaa kone itselleen maksamalla toiset 90 euroa (Tyynelä 2004). Koneita alettiin luovuttaa kyläläisille kesäkuun 2004 lopussa. Valtaosa kierrätyskoneista myytiin kyläläisille, mutta muutamia koneita sijoitettiin monitoimihallin kerhohuoneeseen, jossa ne ovat päivisin koululaisten käytettävissä ja iltaisin kyläläisten käytössä sekä erilaisten kurssitusten muodossa että vapaammin.

Kesän lopussa Ruotsalan eKylve- projektin tekemälle pohjalle luodut internet-sivut saatiin avattua (Ruotsala 2003)¹². eKylven kautta luoduille sivuille tyypillisesti Ruotsalan koulupiirin sivuilla suuremmissa asemassa ovat sivujen käyttäjien keskustelut, kun taas perinteiset internet-sivut pohjautuvat yleensä sivun valmistajan sinne laittamiin teksteihin¹³. Tällaiset sivut kuitenkin vaativat sivujen käyttäjien aktiivista panostusta asiaan; ja monelle tällaiseen keskusteluun osallistuminen on

¹² Kauhavan internet-sivun kautta löytyy myös hieman asiaa Ruotsalasta (<http://www.kauhava.fi/kylat/ruotsala.htm>)

¹³ ks. esim. Hine (2000:50)

vierasta. Ruotsalan koulupiirin sivut on avattu heinäkuun 2003 lopulla. Sivuilla kävijöitä on ollut runsaasti, mutta harvat ovat toistaiseksi osallistuneet keskusteluun.

2.4 Lopuksi

Tässä luvussa kuvasin käytännön tasolla tapahtuvaa tietoyhteiskunnan kehitystä. Vastaavanlaista tietoyhteiskunnan kehitystä, ja sen tutkimusta, on jo ennen Etelä-Pohjanmaata ollut Ylä-Karjalassa (ks. esim. Eriksson & Vehviläinen 1999; Uotinen et.al. 2001). Etelä-Pohjanmaalla tietoyhteiskunnan edistäjänä on toiminut eKylve-projekti, jonka tavoitteena on ollut tarjota mahdollisuus olla mukana tietoyhteiskunnan kehityksessä (Tyynelä 2004). Tietokoneen ja internet-yhteyden saatavuus on keskeistä tässä, mutta ei ainoa vaikuttava tekijä. Näiden lisäksi ihmisillä täytyy olla jotain tekemistä niillä, jokin syy käyttää niitä. Tätä käsittelen seuraavissa luvuissa, *Tietotekniikka kaupunkilaisten olohuoneissa* ja *Tietotekniikka osana kyläyhteisön arkea*. Näissä kuvaan tietotekniikkaa osana ihmisten arkielämää, sitä mitä tietokoneilla tehdään.

Tieteelliset lähteet

- Castells, Manuel & Pekka Himanen (2001): *Suomen tietoyhteiskuntamalli*. Vantaa: WSOY.
- Eriksson, Päivi & Marja Vehviläinen (toim.) (1999): *Tietoyhteiskunta seisakkeella: teknologia, strategiat ja paikalliset tulkinnat*. Jyväskylä: SoPhi.
- Hine, Christina (2000): *Virtual Ethnography*. London: Sage Publications.
- Uotinen, Johanna, Sari Tuuva, Marja Vehviläinen & Seppo Knuuttila (toim.) (2001): *Verkkojen kokijat paikallista tietoyhteiskuntaa tekemässä*. Helsinki: Suomen Kansanrunouden Tutkijain Seura.

Muut lähteet

- Tyynelä, Matti (2004): *eKylve 2001-2004. Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto –projektin internetsivut*. <http://ekylve.fi> Katsottu 7.9.2004
- Fennica.net (2003): *Suomi internetissä – internetsivu*. <http://www.fennica.net/k114.htm> (katsottu 4.10.2003).
- Kauhavan kaupunki (2004): *Kauhavan kaupungin internet-sivut*. <http://www.kauhava.fi> (katsottu 24.5.2004).
- Ruotsalan kyläsuunnitelma (2001): *Ruotsalan koulupiirin kyläyhdistys ry:n kyläsuunnitelma*. Heikki Korkealaakso, Hannele Salmela-Hast, Rauni Korkealaakso (toim.): Ruotsalan koulupiirin kyläsuunnitelma, päivitetty 23.9.2001.
- Ruotsala (2003): *Ruotsalan eKylve-internet –sivut*. <http://ruotsala.ekylve.fi/index.php> (katsottu 24.5.2004).

3. Tietotekniikka kaupunkilaisten olohuoneessa

Emma-Reetta Koivunen

3.1 Johdanto

Käsittelen tässä luvussa internetin käyttöä niin kodeissa kuin internet-kahvilassa. Tarkastelu keskittyy yhteen Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto -projektin (eKylve) kylistä, tässä tapauksessa tosin kyseessä on kaupunginosa, Seinäjoen Kasper. Tarkastelu keskittyy erityisesti siellä toimivaan Toimintojen Taloon, jonne eKylve -projektin avustuksella on avattu nettikahvila. Kasperissa, toisin kuin yleensä eKylve-kylissä, tietokoneet on sijoitettu 'julkiseen olohuoneeseen'. Useimmissa kylissä julkisesti käytettävissä olevat koneet on sijoitettu koululle, joka, vaikka olisi käytössä kouluajan jälkeen, on kuitenkin opetustila ja luo tiettyjä mielikuvia koneiden käytöstä. Lisäksi Kasperin Toimintojen Talo on jo valmiiksi monenlaisten ihmisten käyttämä tila, jossa koneet ovat erilaisten ihmisten saatavilla, esimerkiksi työttömille helposti käytettävissä. Vastaavanlainen tila löytyy Joensuusta ja myös siellä on tutkittu tietotekniikan käyttöä (ks. esim. Uotinen 2001).

Tämän luvun tavoitteena on kuvata asukkaiden tulkintoja asuinalueestaan haastatteluissa esiin nousseiden teemojen kautta. Haastatteluissa halusin kiinnittää huomioita erityisesti tekniikkaan. Käsittelen ensin kohdassa 3.2 aineistonkeruuta ja erityisesti haastateltujen löytymistä. Sen jälkeisissä kappaleissa käyn läpi eri teemoja, kohdassa 3.3 käsittelen Kasperia asuinalueena ja Toimintojen Taloa. Näihin sijoittuvat ne olohuoneet, joissa kasperilaiset käyttävät tietotekniikkaa¹⁴. Tietotekniikan käyttöä käsittelen luvussa 3.4.

3.2 Aineistonkeruu

Osa tutkimusryhmästä¹⁵ kävi tutustumassa Toimintojen Taloon kesäkuun 2003 alussa. Tuolloin talon johtajana toiminut Sanna Tala kertoi meille talon toiminnasta ja esitteli meille talon eri tiloja. Toimintojen Talolla muiden toimintojen lisäksi on neljä tietokonetta, joista on, ainakin kesällä 2003, maksuton internet-yhteys. Halusimme haastatella Toimintojen Talolla käyviä henkilöitä, joilla on jonkin verran kokemusta tietokoneen käytöstä. Tutustumiskäynnillä sovimme alustavasti tekemämme haastatteluja myöhemmin kesällä.

Päätimme lähestyä mahdollisia haastateltavia kirjallisella haastattelupyynnöllä (Kuva 3.1). Jätimme näitä Toimintojen Talolle tietokoneiden luo sekä ilmoitustaululle.

---

¹⁴ Toimintojen Taloa on kuvattu Kasperin olohuoneeksi (Rintamäki 2003).

¹⁵ Minna-Kristiina Ojavainio, Kyösti Pennanen ja minä.

Saimme tähän kuitenkin vain yhden vastauksen, joten päädyimme miettimään toisenlaista tapaa löytää haastateltavia. Keskustelin asiasta uudestaan Toimintojen Talon johtajan Sanna Talan kanssa ja hän lupasi puhua mahdollisille haastateltaville, joita ovat sekä asiakkaat että henkilökunta. Sovimme päivän, jolloin menemme päiväksi Toimintojen Talolle tekemään haastatteluja.

HEI!

Asutko Kasperissa?
Käytkö Toimintojen Talolla?
Käytätkö tietokonetta?
Haluatko kertoa kokemuksistasi Internetin käytöstä?

Tutkimme kasperilaisten kokemuksia Internetistä ja haluaisimme osallistujia haastattelututkimukseen Kasperin Toimintojen Talon kävijöiden keskuudesta. Olisiko Sinulla aikaa osallistua tutkimukseen?

Mikäli kiinnostuksesi heräsi ota yhteyttä Kyösti Pennaseen tai Emma-Reetta Koivuseen puhelimitse tai sähköpostilla.

Kyösti Pennanen
[yhteystiedot]

Emma-Reetta Koivunen
[yhteystiedot]

Lisätietoa tutkimuksesta saat osoitteesta <http://www.cs.uta.fi/epanet> tai soittamalla yllä oleviin numeroihin.

Kyösti Pennanen

Emma-Reetta Koivunen

Kuva 3.1: Haastattelukutsu

Maanantaina 25.7.2003 minä ja Kyösti Pennanen saavuimme Toimintojen Talolle tekemään haastatteluita. Talon henkilökunta avusti meitä suuresti ja saimme kumpikin oman huoneen käyttöömmä, jossa saatoimme tehdä haastatteluja. Sanna Tala oli järjestänyt meille haastateltavia runsaasti, etenkin talon henkilökuntaa. Haastatteluissa käsiteltiin paitsi haastateltavien tietokoneen käyttöä, myös Toimintojen Taloa ja sitä millaista on asua Kasperissa. Tein tuolloin neljä haastattelua.

Haastattelujen lisäksi etsin internetistä tietoa Kasperista. Tätä löytyy eri toimijoiden tekemiltä internet-sivuilta, kuten Seinäjoen kaupungin sivuilta (Seinäjoen kaupunki 2003). Lisäksi Toimintojen Talolla on omat internet-sivut, jotka poikkeavat vain vähän Seinäjoen kaupungin sivun kautta löytyvistä sivuista (Rintamäki 2003). Keväällä 2003 Toimintojen Talolle on luotu uudet sivut eKylve-projektin myötä (Ketelimäki 2004). Toisin kuin monet muut eKylven kautta luodut kyläsivut, näillä sivuilla ei ole keskustelupalstaa (ks. luvut 2. ja 4. tässä teoksessa).

3.3 Kasperin ja Toimintojen Talo

Seinäjoen on Etelä-Pohjanmaan suurin kaupunki¹⁶. Yksi Seinäjoen kaupunginosista on Kasperin. Pääosin 1970- ja '80-luvuilla rakennetulla alueella on paitsi paljon kerrostaloasutusta myös omakoti- ja rivitaloja (Rintamäki 2003). Alueella on paljon kaupungin vuokra-asuntoja, mistä johtuen kaupunginosalla on hieman huono maine rauhattomana alueena. Haastateltavista monet tuovat tämän esiin, mutta korostavat myös sitä että asia ei ole näin yksinkertainen. ”Tätä ala-arvioitaan tätä kaupunginosaa” (H1, mies). Haastatelluista kaikki ovatkin viihtyneet alueella asumassa. Viihtymisestäään huolimatta yksi haastateltu nostaa esiin myös Kasperin elämän rauhatonta puolta:

Kyllähän tässä viihtyy, että vähän on aina silloin tällöin vähä vauhtia ja vaarallisia tilanteita tuota niin-niin mutta muuten ihan mukavaa että ei kai tässä nyt muuten mitään oo muuta kun että tuo matka tuonne keskustaan on vähän pitempi tästä kun muualta sitten, muuten ihan leppoosa seutua että... ei oo niin kauhia ruuhka joka paikassa kun vaan tuolla keskustassa. (H2, mies)

Monelle Kasperissa asuminen on kunnia-asia:

Oikein sellaset peruskasperilaiset on ylpeitä siitä että ne asuu Kasperissa. (H3, nainen).

Selitykseksi Kasperissa viihtymiseen asukkaat sanovat mm. sen että Kasperissa on palvelut lähellä, hyvät koulut lapsille ja mukavampi asua kuin keskustassa, jonne on kuitenkin melko lyhyt matka, vain kolmisen kilometriä.

Ja täs on lapsille on hyvät koulut ja, tosi lähellä, ja palvelut on ihan ok, että sitten taas en haluu ees ihan ydinkeskustaan asumaan. (H3, nainen)

Kolmen ala-asteen lisäksi alueella on Kasperitalo, jossa on neuvola, hammashoitola ja kaupungin nuorisotilat. Kaupallisia palveluita edustavat kauppa, ravintola, kioski, grilli, kaksi kampaamo. Kasperissa on myös Toimintojen Talo, josta löytyy mm. kahvio, kirpputori, tietokonenurkkaus, jossa on internet käytettävissä, sekä kaupungin sosiaalipuolen, Seinäjoen seurakunnan ja terveyskeskuksen palveluja. (Seinäjoen kaupunki 2003.)

Toimintojen Talo¹⁷ on toiminut vuodesta 1998 saakka. Entiseen kauppakiinteistöön on alueen asukkaiden ja kyläseuran toimesta luotu alueen oma ”olohuone” (Rintamäki 2003). Talon toiminta keskittyy talon keskellä olevaan kahvilatilaan. Tässä tilassa on myyntitiskin ja pöytien lisäksi kirjastonurkkaus sohvineen. Kahvilan viereisistä huoneista löytyy kirpputori ja lasten leikkihuone. Peremmälle taloa vievään käytävään on sijoitettu tietokoneet. Talosta löytyy myös sauna ja huone, jossa lääkäri uusii reseptejä kerran viikossa.

Henkilökunnan työnkuvaan kuuluu olennaisena osana seurustelu asiakkaiden kanssa, kysytään kuulumisia ja usein löytyy aikaa istua juttelemaan. Talon johtaja Sanna Tala

¹⁶ asukkaita 41000 (<http://www.sjk.fi/Opaskartta/opasindex.htm> 30.9.2003).

¹⁷ Tämän ja seuraavaan osion (3.4) lähteenä on osin ollut Sanna Talan meille pitämä talon esittely 4.6.2003.

kuvaakin talolla olevan ”kunnan kylätalomeininkiä”, jossa naapureihin tutustutaan. Myös talkootyö on merkityksellistä talon toiminnalle, niin rakennusvaiheessa kuin tänäkin päivänä. Toimintojen Talolta löytyy monenlaista ajanvietettä ja seuraa:

mäkin sitten kotona olin työttömänä niin oli kiva tulla tähän aina kun täs aina näki ihmisiä oli tuttuja ja sitten tääl on tämmönen niin kodikas ja kodinomanen tää mejän kahvilasysteemi tässä, must täs oli kiva aina käydä. (H3, nainen)

Toimintojen Talolla käykin monenlaista ja –ikäistä ihmistä, onhan talon tarjontakin monipuolista. Halpa ruoka saa paikalle niin työttömiä kuin alueella työssäkäyviä. Internet-yhteyden myötä nuorten määrä talolla on lisääntynyt.

No kaverin kaa tuolla keittiöllä käyn juttelemassa, --- ja nyten kun tuli nuo tietokoneet, niillä räppään. (H1, mies)

Toisaalta myös vakioasiakkaita löytyy paljon, erityisesti iäkkäämpiä ihmisiä:

mutta ehkä kumminkin eniten painottuu tonne vähän iäkkäämpiin ihmisiin ainakin toi semmonen vakiasiakaskunta --- jotka käy sanotaan et käy todella paljon --- Niin ne on varmaan semmosia ihmisiä jotka on sitten kotona yksinäisiä niin aina näkee tuttuja siellä mutta varsinkin niinkun kirpputorilla niin siin on kyllä kaikenikästä mitä käy. (H3, nainen)

Talolla on ollut myös työllistävä vaikutus. Ensinnäkin Toimintojen Talon henkilökunta koostu pitkältä työllistetyistä. Lisäksi Talo on välillisesti lisännyt alueen aktiivisuutta ja ihmisten liikkussa myös palvelut ovat parantuneet. Samaan kiinteistöön on avattu kukkakauppa, asiamesposti on muuttunut postiksi, viereinen K-kauppa on laajentanut.

3.4 Tietotekniikka olohuoneissa

Uusin toiminto talolla on kolmesta tietokoneesta koostuva nettikahvila. Toimintojen Talo on mukana Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto – projektissa (eKylve), jonka kautta talolle on saatu kierrätyskoneita sekä taloon sijoitettavaksi että myytäväksi paikallisille. Osa haastatelluista onkin ostanut sellaisen kotiin, toisille riittää että tietokone ja internet-yhteys ovat käytettävissä Toimintojen Talolla.

Tietokoneet Toimintojen Talolla ovat tulleet käyttöön. Kun ensimmäinen kone saatiin päälle, oli sille jo käyttäjä odottamassa, Sanna Tala kertoi. Kesäloman aikana koululaiset ovat käyttäneet koneita paljon. Kunkin koneen päällä on varauslista, johon varauksia saa tehdä paikan päällä. Talan mukaan koneita ovat käyttäneet lähinnä sellaiset ihmiset, jotka jo ennestään osanneet käyttää niitä. Myöhemmin Toimintojen Talolla järjestetään mahdollisesti koulutusta koneiden käyttöön.

Vaikka internetiin pääsee Toimintojen Talolta vaivattomasti, monissa haastatteluissa tuli kuitenkin esiin, että tietokone ja internet-yhteys olisivat haluttuja kotiinkin:

ihan tiedon hankinnan kautta niin internet oli tosi hyvä. (H3, nainen)

Tämän päivän Suomessa tietokoneen ja internetin käyttö nähdään monesti jokaisen kansalaisen välttämättömänä taitona. Kaikille vanhemmille ihmisille tätä ei saada

opetettua, sen sijaan lapset saavat, tai joutuvat, koulussa käyttämään paljon tietokonetta ja internetiä. Lapset ovatkin monessa perheessä aktiivisimpia tietokoneen käyttäjiä:

No lapset pelaa ja ne nyt on muutenkin että nuorimmainenkin joka täytti nyt yhdeksän vasta niin sillähän on iät ja ajat ollu kaikki sähköpostiosootteet ja osaa käyttää tietokonetta ja käy netis ja, ja samaten tuota niin muukkin mukulat ni ne kyllä osaa. (H3, nainen)

Lasten kautta tiedot ja kiinnostus tietokoneen käyttöön siirtyvät myös vanhemmille, ainakin osittain:

mul ei oo ollu mitään sellasta hirveetä mielenkiintoa niin niin ei niin paljon oo tullu, nyt on hirveesti muksut yllyttäny ja mieskaveri yllyttäny että ota ny ees sähköposti osote ittelles ja (naurahtaa) kun en oo vielä sitäkään saannu aikaseks. (H3, nainen)

3.6 Lopuksi

Tietokoneet Toimintojen Talolla on sijoitettu yhteiseen tilaan, niin että sekä koneet että niiden käyttäjät ovat näkyvillä. Tähän yhtenä syynä vaikutti Seinäjoella hieman ennen koneiden saapumista tapahtunut nettikaupan väärinkäyttötapaus, johon monet haastatelluistakin viittasivat. Väärinkäyttö, jossa toisen laskuun tilattiin nettikaupasta tavaraa, tapahtui julkiselta tietokoneelta. Kun Toimintojen Talolle tuli tietokoneet, ne sijoitettiin siten, että niiden käyttöä on helppo valvoa. Avoin tila lisäänee myös käyttäjien itsekontrollia. Toisaalta koneiden ollessa näkyvillä ne ovat halukkaiden helpommin saatavilla, myös henkilöiden, joilla ei ole kauheasti kokemusta tietotekniikasta. Koneiden käyttöä ei kuitenkaan tuputeta kenellekään. Samanlaista suhtautumista Uotinen (2001) kuvaa Joensuun Kansalaistalolla.

Lähteet

Ketelimäki, Jarno (2004): *Toimintojen Talon eKylve internet-sivut* <http://toimintojentalo.ekylve.fi/> (katsottu 15.8.2004).

Rintamäki, Sari (2003): *Toimintojen Talon internet-sivut* <http://www.nic.fi/~toimntalo/> Päivitetty 31.3.2003.

Seinäjoen kaupunki (2003): *Seinäjoen kaupungin internet-sivut.*

<http://www.seinajoki.fi/asuinalueet/kasperikivisto/index.htm> (katsottu 30.9.2003).

Uotinen, Johanna (2001): Joensuun Kansalaistalon Nettikahvila – Osallisuutta (tieto)yhteiskunnassa. Teoksessa: Uotinen, Johanna, Tuuva, Sari, Vehviläinen, Marja ja Knuutila, Seppo (toim.), (2001). *Verkkojen kokijat paikallista tietoyhteiskuntaa tekemässä*. Saarijärvi: Suomen Kansanrunouden Tutkijain Seura. (109-130).

4. Tietotekniikka osana kyläyhteisön arkea

Emma-Reetta Koivunen

4.1 Johdanto

Tässä luvussa tarkastelen Ylistaron Kitinojaa ja sen kautta kuinka kylän vuorovaikutukseen perustuva internetsivu toimii – tai ei toimi¹⁸ – osana kyläyhteisön jokapäiväistä elämää. Julkunen ja Sarmela (1987) tarkastelevat, millaisia rakenteellisia muutoksia tietotekniologia on aiheuttanut paikallisiin kulttuureihin. Heidän mukaansa (mts.:30) radio oli keskeinen askel kohti ylipaikallista kulttuuria ja televisio toi tämän kehityksen päätökseen. Toisaalta televisiota voidaan käyttää paikallisesti ja myös ylikansallista viihdettä paikallistaa (ks. esim. McMillan 2001). Internetistä on myös puhuttu paljon globalisaatiota edistävänä ja paikan merkitystä vähentävänä. Tässä paperissa tarkastelen tapausta, jossa internetiä on yritetty käyttää osana paikallista elämää.

Kappaleessa 4.2 kuvailen käyttämiäni erilaisia aineistonkeruutapoja, ja miksi olen niitä kutakin käyttänyt. Sen jälkeen käsittelen eri alueita kylän elämästä: kappaleessa 4.3 kuvailen Kitinojaa asuinpaikkana, kappaleessa 4.4. kuvaan kuinka uskonto näkyy kylän elämässä. Luvussa 4.5, Kylä suomalaisessa yhteiskunnassa, käsittelen kylän elämässä tapahtuneita muutoksia, joiden taustalla on suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtunut rakenteellinen muutos viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana. Viimeisessä kappaleessa, 4.6, kuvaan miten tietotekniikka on osa kylän tämän päivän elämää. Keskityn erityisesti internetin käyttöön, ja tapauksena nimenomaan kylän internet-sivuihin, niillä käytäviin keskusteluihin ja siihen millaiseksi sivut on suunniteltu. Pelkkä teknologia ei riitä syyksi sen käyttöön, vaan sen täytyy palvella jotain tarkoitusta tai tarvetta ihmisten elämässä. Kylälle tehty internet-sivu pyrkii vastaamaan tähän toimimalla kylän tiedotuskanavana. Käsittelen tätä ja vertaan tiedotusta internetissä muihin käytettyihin tiedotusmuotoihin.

4.2 Aineistonkeruu

Kesällä 2003 keskityin haastatteluin tutustumaan kylään ja kyläläisiin. Lisäksi osallistuin muutamaa kylässä järjestettyyn tilaisuuteen. Toukokuussa projektilaiset tutustuivat Kitinojan kylään. Aamupäivän tutkimusryhmän jäsenet tutustuivat kylään ja myös sen lähiympäristöön. Kitinojalla kävimme tutustumassa kouluun ja kylän kirkkoon ja kävimme myös kyläkaupassa ostoksilla. Illalla järjestimme kylätalolla tilaisuuden, jossa esittelimme projektia kyläläisille ja saimme itse tutustua kyläläisiin.

---

¹⁸ Tähän ilmaisuun, kuten muutenkin tämän artikkelin käsittelytapaan on vaikuttanut Uotisen artikkeli (2001).

Kitinoja sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla, Ylistaron puolella, mutta aivan Lapuan rajalla. Halusimme tavata myös alueen yrittäjiä, joten tutustuimme Lapuan puolella sijaitseviin Kellovalimo Somppi ja Jussin Viini -tilaan, sekä Wanhaan Karhunmäkeen. Karhunmäessä on ollut Suomen ensimmäinen herättäjäopisto, joka on perinteisesti ollut monille kitinojalaisille peruskoulutuksen tarjonnut opisto. Tänä päivänä opistolla toimii ”Karhunmäki-säätiön ylläpitämä leiri-, kurssi- ja vapaa-ajankeskus” (Wanha Karhunmäki –esite). Yhteys menneeseen ei ole katkennut, vaan ”säätiön tarkoituksena on vaalia herännäisyyden perinnettä” (mts.). Karhunmäessä järjestetään yhä seuroja ja talkoita (kökkiä) talon toiminnan ylläpitämiseksi.

Kuten Etelä-Pohjanmaalla yleisesti, uskonnolla on ollut iso rooli elämässä myös Kitinojalla. Alueella erityisesti herännäisyys on vaikuttanut voimakkaasti ja on osa arkielämää myös tänä päivänä. Karhunmäen opisto on ollut mukana kitinojalaisten uskonnollisessa elämässä monin tavoin, siellä on esimerkiksi järjestetty sekä herännäisseuroja että rippikouluja. Tästä johtuen halusin päästä tutustumaan sekä Karhunmäkeen että seuroihin. Tilaisuus tähän tuli juhannuksena 2003, jolloin Karhunmäellä järjestettiin juhannusseurat.

Toukokuussa järjestämässämme projektin tiedotustilaisuudessa tapaamamme henkilöt olivat ensimmäisiä ehdokkaita haastateltaviksi ja valtaosaa heistä haastateltiin kesän aikana. Haastatteluissa kysyttiin muita mahdollisia haastateltavia ja osa haastateltavista löytyi tätä kautta. Haastateltaviksi halusin sekä aktiivisia tietotekniikan käyttäjiä että sellaisia, jotka eivät käytä tietotekniikkaa. Samoin halusin haastatella sekä kylän vanhoihin sukuihin kuuluvia henkilöitä että sellaisia, jotka ovat muuttaneet kylään aikuisena. Haastatteluilla halusin saada tietoa toisaalta kylän elämästä ja toisaalta ihmisten suhteesta tietokoneisiin ja internetin käyttöön. Koska halusin selvittää, miten tietotekniikka on osa ihmisten arkielämää, nämä toisaalta hyvin erilaiset osa-alueet nivoutuvat toisiinsa. Arkielämästä halusin kuulla sekä tämän päivän elämää että saada hahmotettua hieman kylän historiaa.

Haastattelin Kitinojan koulupiirin alueella kahdeksaa ihmistä. Haastattelut tapahtuivat kesän 2003 aikana haastateltavien kotona. Läsä oli monesti haastateltavan lisäksi myös muita perheenjäseniä. Jokainen haastattelu oli omanlaisensa, riippuen haastattelutilanteesta ja haastateltavasta. Näiden haastateltujen lisäksi kaksi ehdokasta haastateltaviksi kieltäytyi haastattelusta. Kaikki haastateltavat olivat todella ystävällisiä, jaksoivat keskustella monenlaisista asioista pitkäänkin. Haasteltuina olivat:

- Alpo Kitinoja 2.6.2003 (tämän haastattelun kanssa samanaikaisesti Minna-Kristiina Ojavainio haastatteli hänen vaimoan)
- Keijo Kitinoja 16.7.2003 (tämän haastattelun kanssa samanaikaisesti Minna-Kristiina Ojavainio haastatteli hänen vaimoan)
- Susanna Kivelä 17.7.2003
- Arvi Koski 24.7.2003, 18.8.2003
- Jukka Koski 24.6.2003
- Matti & Pirjo Hirvilampi 19.6.2003
- Matti Malkamäki 25.6.2003 (tämän haastattelun tein yhdessä Kyösti Pennasen kanssa)

Koska tutkimuksessa on keskeistä internetin käyttö, olen tutustunut alueeseen myös internetin välityksellä. Käytössä on ollut varsinkin kolme eri internet-sivua. Ensinnäkin Ylistaron kunnan internet-sivuilta (Ylistaron kunta 2004) löytyy tietoa paitsi tietoa Ylistaron kunnasta myös Kitinojan koulusta. Sivulla virallisten tietojen lisäksi koulusta kertovat sen oppilaat, jotka ovat kirjoittaneet lyhyitä tekstejä siitä, miksi Kitinojalla on hyvä asua.

Ylistaron kylien osaamisen hyödyntäminen –hanke esittelee eri Ylistaron kyliä. Täältä löytyy paljon tietoa Kitinojasta (Ylistaron kylät 2003). Sivulla kylä esitellään eri aihepiirien mukaan, joita ovat esimerkiksi historia, koulu, kirkko, kehittäminen ja yritykset. Tältä sivulta olen katsonut monia sellaisia asioita joita ei välttämättä ole haastatteluissa tullut esiin ja varmistanut vuosilukuja ja muita tietoja, kuten kylän asukkaiden ja koulun oppilaiden määrän.

Kolmas internet-sivu, miltä löytyy tietoa Kitinojasta, on erilainen kuin kaksi edellistä. Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto –projektin (eKylve) myötä kylälle on tehty internet-sivut, joilta löytyy ”Kitinojan tiedotuskanava, josta löydät uutiset, ilmoitukset ja muut kyläläisille tärkeitä tiedot” (Kitinojan kylä 2003). Sivulta löytyy erilaisten uutisten ja ilmoitusten (esim. urheilukisoista tiedottaminen ja tuloksia) lisäksi myös keskustelupalstoja, joilla käydään välillä aktiivisia keskusteluja. Tämä on minulle yksi keskeinen lähde ja käsittelem sitä tarkemmin kohdassa 4.6.

4.3 Asuinpaikkana Kitinoja

Ylistaron Kitinojan koulupiiriin kuuluu 140 taloutta, joissa asuu noin 400 henkeä. Kylä sijaitsee 16 kilometrin päässä Seinäjoelta (Ylistaron kylät 2003). Matkaa Ylistaron keskustaan on hieman enemmän, yli 20 kilometriä. Ylistaron keskusta onkin kylästä katsottuna sivussa ja kylä on aina elänyt melko itsenäistä elämää. Tämä näkyy yhä tänä päivänä. Kylässä on peruskoulun ala-asteen lisäksi myös kauppa, pankki, kirkko, neuvola ja koulun yhteydestä kylätalo, jossa on monenlaisia liikuntamahdollisuuksia.

Kylästä on hyvät yhteydet moneen suuntaan. Kylästä on helppo kulkea töihin lähiseudulle, esimerkiksi Seinäjoelle, kuten onkin tehty jo pitkään:

kylällä täällä ennen muinoin, viiskytä ja kuuskytä luvun taittees niin täältä tän kulkii aamuusin varsinainen työläisauto Seinäjoelle ja se aina niinku nuijalla lyöty täynnä, ja ilta, illalla neljän jälkeen tuli takaisin ja sama meno. (Matti Hirvilampi 19.6.2003)

Hyvät kulkuyhteydet eri suuntiin vaikuttavat muutenkin kylän elämään. Lähellä on erityisesti Lapua, sillä Kitinoja sijaitsee aivan Ylistaron ja Lapuan rajalla. Heti rajan toisella puolella on Wanha Karhunmäki. Se on vaikuttanut myös Kitinojan elämään vuosien varrella, varsinkin vuosien 1914 ja 1988 välillä, jolloin siellä toimi Suomen herännäisopisto. Opistolla monet kitinojalaiset ovat käyneet sekä rippikoulun että saaneet muuta koulutusta.

Kitinojan kylän halkaisee Kyrönjoki, jolla on ollut oma vaikutuksensa kylän kehitykseen. Joki on tuonut sekä vaurautta että vaikeuksia. Halutuimmat asuinpaikat ovat olleet jokivarressa ja ne on asutettu ennen syrjemmällä sijaitsevia alueita. Kylän asutus sijoittuu nauhamaisesti Kyrönjoen molemmin puolin. Kyrönjoen tulvat ovat kuitenkin aiheuttaneet ongelmia, kun monena keväänä tulvat ovat nousseet pelloille ja taloillekin asti. Nykyisin tulvat eivät ole enää ongelma, sillä lähellä sijaitsevaan Malkakoskeen on rakennettu pato, jolla joen korkeutta voidaan säädellä. Tänä päivänä Kitinojan koulupiirin alueella Kyrönjoen yli menee kaksi siltaa. Sillat ovat kiintosiltoja, aiemmin ”siin oli sellanen tukkipuusilta ja se aina hajotettiin jäidenmeno ajaksi” (Arvi Koski 24.7.2003).

Tulvien tähden kylän alue ei ollut haluttua asutusseutua. Ensimmäinen asukas on muuttanut Kitinojan kylän alueelle vasta 1770-luvulla. Tämä oli sotamies Tuomas Lilja, joka sai maata ”viissataa hehtaaria semmonen asutustila, sotilaille annettiin” (Alpo Kitinoja 2.6.2003). Tulvien takia Tuomas Lilja rakensi talonsa mäelle:

tässä samalla mäellä, kun täm on tällänen pieni kumparemäki, tuos on, tulva tulee tuohon alankoon, se ei nouse tänne mäelle. (Alpo Kitinoja 2.6.2003)

Kyrönjoella on ollut myös runollisempi vaikutus kylään. Haastatteluissa kuulin tarinan kylän nimestä, jonka mukaan kirkkoveneellä kuljettiin Kyrönjokea pitkin Isonkyrön vanhalle kirkolle, Kitinojan kohdalla on pysähtytty...

niin ne on tässä pysähtynyt sitten, täson sellanen iso lasku, lasku ja siinon semmonen Kiitinoja, on pysähtytty kiittämään sinne. Kiitinoja, ja siit on tullu Kitinoja. Näin sitä sanotaan. (Alpo Kitinoja 2.6.2003)¹⁹

Kyrönjoki on läsnä myös kyläkirkon alttaritaulussa. Tässä professori Veikko Vionojan maalauksessa taulussa Jeesus siunaa lapsia Kitinojan maisemissa. Jeesuksen ja lasten lisäksi maalauksessa on mustiin pukeutuneita herännäismuoreja ja taustalla Kyrönjoki.

Kitinoja tuntuu olevan monelle mieluisa asuinpaikka. Monet kylän ihmisistä kuuluvat sukuihin, joita on asunut kylässä pitkään ja siten monella onkin paljon sukua kylässä. Yhteys menneeseen tietyissä asioissa on säilynyt, esimerkiksi talojen ja kylän eri alueiden vanhat nimet ovat yhä arkipäiväisessä käytössä. Kylässä toistuvat tietyt sukunimet, koska perheet aikoinaan ovat ottaneet tilan tai alueen nimen itselleen. Tästä johtuen kylässä on esimerkiksi useita Kitinojan sukuja. Taloille annettuja, suvun nimestä riippumattomia nimiä käytetään yhä jokapäiväisessä puheessa, jotta kyläläisten on helpompi tietää kenestä puhutaan²⁰. Esimerkiksi kylän keskeltä löytyy yhteen Kitinojan sukuun kuuluvan perheen asuttama Mikintalo. Talon nykyinen isäntä kertoo nimestä seuraavasti:

mun isän nimi oli Mikko Kitinoja, sitten sen isän nimi oli Mikko Kitinoja ja sen isän nimi oli Juha Kitinoja ja sen isän nimi oli Mikko Kitinoja. Tämän talon nimi on Mikintalo, just sen takia kun täällä oli niin paljon Mikkoja. (Alpo Kitinoja 2.6.2003)

¹⁹ Haasteltu kertoi myös toisen version paikannimestä. Alueella on Kitineva ja Kitikallio ja muita vastaavia vanhoja paikannimiä, joista on sittemmin ehkä juontunut nimeksi Kitinoja.

²⁰ Kylään saapuville vieraille sukujen ja talon nimistä selvillä pysyminen onkin vaikeampaa ja kyläläisetkin tietävät tämän: ”jotta tääl on sellanen tyyli että kun tulloo joku ens kertaa tänne ja ni se on aivan pyörällä” (Arvi Koski 24.7.2003).

Tällä hetkellä kylä on elinvoimainen. Aina ei kuitenkaan näin ole ollut; kahdeksankymmentä luvulla asukkaiden määrä väheni, kuten kyläseuran puheenjohtaja kuvasi haastattelussa:

tämä vähän niinkun kahdeksankytä luvulla hiipuu tämäkin kylä ja ja ei tullu uusia asukkaita eikä oikein tapahtunu mitään. (Keijo Kitinoja 16.7.2003).

Kahdeksankymmentä luvun lopulta alkaen kylään on alkanut muuttaa enemmän väkeä, sekä paluumuuttajia että uusia asukkaita. Kylään on rakennettu myös uusia taloja, näiden joukossa myös kunnan vuokraamia rivitaloasuntoja. Tänä päivänä kylässä on paljon lapsiperheitä ja kyläkoulun toiminta on turvattu toistaiseksi: vuonna 2003 koulussa oli kolme opettajaa ja neljäkymmentä oppilasta (Ylistaron kylät 2003).

Yhdistystoiminta on aktiivista kylässä niin aiemmin kuin tänäkin päivänä. Kylässä toimii Kitinojan maamiessseura ry (1925), Kitinojan maa- ja kotitalousnaiset (1928), Kitinojan metsästysseura ry (1947), YKV Kitinojan alaosasto [Ylistaron Kilpaveljet], Kitinojan kyläkirkkoyhdistys ry, Kitinojan kyläseura ry (Ylistaron kylät 2003), sekä Ylistaron vanhin vesiosuuskunta, Munkkilan vesiosuuskunta. Lisäksi kylässä järjestetään yhä kökkiä²¹ tarvittaessa, niin pienemmissä asioissa, kuten erilaisten tilaisuuksia järjestettäessä, sekä isommissa, kuten kylätaloa rakennettaessa. Kylätalon rakentamisen organisoi yhdistyksistä uusin, yhdeksänkymmentäluvun alussa perustettu kyläseura.

4.4 Uskonto kylän elämässä

Uskonnolla on oma osansa kylän elämässä niin ennen kuin tänäkin päivänä. Tämä näkyy mm. siinä että vuonna 1946 kylään tehtiin hautausmaa. Syynä tähän yhdessä haastattelussa kerrottiin pitkä etäisyys Ylistaron keskusta:

kun silloin liikuttiin hevosella ja kun täältä lähdettiin vainajaa viemähän niin meni kaks tuntia matkas näin yhrel päin kun ei sitä voinu niin kovin kovaa ajaa ja sitten jos oli huonot kelit, tiet oli huonoja ja väliin oli lunta paljon kun ei lunta aurattu. (Arvi Koski 24.7.2003)

Pian tämän jälkeen kylässä alettiin suunnitella omaa siunauskappelia, mutta vähitellen suunnitelma kehittyi kirkoksi. Kyläkirkko rakennettiin pääasiassa kyläläisten talkoovoimin. Käyttöön se otettiin vuonna 1952. Tänä päivänä niin kirkon kuin hautausmaan ylläpidosta vastaa Kyläkirkko-yhdistys ja yhä niitä hoidetaan pääasiassa vapaaehtoisin voimin. (Ylistaron kylät 2003.) Kirkossa järjestetään jumalanpalveluksia ”keskimäärin joka toinen sunnuntai pääosin seurakuntamme [Ylistaron] papiston toimesta” (Kitinojan kyläkirkko 2002).

Kitinojan kylä kuuluu siihen alueeseen, jolla herätysliikkeistä herännäisyys ja siitä erkaantunut evankelisuus ovat vaikuttaneet.

tämä oli aikasemmin selkeä jako tässä kylässä, uskon asiassakin sillä tavalla että, että tätä evankelista kansan, evankelinen tämä uskonliike ja sitten tämä, evankeliset, ja

---

²¹ eli talkoita.

sitten tämä heränneet. Se oli sit, niitten välillä oli tosi tarkkaa, tosi tarkka ja korkea raja-aita. Siin, ne ei kulkenu toistensa seuroissa ristiin eikä rastiin.²² (Jukka Koski 24.6.2003)

Herännäisyys²³ on Suomen evankelisluterilaisen kirkon sisällä toimiva herätysliike. Herännäisyydellä ei ole omaa erityistä oppia, vaan herännäisyyden oppi on sama kuin evankelisluterilaisen kirkon. Erona evankelisluterilaisuuteen herännäisyydessä korostuu käsitys siitä, että ihminen pelastuu yksin Jumalan armosta, ihmisen teot ”eivät riitä eikä niitä myöskään tarvita” (Herättäjä-yhdistys 2003). Herännäisyys eroaa evankelisluterilaisuudesta näkyvästi myös uskonnollisen toiminnan kautta. Herännäisyydelle ominaista ovat seurakunnat, joita alun perin on järjestetty lähinnä vain kodeissa, mutta tänä päivänä niitä järjestetään myös muissa tiloissa, kuten seurakuntataloissa ja kirkoissa.

Kitinojan läheisyydessä Wanha Karhunmäki on yksi säännöllisistä seurojen pitopaikoista. Osallistuin Wanhan Karhunmäen juhannusseuroihin 2003. Juhannusseuroissa, kuten seuroissa yleensä, puheita oli useita, ja niitä pitivät pappien lisäksi maallikkosaarnaajat. Seuroissa laulettavat Siionin virret liittyvät läheisesti puheiden sisältöön. Virren valitsee ja aloittaa kuka tahansa seuravaen joukosta (ks. myös Herättäjä-yhdistys 2003).

Omien seurojen lisäksi heränneet käyvät myös kirkossa jumalanpalveluksissa. Tämä on välillä herättänyt keskustelua:

Herännäisyys on ennen vanhaan sanottu kun ollu sitä kohtaan vastustustakin että niin kauan pitää kirkos käyrä kun isä meidän rukous ja herran siunaus siellä oikein luetaan, että saarnat (naurahtaa) voi olla mitä sattuu mutta nämä on niinkun tärkeimmät. (Arvi Koski 24.7.2003).

4.5 Kylä suomalaisessa yhteiskunnassa

Kylän elämässä on myös tapahtunut monia sellaisia muutoksia, joita on tunnistettavissa muualtakin Suomesta. Yksi muutoksista liittyy kyläilyyn. Aiemmin elämään kuului tiiviisti se että kyläiltiin sekä naapureilla melko spontaanisti että sovitusti, niin ’miesten kesken’ kuin koko perheen voimin.

Se on muuttunu sikäli että sanotaan nyt vielä neljäkymmentä vuotta sitten niin miehet saattoo mennä naapurihin iltaa istumahan ja sinne tuli muitakin miehiä mutta nyt on se vähentyny eikä oikein enää mennä jos ei nimenomaan kutsuta - - - Se on niin muuttunu siitä että mutta kun ennen ei ollu, no kyllä ny sanomalehtiä tuli mutta nyt on nuo televisiot sitten ja --- Varsinkin kun kuuskymmentä luvulla alkas tuloon televisiota niin sitä vahrattihin niin kauan kuin sieltä jotakin tuli että. (Arvi Koski 24.7.2003).

Erilaisten viestintä- ja kommunikaatioteknologioiden, erityisesti television ja radion, vaikutusta kyläyhteisön elämään ovat selvittäneet myös Julkunen ja Sarmela (1987). Heidän havaintonsa ovat samansuuntaisia kuin kitinojalaisten. Julkunen ja Sarmela

²² Haasteltu jatkoi kertomalla että enää tänä päivänä tällaisia raja-aitoja ei ole.

²³ Herännäisyyttä kutsutaan toisinaan myös körttiläisyydeksi.

(1987:26) kuvaavat, että aluksi televisio oli naapureita yhdistävä, sitä keräännyttiin katsomaan sinne, missä sellainen oli. Myöhemmin, kun useimmat perheet hankkivat oman television, kukin perhe katseli sitä kotonaan, eikä naapureilla poikettu niin spontaanisti kuin aiemmin. Vaikka kyläily on vähentynyt, ei se ole jäänyt pois kokonaan, naapurissa saatetaan piipahtaa kesken päivän asioilla tai mennä iltaa istumaan. Tämä tuli Kitinojalla ilmi niin haastatteluissa kuin myös paikan päällä, kun kesken yhden haastattelun naapurinrouva poikkesi sisälle. Julkunen ja Sarmela (1987:26) kuvaavat että ”nykyisin tv yleensä suljetaan vierailuiden ajaksi koska ne ovat tulleet niin harvinaisiksi että niille halutaan antaa kaikki huomio”.²⁴

Samaan aikaan, kun televisio yleistyi, tapahtui myös toinen rakenteellinen muutos Suomessa. Maanviljely mekanisoitu ja keskittyi. Paljon väkeä, erityisesti nuoria, muutti maalta kaupunkeihin. Julkunen ja Sarmelan mukaan muutos maalaisyhteisöissä oli suurempi kuin kaupungeissa (mts. 29). Kitinojalla muutos näkyy erityisesti elinkeinossa. Aiemmin kylässä lähes kaikki perheet saivat toimeentulonsa maataloudesta, kun taas tänä päivänä suurin osa kyläläisistä saa toimeentulonsa kylän ulkopuolelta.

Joo, ei tämän on perinteinen hyvin vanha maa- maatilakylä, maanviljelijä, joka talossa on karjaa ja eläimiä ja sitten ne on niinkun tossa sanotaan seitsemänkymmentä ja kahdeksänkymmentä luvulla niin hävinny että on ihan yhden käden sormilla laskettavissa ne maatilat, tai siis karjatilat, mutta sitten näitä viljanviljelytiloja on paljon. (Alpo Kitinoja 2.6.2003)

Pellot ovat monessa talossa vielä viljeltyinä tai vuokrattuina muille viljeltäviksi. Sen sijaan karjaa ei enää ole kuin muutamassa talossa. Kun käydään palkkatöissä päivittäin muualla, ei ole aikaa sellaisiin maatalan töihin jotka vaativat päivittäin paljon huomiota. Näillä muutoksilla on vaikutusta niin ihmisten jokapäiväiseen elämään kuin myös kylän ulkonäköön, kun eläinten määrä on ratkaisevasti vähentynyt.

4.6 Tietotekniikka kylän elämässä

Tässä osassa käsiteltävät asiat eivät ole niin tiukasti kylään sidottuja kuin edellä käsitellyt. Kyseessä on enemmänkin yksilöiden omia kokemuksia ja käsityksiä. Taustalla kuitenkin vaikuttavat erilaiset sosiaaliset ympäristöt, joihin yksilöt kuuluvat (Orlikowski & Robey 1991:154), niin perhe ja läheisin asuinympäristö, kuin myös suomalainen yhteiskunta tietoyhteiskuntakeskusteluineen.

Osa haastatelluistani on aktiivisia tietotekniikan käyttäjiä. Monella tietokoneen käyttö kuuluu kiinteästi niin vapaa-aikaan kuin työntekoon. Haastateltujen joukossa on myös sellaisia, jotka eivät käytä tietokonetta yhtään tai vain satunnaisesti. Suomessa kuitenkin tietokoneen käyttö ja internet ovat niin paljon esillä julkisissa keskusteluissa, että kaikilla on käsitys tietokoneesta ja myös monet tietokonetta käyttämättömät kokevat että sen käyttö tulisi osata:

---

²⁴ Samanlaisia kokemuksia Shetlannista kuvaa Cohen (1987:9).

niin se on vaan jääny, ei oo niinkun päässy siihen sisään (naureskelee) siihen buumiin että niin-niin, kyllä se pitäs, pitäs mennä johonkin tietokonekurssille oikein että oppis sitä käyttämään. (Susanna Kivelä 17.7.2003)

Johanna Uotisen (2001) Ylä-Karjalassa tekemissä haastatteluissa on tullut esiin samanlaisia ajatuksia. Tietokoneen on käyttö on lisääntynyt internetin myötä, minkä myös haastatellut ovat huomanneet:

nykyisin kun on internet niin sillä [tietokoneella] on ihan eri tavalla käyttöä. (Alpo Kitinoja 2.6.2003)

Monissa internetiin keskittyvissä tutkimuksissa on korostettu teknologian uutuutta. Uusi teknologia ei kuitenkaan automaattisesti muuta ihmisten elämää. Tästä hyvänä esimerkkinä on Tarja Cronbergin tutkimus puhelimen vaikutuksesta ihmisten arkielämään. Tutkimuksessa tuli ilmi, että puhelin itsessään ei lisää yhteyksiä, jos ei ole ketään kenelle soittaa (ks. Cronberg 2001:30). Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto -projekti (eKylve) on pyrkinytkin siihen, että tietokoneelle ja internetille olisi lisää käyttöä eteläpohjalaisissa kylissä (ks. Tyynelä 2004 ja Tietokonekierrätystä Etelä-Pohjanmaalla -luku tässä teoksessa). Kitinoja on ollut projektissa mukana alusta asti, vuodesta 2002. Projekti näkyy kylässä eri tavoin, sen kautta on hankittu käytettyjä tietokoneita niin koululle kuin myös monille kyläläisille. eKylve on vaikuttanut kylissä paitsi tuomalla tekniikkaa ihmisten saataville, myös tarjoamalla mielekästä sisältöä internetiin, kuten kylien omat sivut. Johanna Uotinen (2001:116) toteaaakin, että internet ja tekniikka saavat merkityksiä vain ihmisten kokemusten kautta, mielekkyyden tekemisen ja merkityksen antamisen prosesseissa. Yhdessä haastatteluista tämä tulikin hyvin esille. Haastateltu suhtautui alun perin kielteisesti tietokoneisiin, mutta hankki kuitenkin kierrätyskoneen ja nykyisin hän toimii aktiivisesti muun muassa oman kylän internetsivuilla. (ks. myös Tiainen & Koivunen tässä teoksessa, Miller & Slater 2000:31).

eKylven kautta luoduille sivuille tyypillisesti Kitinojan koulupiirin sivuilla keskeisenä ovat sivujen käyttäjien keskustelut, kun taas perinteiset internet-sivut pohjautuvat yleensä sivun valmistajan sinne laittamiin teksteihin (Hine 2000:50). Tällaisilla sivuilla sisällön tuottaminen ei ole vain sivun valmistajan, vaan myös käyttäjien, vastuulla. Tällaiset sivut kuitenkin vaativat sivujen käyttäjien aktiivista panostusta asiaan ja monelle tällaiseen keskusteluun osallistuminen on vierasta.

Erona moniin internetissä käytäviin keskusteluihin eKylven kautta luoduille kyläsivuille erityistä on se, että keskustelijoita yhdistävä tekijä on tietty maantieteellinen paikka, kylä. Tästä johtuen keskustelijat todennäköisemmin tuntevat toisensa. Kitinojan sivusta on haluttu tehdä perinteistä internetsivua interaktiivisempi, sivulta löytyy tiedotusten lisäksi erilaisia keskustelupalstoja, esimerkiksi kouluun ja kylän historiaan liittyviä. Sivulla on myös paljon valokuvia kylästä ja sen tapahtumista. Sivun toimii kylän sisäisenä tiedotuskanavana, mutta on myös auki ulkopuolisille, esimerkiksi alueelta pois muuttaneet voivat osallistua kylän keskusteluihin. Sivuja on mahdollista seurata myös osallistumatta keskusteluun. Tämä on haastattelujen perusteella suositua. Moni haastatelluista sanoo useammin käyvänsä katsomassa, mitä sivuilla tapahtuu kuin osallistuvansa keskusteluun. Lisäksi on niitä, jotka eivät käy kylän sivulla, sekä sellaisia jotka eivät käytä internetiä ollenkaan, mutta myös sellaisia jotka käyttävät internetiä. Sivulla olevat tiedotukset eivät siis tavoita kaikkia kyläläisiä. Käsittelen seuraavaksi hieman sitä, miten internet

paikallisyhteisön tiedotuksessa eroaa muista tiedotustavoista, tässä tapauksessa paikallislehden ilmoituksista ja suullisesti kulkevasta tiedosta.

Paikallislehdissä ilmoitukset ovat lyhyitä sisältäen vain oleelliset asiat. Tämä on yksi painetun sanan rajoituksista pienille yhteisöille. Edes paikallislehdet eivät ole niin paikallisia, että keskittyisivät yhden kylän asioihin, vaan kustannussyistä leviävät laajemmalle alueelle, yhteen tai useampaan kuntaan (ks. Mukerji & Simon 1998). Sari Tuuva on tutkinut vastaavanlaisia internet-sivuja Pohjois-Karjalassa ja toteaa että kansalaisverkolla on mahdollisuus korvata paikallislehtiä. Tuuva (2001:57) esittää kansalaisverkon hyväksi puoliksi mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja reaaliaikaisuus.

Internetissä ja henkilökohtaisesti käytävien keskustelujen välillä on myös suuria eroja. Suurimmat erot ovat internetissä käytyjen keskustelujen pysyvyys ja julkisuus, sekä se, että kylän internetsivulla keskustelijat voivat esiintyä nimimerkillä eli toimia tunnistamattomina. Tällä on omat hyvät ja huonot puolensa. Nimimerkin turvin voidaan keskusteluun nostaa asioita, joista muuten ei välttämättä puhuttaisi, erilaisia ongelmia esimerkiksi. Nimimerkin käytön huono puoli on että voidaan sanoa asioita, joita ei välttämättä sanottaisi toiselle päin naamaa. On eri asia haukkua toista päin naamaa – tai selänkin takana, kuin kirjoittaa herjaava kommentti toisesta internet-sivulle, jossa on pysyvästi nähtävillä. Tämä ei kuitenkaan ole ollut ongelmana Kitinojan sivulla kuin muutamassa yksittäisessä tapauksessa. Lisäksi, kuten muissakin internet-keskusteluissa osa toimii omalla nimellään; näin erityisesti ilmoitusasioissa.

Internetiä tutkittaessa yksi tapa tuoda sitä tutummaksi ja poistaa siitä uuden ja erilaisen hohto on verrata sitä tutumpiin kommunikaatiomuotoihin (ks. esim. Karim 1998). Kylän internetsivuille kirjoittamista voi verrata esimerkiksi lehtien mielipideosastolle kirjoittamiseen. Toisaalta internetiin kirjoittamisesta puhutaan usein keskusteluna, jolloin kyläsivulle kirjoittamista voisi verrata keskusteluun (kylä)kokouksissa. Näille molemmille perinteisemmille kommunikaatiomuodoille on tyypillistä se, että niissä keskusteluun ei yleensä osallistu kaikki läsnäolijat (tai lehden lukijat). Näin on myös kylän sivuilla. Mukerjin ja Simonin (1998) mukaan elektroninen viestintä parhaimmillaan voi sisältää sekä puheen joustavuuden että painetun sanan liikkuvuuden. Käytännön tasolla on kuitenkin huomioitava myös että tiedotukset kylän internetsivulla eivät tavoita kaikkia kyläläisiä. Sivun ei olekaan korvannut muita tiedotusmuotoja, vaan toimii näiden rinnalla.

Tieteelliset lähteet

Cohen, Anthony (1987): *Whalsay. Symbol, segment and boundary in a Shetland island community*. Manchester: Manchester University Press.

Cronberg, Tarja (2001): *Tietoyhteiskunta kaikille! Tietoyhteiskunnan kolme käskyä*. Teoksessa:

Uotinen, Johanna, Tuuva, Sari, Vehviläinen, Marja ja Knuutila, Seppo (toim.), (2001). *Verkkojen kokijat paikallista tietoyhteiskuntaa tekemässä*. Saarijärvi: Suomen Kansanrunouden Tutkijain Seura.

- Hine, Christina 2000. *Virtual Ethnography*. London: Sage Publications.
- Julkunen, Eero & Matti Sarmela (1987): *Information Technology and Structural Change in Local Cultures*. Publications of the Finnish National Commission for Unesco No.39. Helsinki: Yliopistopaino.
- Karim, Karim H. (1998): *From Ethnic Media to Global Media: Transnational Communication Networks Among Diasporic Communities*. International Comparative Research Group, Strategic Research and Analysis, Canadian Heritage.
- McMillin, Divya C. (2001): Localizing the global. Television and hybrid programming in India. *International Journal of Cultural Studies*. Volume 4(1): 45-68.
- Miller, Daniel & Don Slater (2000). *The Internet. An Ethnographic Approach*. New York: Berg.
- Mukerji, Chandra & Bart Simon (1998): Out of Limelight: Discredited Communities and Informal Communication on the Internet. *Sociological Inquiry* 68(2).
- Orlikowski, Wanda & Daniel Robey (1991): Information Technology and the Structuring of Organizations. *Information Systems Research* 2:2.
- Tuuva, Sari (2001): ”Sä et oo enää syrjässä” – paikasta ja paikallisuudesta Ylä-Karjalassa. Teoksessa:
- Uotinen, Johanna, Tuuva, Sari, Vehviläinen, Marja ja Knuutila, Seppo (toim.) (2001). *Verkkojen kokijat paikallista tietoyhteiskuntaa tekemässä*. Saarijärvi: Suomen Kansanrunouden Tutkijain Seura.
- Uotinen, Johanna (2001): Joensuun Kansalaistalon Nettikahvila – Osallisuutta (tieto)yhteiskunnassa.
- Teoksessa: Uotinen, Johanna, Tuuva, Sari, Vehviläinen, Marja ja Knuutila, Seppo (toim.), (2001). *Verkkojen kokijat paikallista tietoyhteiskuntaa tekemässä*. Saarijärvi: Suomen Kansanrunouden Tutkijain Seura. (109-130).

Muut lähteet

- Tyynelä, Matti (2004): *eKylve 2001-2004. Etelä-Pohjanmaan elektroninen kyläverkosto –projektin internetsivut*. <http://ekylve.fi> (katsottu 7.9.2004).
- Herättäjä-yhdistys (2003): *Herättäjä-yhdistyksen internetsivut* <http://www.h-y.fi/index.html> (katsottu 30.7.2003).
- Kitinojan kylä (2003): *Kitinojan kylän internet-sivut* <http://kitinoja.ekylve.fi/> Katsottu 2.7.2003.
- Kitinojan kyläkirkko (2002): *Kitinojan kyläkirkko 1952-2002*. Kitinojan kyläkirkkoyhdistys r.y.
- Wanha Karhunmäki –esite (2003): *Wanha Karhunmäki Lapualla – keskellä metsää ja laajaa lakeutta –esite*.

Ylistaron kunta (2004): *Ylistaron kunnan internet-sivut*. <http://www.ylistaro.fi>
(katsottu 4.9.2004).

Ylistaron kylät (2003): *Ylistaron kylien osaamisen hyödyntäminen-hankkeen internet-sivut*. <http://gamma.nic.fi/~ylisivut/kitinoja/index.html> (katsottu 27.8.2003).

5 Etelä-Pohjanmaan yritysten käsityksiä sähköisestä kaupasta

Tero Saarenpää

5.1 Tutkimustehtävä

Kesän 2003 aikana sain olla mukana eEste-projektissa, jossa tavoitteena oli tutkia sähköisten palvelujen käyttämisen esteitä kuluttajan näkökulmasta. Tutkimuksen kohteena olivat Etelä-Pohjanmaan paikalliset yhteisöt. Minun tutkimuskohteena eivät olleet suoranaisesti eteläpohjalaiset sähköisten palveluiden kuluttajat, vaan tavoitteenani oli tarkastella asioita paikallisten yrittäjien näkökulmasta. Tutkimustavoitteenani oli selvittää Etelä-Pohjanmaan alueen yrittäjien näkemyksiä sähköisestä kaupasta ja sen kuluttajista.

Vastausta tutkimustavoitteeseen hain haastattelemalla Etelä-Pohjanmaan alueen paikallisia yrittäjiä ja yritysten edustajia. Kesän 2003 aikana kävin haastattelemassa sähköistä maatalous- ja autokauppaa harjoittavalta Osuuskauppa EEPEEltä Esa Nuottivaaraa ja Tuula Rajalaa. Lapuan läheisyydessä sijaitsevassa Karhunmäessä toimii lomakeskus Wanha Karhunmäki, jonka isäntä Eero Myrskykari oli yksi haastateltavista. Wanhan Karhunmäen ”naapurissa” toimii Kellovalimo Somppi ja Jussin Viini, jonka yrittäjäpariskunta Eeva Somppi ja Juhani Kivinoja kuuluivat niin ikään haastateltaviini. Lisäksi kävin haastattelemassa Kitinojan kyläkauppiasta Pertti Rislakeusta. Näiden viiden haastattelun pohjalta pyrin luomaan kuvaa paikallisten yrittäjien ja yritysten edustajien näkemyksistä sähköisestä kaupasta.

Tehdessäni haastatteluja minulla oli kuusi teemaa, joihin pyrin löytämään vastauksia:

- Millainen tausta haastateltavalla on liittyen internetiin ja tietokoneisiin?
- Kuinka tietokoneet ja internet liittyvät haastateltavan työhön?
- Millaista sähköistä kauppaa haastateltavan yritys harjoittaa ja millaisena nähdään oman sähköisen kaupan tulevaisuus kehittämis- ja ongelmakohtineen?
- Millaisena nähdään yleinen sähköinen kauppa hyvine ja huonoine puolineen?
- Millainen kuva haastateltavalla on sähköisen kaupan kuluttajista?
- Millaista henkilökohtaista sähköistä kauppaa haastateltava on harjoittanut ja uskoo tulevaisuudessa harjoittavansa?

Haastatteluteemojen avulla pyrin luomaan yleistä kuvaa siitä, miten paikalliset yrittäjät ja yritysten edustajat näkevät sähköisen kaupan ja sen kuluttajan. Tärkeimpinä teemoina oli selvittää sitä, mitkä ovat sähköisen kaupan keskeisimmät vahvuudet ja vastaavasti ongelmakohdat paikallisten yrittäjien ja yritysten edustajien mielestä. Lisäksi tärkeänä tavoitteena oli luoda kuvaa siitä, millaisena haastateltavat näkevät sähköisen kaupan kuluttajan niin nyt, kuin tulevaisuudessa.

Samaan aikaan, kun tein kesän 2003 aikana haastatteluita, viimeistelin tietojenkäsittelytieteiden opintojani ja kirjoitin tutkimuspaperia (Saarenpää ja Tiainen 2004) Nämä tutkimustyöt tarjosivatkin minulle tietoa siitä, kuinka tieteellisissä tutkimuksissa nähdään sähköinen kauppa ja sen kuluttaja toiveineen ja ongelmineen. Minulla oli siis jo ennen haastatteluita tietty kuva siitä, millaisena sähköinen kauppa ja sen kuluttaja nähdään tietojärjestelmätieteen parissa. Haastattelujen avulla oli mielenkiintoista selvittää, tulevatko samat asiat esiin myös käytännön tasolla. Pyrinkin tuomaan jokaisen haastattelun yhteenvedossa esiin sen, löytyvätkö haastattelussa esiin tulleet asiat myös tieteellisistä tutkimuksista vai onko käytännön elämän ja tieteellisten tutkimusten välillä joitain selviä eroja.

5.2 Case 1: Sähköinen maatalouskauppa

5.2.1 Kauppa kontekstissaan ja haastatellut työntekijät

Osuuskauppa EEPEE on Etelä-Pohjanmaalla sijaitseva maakunnallinen osuuskuntamuotoinen yritys, joka tarjoaa toimialueellaan erilaisia tuotteita ja palveluita asiakkailleen. EEPEEN lähtökohtana on toimia juuri paikallisten toimialueiden tarpeiden mukaan. EEPEE nostaa toiminnassaan tärkeiksi arvoiksi asiakaslähtöisyyden, maakunnallisuuden, tuloksen ja yksilön kunnioittamisen. EEPEEn toimialoja ovat Market-kauppa, maatalouskauppa, liikennemyymäläkauppa, hotelli- ja ravintolakauppa sekä autokauppa. Markkinaosuudeltaan suurin toimiala on maataloustavarakauppa. EEPEEn palveluverkoston kuuluu muun muassa yksi Prisma, kaksi hotellia, yhdeksän ravintolaa, 29 S-markettia ja 13 Agrimarkettia. EEPEEn kokonaismyynti vuonna 2002 kohosi 303,5 miljoonaan euroon ja vakinaisia työntekijöitä EEPEEellä on vuosittain reilut 800. Lisäksi EEPEE työllistää noin 200 kausi- ja sijaistyöntekijää.

EEPEEellä kävin haastattelemassa Esa Nuottivaaraa ja Tuula Rajalaa. Esa toimii toimialajohtajana auto- ja maatalouskaupassa. Esa on käynyt maatalousopiston ja työskennellyt nykyisessä toimessaan noin kaksi ja puoli vuotta. Aiemmin Esa työskenteli Suomen rehun aluejohtajana. Esa on oppinut tietokoneiden käytön koulutuksen ja käytännön tekemisen kautta. Koulutusta tietokoneisiin hän on saanut työskentelemissään yrityksissä. Esa korostaa kuitenkin käytännön työssä saatavan oppimisen merkitystä. Esa korostaa, että nykyisessä työssään oppii pakosti käyttämään tietokonetta ja internetiä, sillä hänen toimialallaan muun muassa tiedottaminen hoidetaan sähköpostin ja internetsivujen kautta. Vapaa-ajallaan Esa käyttää internetiä paljon erilaisen tiedon etsimiseen.

Tuula Rajala puolestaan työskentelee EEPEEellä asiakkuuspäällikkönä ja on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri. Tuulan työnkuvaan kuuluu muun muassa suorakampanjakirjeiden tekeminen ja lähettäminen asiakasomistajille, erilainen tiedottaminen niin EEPEEn sisällä henkilökunnalle, kuin ulospäin asiakkaille ja henkilökuntalehden tekeminen. Lisäksi hän päivittää työssään internetsivuja. Tuula on tutustunut tietokoneisiin ja internetiin pääosin oman tekemisen kautta. Lisäksi hänen aviomiehensä on auttanut ja rohkaissut internetin käyttöön. Koulutusta

tietokoneisiin ja internetiin liittyen Tuula on saanut internet-sivujen tekemiseen ja päivittämiseen sekä tietojen hakemiseen internetistä. Tuula kertoo, että hän käyttää tietokonetta ja internetiä vapaa-aikanaan juuri erilaisten tietojen hakemiseen internetistä, kuten aikatauluja ja uutisia. Tietojen hakemisessa Tuula luottaa omiin itse opittuihin keinoihin ja tapoihin. Työssään Tuula käyttää tietokonetta ja internetiä monella eri tavalla. Hän lukee ja lähettää sähköposteja, kirjoittaa lehdistötiedotteita, tekee henkilökuntalehteä ja päivittää internetsivuja. Tuula pitääkin tietokonetta hyödyllisenä ja tärkeänä osana hänen työtään. Seuraavassa tarkemmin Esan ja Tuulan mietteitä sähköisestä kaupasta.

5.2.2 Liikaa raakatietao

Tietokoneiden ja internetin mahdollisista ongelmakohdista puhuttaessa Esa nostaa esiin käytettävyyden ja valtavan tiedon määrän. Esaa odottaa tietokoneilta ja internetiltä mahdollisimman yksinkertaista käyttöä, jotta oleelliset asiat löytyisivät mahdollisimman yksinkertaisesti. Esa pitää valtavaa tiedon määrää ongelmana ja korostaa oleellisen tiedon suodattamista.

Suuri vaara on se, että lähetetään kymmeniä sivuja tiedostoja ja sivuja sähköisesti. Se asia pitäis oikeestaan ... olla aina yhdellä sivulla, yhdellä kahdella sivulla se oleellinen. Ainakin koen itse niin kun esimiehenä, että yks suuri tehtävä kaikille esimiehillä on se, että pitää pystyä silla lailla suodattamaan, että tietoa on hyvä että sitä on paljon, mut olla aina siihen hetkeen se oleellinen tieto - pari kolme lausetta voi riittää viidestä sivusta.

Omassa työssään Esa käyttää tietokonetta eniten sähköpostien lukemiseen. Hän kertoo saavansa päivittäin noin 50 sähköpostia ja nostaa jälleen esiin tiedon määrän ja sen suodattamisen. Esan mukaan on pakko oppia suodattamaan oleellinen tieto tai muuten ”hukkuu” valtavaan sähköpostien ja liitetiedostojen määrään. Esa ei näe ongelmaa järjestelmän vikana, vaan korostaa käyttäjän vastuuta. Hänen mukaansa sähköpostilla on helppo työllistää muita ihmisiä:

Jos käy keskusteluja niin siinä voi karsia jotain, mutta jos lähettää sähköpostia, että selvitä tämä ja selvitä tämä, ja hirveä määrä liitteitä ja muuta, niin tuota se on aina käyttäjän vastuulla.

Tietokoneistumisen hyödyllisyydestä puhuttaessa, Esa kuitenkin korostaa sen monia positiivisia puolia, kuten massatiedottamisen nopeutta:

Onhan se helpottanu todella paljo... kun tekee heti koneelle sen tilauksen, niin se on sitten kerralla oikein ja se siirretään tuonne yhteistyökumppaneiden toimitukseen ... Kyllä se valtava työn säästö on, jos pitäis sitten kaikki kirjekuoriin laittaa tai faksata.

5.2.3 Maataloustuotteet ja nuoret viljelijät ”sopivat” sähköiseen kauppaan

Esa kertoo, että EEPEEillä sähköistä kauppaa harjoitetaan tällä hetkellä maatalouskaupassa (S-Agrinet, <http://www.agrimarket.fi/main.cfm?iA=1551>) ja autokaupassa (Autokanava.net, www.s-autokanava.fi). EEPEEillä on haastatteluhetkellä noin 150 Agrinet-käyttäjäsopimusta. Käyttäjäsopimus on henkilökohtainen ja sen avulla kuluttaja voi tilata ja ostaa Agrinetistä

maataloustavaroita, kuten lannoitteita, rehuja, siemeniä ja polttoaineita. Lisäksi käyttäjäsopimuksen haltija voi etsiä ja tutkia eri tuotteiden tietoja ja myös tarkastella omia tietojaan, kuten tilauksia ja laskuja. Sekä Esa että Tuula näkevät selvänä etuna sähköiselle maatalouskaupalle maataloustuotteiden luonteen, koska maataloustuotteissa on useita toimituksia ja tuotteet ovat standardituotteita. Esa kuvaa tilannetta seuraavasti:

Ajatellaan esimerkiksi polttoöljy maatilalla, niin voi olla toimituksia kolme, neljä, viis kertaa vuodessa. Rehukaupassa on keskimäärin, niin seitsemän kahdeksan toimitusta on rehusta vuodesta. Niin siin on aika suuri etu, että sovitaan ostoehdot, niin moni tilaa lähes kuukausittain, niin voi jättää tilauksen sillon, kun on ittelte paras aika.

EEPEEn ja Agrimarketin kuluttajista puhuttaessa Esa näkee hyvänä pohjana sähköiselle kaupalle sen, että suurimmalla osalla aktiivimaataloustiloista on internet-yhteys. Lisäksi Esan mukaan nykymaanviljelijät ovat suhteellisen nuoria ja he ovat tottuneet maksamaan esimerkiksi laskut internetin kautta:

Keskimääräisesti keski-ikä on enemmän nuorempi kuin vanhempi noin yleisellä tasolla ja ne on tottunu asioimaan aika paljon internetin kautta. Hoitaa pankkiyhteyksiään ja monia muita asioita ja sen tyyppiset viljelijät on eniten kiinnostuneita.

Puhuttaessa Tuulan kanssa EEPEEn sähköisen kaupan kuluttajista esiin nousee samoja asioita kuin Esan haastattelussa. Tuula näkee suurimpana syynä sähköisen maatalouskaupan toimivuuteen tietokoneisiin ja internetiin tottuneet nuoret maanviljelijät:

He tekevät EU-hakemukset, tukihakemukset ja käy lukemas niistä asioista. He käyvät lukemassa torjunta-aineista, koneista. Ei missään tapauksessa ei voida ajatella niin, että maaseudulla ei osata käyttää nettiä... meillä on semmonen asiakaskunta, jotka osaa käyttää ja halua, että jos heiltä loppuu rehu, niin se on mielenkiintonen, he tilaavat sen kännykällä samantien sen varastonsa vierestä... kun että he lähtisivät traktorilla käymään kirkonkylässä ja käyttäisivät kallista aikaansa, kun he voivat käyttää sen tilallansa. Että siinä on maatalouspuolen kaupassa suunnaton mahdollisuus tuo ja se tulee takuu varmasti lisääntymään se kauppa.

EEPEElle ei ollut yllätys, että nuoret maanviljelijät ovat omaksuneet sähköisen kaupan, vaan se oli Esan mukaan etukäteen tiedossa. Esa näkee Tuulan tavoin sähköisen kaupan ajansäästäjänä kiireisille maanviljelijöille:

Heillä on aika paljon työtä ja he hakee myöskin sellaisia asioita, millä he voi säästää aikaa. Ja esimerkiksi ei monellakaan oo aikaa istua pankissa tai käydä siellä. Ne voi esimerkiksi hoitaa illalla tai viikonloppuisin, ... tai jättää tilauskin sillon, kun on kauppa muuten kiinni.

5.2.4 Sosiaalisuus rajoittaa, monikanavaisuus tukee

EEPEEn odotukset sähköiseltä kaupalta ovat jääneet hieman odotusten ja tavoitteiden alapuolelle. Esa itse on kuitenkin ollut koko ajan sitä mieltä, että sähköinen kauppa ei ”hirveen äkkiä räjähdä” kasvuun. Syynä hän näkee perinteisen kaupan sosiaalisen roolin maaseudulla. Esa näkee ainakin Agri-toimialalla tarpeen sosiaaliseen kanssakäymiseen. Hänen mukaansa sosiaalisen kanssakäymisen tarve saattaa kasvaa

tulevaisuudessa, koska maatilojen vähentymisen takia viljelijöiden keskinäinen sosiaalinen kanssakäyminen vähenee.

Esa näkee sähköisen kaupan rinnakkaisena kanavana perinteisen kaupan rinnalla ja tässä Argimarket on onnistunut, sillä viime vuonna Markkinointi ja Mainonta -lehti valitsi sen vuoden verkkokaupaksi. Yhtenä perusteluna Esa mainitsee, että ”*palvelu linkataan fiksumusti kivijalkakauppaan ja samaa liikeideaa hyödynnetään kätevästi kahden kanavan avulla*”. Esa uskoo, että monikanavaisuus on tulevaisuuden ”juttu”. Monikanavaisuudella Esa tarkoittaa sitä, että pystytään yhteistyössä hyödyntämään sekä perinteistä, että sähköistä kauppaa. Monikanavaisuuden merkitystä Esa korostaa varsinkin, kun kyseessä on kallis ostotapahtuma:

Täällä on tämä kivijalkakauppa tai myymäläkauppa, niin sähkönen menee, aika näyttää miten syvälle se menee tänne, mutta sillä lailla ne linkittyy. Kyllä tällaisella maatilalla, ... se vaatii vuoden mittaan ainakin yhden tällaisen istumisen ja hiukan sellasen suunnittelun ja keskustelun. Ei se sitä ei se poista. Mutta sitten tavallaan siihen rutiinien, tilausrutiinien, yksittäisten asioiden, pienten hankintojen, niin siihen se on oiva keino.

Tuula näkee Esan tavoin sähköisen kaupan potentiaalin ja tulevaisuuden monikanavaisuudessa perinteisen kaupan rinnalla. Tuulan mielestä sähköisen kaupan parasta antia on tieto ja sen etsiminen internetistä. Tätä kautta hän näkee monikanavaisuuden ja sähköisen kaupan osana perinteistä kauppaa. Tuula kertoo käytännön esimerkin omasta elämästään, jossa tulee esiin niin tiedon etsiminen kuin monikanavaisuus:

Yks hyvä esimerkki on tää, ... että mä oon ostamassa tiskikonetta, että tässä on tämmönen Upo, joka näyttää hyvältä. Tää on sen ja sen merkinen, että mä aattelin, että mä ostan tän. No se [puoliso] kysy, että mitkä ne on ne tehotulokset, pesutulokset. No mä sanoin, että a a ja kuivaus on c. Mitä, kuivaus on c? Prrrr mä kuulen, kun se menee nettihin Upon sivuille. Siin on kuule se seuraava malli, niin siin on kuivauskin a. ... Ja tämä oli niin erittäin tyypillistä, että ostaa se minkä hitusvimpulan hyvänsä, niin mun mieheni menee nettiin ja kattoo mitä siitä, ja sit kattoo vielä jotain keskustelupalstoja, mitä ne käyttäjät on sanonu.

Tiettyinä monikanavaisuuden vahvuutena Tuula näkee myös sen, että perinteinen kauppa tarjoaa sähköisen kaupan rinnalla vanhemmille maanviljelijöille tutun ja turvallisen ostoympäristön. Hänen mukaansa vanhemmat maanviljelijät, jotka eivät käytä tietokonetta, käyvät mielellään heidän liikkeessään ja samalla tekevät kauppaa. Tuula näkeekin perinteisellä kaupalla oman sosiaalisen roolinsa varsinkin vanhempien maanviljelijöiden parissa – kahvin ja kaupanteon ohessa vaihdetaan kuulumisia. Tuulan mukaan nuoremmilla viljelijöillä ei ole edes aikaa kahvitella ja jutella, koska suurten tilojen pyörittäminen vie valtavasti aikaa. Sähköinen kauppa tarjoaakin näille viljelijöille Tuulan mukaan mahdollisuuden ajan säästöön, kun kaupat voi tehdä kotoa tietokoneeltaan.

5.2.5 Luottamuksen muodostuminen

Puhuttaessa yleisesti sähköisestä kaupasta Esa nostaa esiin luottamuksen merkityksen. Hänen mukaansa luottamuksen puuttuminen on selvä este sähköiselle kaupalle ja luottamuksen lisääminen tulevaisuudessa on tärkeää. Esa korostaa

luottamuksen merkitystä erityisesti sähköisessä autokaupassa, koska autokauppaan ylipäätään liitetään usein tietynlainen huijaaminen. Esa korostaa luottamuksen merkitystä myös silloin, kun kyseessä on kalliimpi ostos – mitä kalliimpi ostos, sitä suurempi on luottamuksen merkitys. Puhuttaessa luottamuksen muodostumisesta ja rakentamisesta Esa nostaa esiin hinnan ja sen vakauden: Tuotteen hinta on aina sama niin perinteisessä kuin sähköisessä kaupassa. Esan mukaan luottamuksen romuttaa kaikkein pahiten se, jos kuluttaja huomaa, että paikanpäällä perinteisessä kaupassa tuotteen hinta on alhaisempi kuin sähköisessä kaupassa.

Tuula puolestaan linkittää sähköisen kaupan luottamuksen tuotteiden tiettyyn ”valheellisuuteen”. Tuula haluaa mennä itse kauppaan ja tutkia tuotteita käsissään, koska häntä ärsyttää se, että saa sähköisestä kaupasta jonkun tuotteen, joka on esimerkiksi eri sävyinen kuin miltä se näytti sähköisen kaupan internet-sivuilla. Elintarvikkeet on sellainen tuoteryhmä, jota Tuula olisi kiinnostunut ostamaan sähköisesti, koska tällöin hän voi luottaa saavansa oikeanlaisen tuotteen. Tuula vertaakin tilannetta maatalouskaupan massatavaroihin, joiden yhteydessä kuluttaja tietää myös etukäteen, mitä tulee käytännössä samaan – kuluttajan ei tarvitse nähdä tuotetta etukäteen.

5.2.6 Toimiva sähköinen kauppa: standardituotteita monikanavaisesti

Esa Nuottivaaraan vastuualueena EEPEE:ssä on maatalous- ja autokauppa. Molemmilla toimialoilla harjoitetaan sähköistä kauppaa, mutta haastattelun aikana puhuttiin lähinnä sähköisestä maatalouskaupasta, koska sähköinen autokauppa on vasta alkutekijöissään. EEPEE:ssä sähköisestä maatalouskaupasta vastaa Agrinet, jonka kautta maanviljelijät voivat ostaa muun muassa lannoitteita, siemeniä ja rehuja. Sekä Esan että Tuulan mielestä Agrinetin tarjoamat tuotteet sopivat hyvin sähköiseen kauppaan, koska tuotteet ovat yksinkertaisia ja niillä on monta toimituskertaa vuodessa. Agrinetin kuluttajat ovat useimmiten nuoria maanviljelijöitä, jotka ovat ”kasvaneet” ja tottuneet tietokoneisiin ja sähköisiin palveluihin.

Molemmat haastateltavat näkevät sähköisen kaupan tulevaisuutena monikanavaisuuden, jossa sähköinen kauppa linkittyy perinteiseen kauppaan. Näin esimerkiksi kalliiden hankintojen ostaminen onnistuu, jota Esan mielestä tällä hetkellä luottamuksen puute. Lisäksi monikanavaisuudessa voidaan esimerkiksi hyödyntää sähköistä informaatiota – tiedon voi etsiä sähköisesti, mutta itse oston voi suorittaa perinteisesti. Toisaalta haastateltavat tuovat esiin ongelman liittyen sähköisen tiedon valtavaan määrään ja sen helppoon siirrettävyyteen. Informaatioon liittyen haastateltavat korostavat käyttäjän vastuuta esimerkiksi sähköpostia lähetettäessä, koska sähköpostilla on helppo työllistää. Lisäksi olennainen tieto pitäisi saada tiivistettyä, jotta vältetään loputtomilta liitetiedostoilta.

Esan ja Tuulan haastattelussa esiin nousseista asioista varsinkin informaatioon, tuotteen luonteeseen ja luottamukseen liittyvät asiat nousevat esiin myös tietojärjestelmätieteen tutkimuksista. Informaationäkökulmaa kuvattiin ristiriitaiseksi: informaatioon liittyvä positiivinen puoli on se, että internet tarjoaa runsaasti erilaista informaatiota, mutta sen valtava määrä voi aiheuttaa myös ongelmia. Öörni (2003) on omassa tutkimuksessaan saanut samanlaisia tuloksia. Toinen Esan ja Tuulan esiin tuoma asia liittyy tuotteen luonteeseen, jota myös käsitellään tietojärjestelmätieteen

tutkimuksissa. Tutkimusten mukaan tuotteen luonteella on merkityksensä kuluttajan ostopäätökseen – yksinkertainen standardituote (kuten CD-levy) myy paremmin, kuin vaistonvarainen ei-standardituote (kuten muotivaate) [Chen et al. (2002); Liao and Cheung (2001)]. Sähköisen kaupan kuluttajat ostavat mieluiten standardituotteita, koska tällöin he tietävät etukäteen mitä tulevat samaan. Vastaavasti ei-standardituotteiden myymistä sähköisesti vaikeuttaa se, että eri kuluttajat omaksuvat ja arvioivat informaatiota erilailla [Grover and Ramanlal (1999)]. Kolmas teema, luottamus nousee niin ikään esiin tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa. Luottamus nähdään tutkimuksissa keskeisenä sähköisen kaupan tekijänä [katso esim. van der Heijden et al. (2003); Gefen et al. (2003)].

5.3 Case 2: Pienyrittämistä ja tiedottamista

5.3.1 Historiikki ja haastateltavat

Lapuan läheisyydessä sijaitsevassa Karhunmäessä toimii Kellovalimo Somppi ja Jussin Viini. Yrittäjäparikunta Juhani Kivinoja ja Eeva Somppi ovat yhdistäneet kaksi hyvin erilaista toimintamuotoa – kellojen valamisen ja viinin tekemisen. Kellon valamisen perinteet johtavat 1970-luvun alkupuolelle. Tuolloin Eeva Sompin isä Jussi Somppi ja äiti Maija Somppi halusivat tilalleen vellikellon. Sopivaa vellikelloa ei tahtonut löytyä, joten Jussi päätti kokeilla itse kellon valamista. Jussi keräsi kellon valamisesta tietoa ja yritysten ja erehdysten kautta kellon valaminen alkoi luonnistua. Lopulta Jussin ja Maijan taidot karttuivat niin, että he onnistuivat valamaan monenlaisia taidokkaita pronssiesineitä. Tieto taitavasta valamisesta kiiri ympäri maailmaa ja tuotteita alettiin kysellä ahkerasti. Jussi ja Maija päättivätkin lopulta perustaa vuonna 1975 Kellovalimo J.Somppi -toiminimen.

Vuonna 2002 yritystä ryhtyivät jatkamaan perheen tytär Eeva Somppi ja hänen aviomiehensä Juhani Kivioja, jotka olivat olleet vuosikausia Jussin ja Maijan opissa. Yrityksen nimi muuttui samalla Kellovalimo Somppi Ky:ksi. Eeva ja Juhani olivat kiinnostuneet valamistaidon lisäksi pääarakennuksen lähes tyhjillään olevista suurista kellaritiloista. Pohtimisen jälkeen kellojen rinnalla alettiin valmistaa viiniä pääarakennuksen tiloissa. Tälle toiminnalle perustettiin aputoiminimi Jussin Viini. Tilan rakennuksilla on myös alaan liittyvää perinnettä, sillä viinituvaksi valmistuva vanha päärakennus oli perimätiedon mukaan toiminut 1800-luvulla viinatehtaana Lapuan Haapakoskella.

Elokuun alussa kävin haastattelemassa nykyistä yrittäjäpariskuntaa Eeva Somppia ja Juhani Kivinojaa. Eeva on koulutukseltaan kanttori ja Juhani puolestaan sähkötekniikko. Haastattelin pariskuntaa samanaikaisesti ja seuraavassa haastattelutuokion annista tarkemmin.

5.3.2 Tietokone monenlaisessa käytössä

Juhani on saanut koulutusta tietokoneisiin aiemmassa työssään sähkölaitoksella, jossa hän suunnitteli tietokoneella muun muassa sähkölinjoja. Juhani kuitenkin toteaa, että

paljon on tullut opiskeltua myös ”*ihan itse*”. Eevalla puolestaan ei ole koulutusta tietokoneisiin, vaan hän on omien sanojensa mukaan ”*täysin itseoppinut*”. Juhani on lisäksi opastanut Eevaa tietokoneiden käytössä.

Tietokone on tärkeässä roolissa pariskunnan yrityksessä. Varsinkin viinien tekemisessä Juhani hyödyntää tietokonetta monin tavoin:

Meillähän on tuo kaikki viinikirjanpito-ohjelmat on tietokoneella, että mää oon tehny ne sinne excelillä itte, kirjanpito-ohjelmat, jotka on hyvinkin tarkkoja. Ne menee viininvalvontakeskukseen, että sen ohjelman oon tehny. (Juhani)

Myös viinietikettejä Juhani tekee itse kuvankäsittelyohjelmalla ja lisäksi tietokoneen ja internetin kautta hoidetaan yrityksen laskutus ja pankkiohjelmat. Internetiä hyödynnetään myös muun muassa tiedon haussa ja se saakin yrittäjäpariskunnalta selvää kiitosta:

Se se on nykypäivää ja aivan ehroton niin kun tiedon haussakin, että ei sitä enää oteta tietosanakirjaa, se on internetti. (Juhani)

Oikean tiedon löytymisen on sen sijaan välillä hankalaa, mutta kannattavaa:

Riippuu mitä hakee. Joskus on hankalaa, että millä hakusanalla, kun tulee tuhatkin linkkiä, niin mutta kyllä on aina löydetty mitä ollaan tarvittu. (Juhani)

No meillä sitten tossa valuhommassa, niin siinä on aika erikoisia juttuja mitä pitää ettiä. Esimerkiksi jotaan tälläasia korkkiruuvien ruuvikierteitä, pelkästään, niin siinä on jo tekeminen, että ne löytyy. Mutta löytyy, Ranskasta (naurua). (Eeva)

5.3.3 Lainsäädäntö rajoittaa

Kellovalimo Sompin ja Jussin Viinin harjoittama sähköinen kauppa kuluttajille päin on tällä hetkellä pääasiassa yrityksen kotisivujen (www.jussinviini.fi) kautta tapahtuvaa tiedottamista ja markkinointia. Lisäksi sähköpostin kautta tulee erilaisia yhteydenottoja. Kotisivut ovat olleet toiminnassa vuoden 2003 pääsiäisestä lähtien ja niiden päätarkoituksena on ollut juuri markkinointi ja tiedottaminen. Kotisivujen kävijämäärät ovat ylittäneet yrittäjäpariskunnan odotukset:

No just kattoin tänään, niiin seittemäntoistatuhatta vierailijaa oli nyt kolmen kuukauden aikana. (Juhani)

Se on aika paljon. Sitten ne hakee ihmiset tosiaan karttoja, että ne osaa tänne. Sitten ne soittelee, että moneenko myymälä on auki ja niin edelleen. (Eeva)

Meillähän on tarjottu tosiaan, että heidän ja heidän hakupalveluun, että sitten teiät löytää sieltä. Niin mää oon sanonu kaikille, että paappa googleen Jussinviini ja kato mikä ensimmäisenä paukahtaa, että me ei tarvita semmosia. (Juhani)

Juhanin ja Eevan tulevaisuuden visioita sähköisen kaupan suhteen rajoittaa osittain Suomen lainsäädäntö, joka kieltää alkoholituotteiden sähköisen kaupan. Jossiteltaessa sitä, että jos lainsäädäntö muuttuisi, niin sähköinen kauppa nähdään varteenotettavana vaihtoehtona:

No ilman muuta se silloin kannattais. (Eeva)

Hyvin paljo on tässäkin käynyt nyt heinäkuussa ihmisiä ympäri Suomee, niin kysyvät että eikö näitä saa mistään muualta. Se ois sitten yks kanava, jos vaan ois mahdollista lainsäädännöllisesti. (Juhani)

Kellojen myynnin suhteen ei ole esteenä lainsäädäntö ja kellojen myyminen sähköisesti voi tulla tulevaisuudessa kysymykseen:

Kellois tää voi olla, että tulevaisuudessa panhaans sinne, että tästä voi tilata kelloja. Mut ei tällä kesää kerkee tekeen, mut kellois se käy. (Eeva)

Huomioitavaa on, että Juhani ja Eeva tekevät sähköistä kauppaa muiden yritysten kanssa. He tilaavat muun muassa paperipusseja ja viinien oheistarvikkeita sähköisesti. Kokemusta sähköisestä kaupasta siis on.

5.3.4 Nuoret sähköisen kaupan tulevaisuus

Puhuttaessa yleisesti sähköisen kaupan tulevaisuudesta, Eevalla ja Juhanilla on positiivinen näkemys:

Minusta se on tulevaisuuden ala, ala ja aina kasvaa ja laajenee. Kyllä kun tämä uus sukupolvi tulee ja vartuu niin. (Juhani)

Niin meillä on kakstoista vuotias tyttö, joka tilaalee sieltä paitoja ja millon mitääkin sieltä, että kakstoista vuotias osaa itte tilata sieltä sen. Oon määkin jotain sieltä tilannu, jotain joulukorttia tai jotakin olematonta. (Eeva)

Puhuttaessa siitä, mitkä tuotteet sopivat sähköiseen kauppaan, niin tuotteen luonne ja sen hinta aiheuttavat tiettyjä rajoituksia sähköiselle kaupalle:

Niin, että on konkreettinen, että esimerkiksi vaatteet, niin tuskin mää lähtisin ostaan. Ennen kun mää tierän just, että minkä koko se on, kun noi koot niin vaihtelee. (Eeva)

No elintarvikkeet ei ehkä, mutta kaikki semmone kappaletavara, suhteellisen edullinen, että tuhannen euroo tai jotain niin semmosen vehkeen haluaa jo nähä, että mikä se oikeen on, mutta lähinnä edullisempia, kappaletavaraa... Nyt kun tuo, eilen tilattiin Seinäjoelta sorvi, niin internetistä ettin sitä ja sielläkin ois ollu paikkoja joista ois voinu tilata, mut kun se menee yli tuhannen euron, niin sitä ei uskalla vaan kuvan perusteella lähteä. (Juhani)

5.3.5 Kelloja ympäri maailmaa

Kellovalimo Sompin ja Jussin Viinin asiakaskunta on lähes samanlaista, sillä keski-ikäiset ja vanhemmat ihmiset muodostavat molemmissa tapauksissa asiakaskunnan. Nuoriso ei ole kiinnostunut kelloista tai viineistä. Juhania ja Eevaa ei ole yllättänyt se, että asiakaskuntaa kostuu lähinnä vanhemmista ihmisistä. Lievä yllätys on puolestaan ollut viinin suosio, sillä viini ajoi kellovalimon ohi niin asiakasmäärissä, kuin myyntiluvuissa. Viinitilan asiakkaat ovat pääsääntöisesti suomalaisia, mutta Sompin kirkonkelloja löytyy ympäri maailmaa:

Kirkonkelloja, niin mehän ollaan tehty Pietarin Marian Kirkkoon, Kanadaan on tehty ja Japaniin on lähteny, että näitä lähtee paljo ulkomaille, isoja kelloja. Pikku kelloja menee sitten tähä kotimaahan, että ihan kansaanvälisesti. (Eeva)

Mielenkiintoisena asiana esiin nousee se, että monet ulkomaalaiset kelloasiakkaat ostavat arvokkaan kellon ilman, että näkevät sen. Omassa ostoskäyttäytymisessä Juhani toimii toisin; hinnan ollessa yli tuhat euroa, niin Juhani haluaa nähdä tuotteen. Juhani ja Eeva eivät kuitenkaan näe ongelmaa siinä, että kuluttajat ostavat heiltä arvokkaan kellon näkemättä sitä:

Tää Kellovalimo Somppi on jonkinlainen brandi maailmalla, että ne luottaa kyllä siihen, että täältä tulee hyvät kellot, että meiltä ei niin kun sekunda lährekkään. Se on hyvä maine. Ne tietää, että Sompilta tulee kellot, niin ne lyö kaupat kiinni heti. Ne luottaa siihen. (Eeva)

Luottamus nousee vahvasti esiin – vahva brandi nähdään luottamuksen rakentajana.

5.3.6 Brandi helpottaa ongelmia

Kellovalimo Somppi ja Jussin Viini yhdistää kaksi erilaista toimintatapaa yhteen: kellon valamisen ja viinien tekemisen. Tietokone ja internet ovat vahvasti esillä Kellovalimo Sompin ja Jussin Viinin arkiaskareissa. Muun muassa laskujen maksaminen, viinikirjanpito, sähköposti ja etikettien teko hoituu tietokoneen ja internetin avustuksella. Tämän hetkinen kuluttajille suunnattu sähköinen kauppa on pääasiassa markkinointia ja tiedottamista, jossa yrityksen kotisivut ovat merkittävässä roolissa.

Sähköisen kaupan tulevaisuuden Juhani ja Eeva näkevät valoisana. Heidän mielestään sähköinen kauppa on ”tulevaisuuden juttu”, jota edesauttaa uusi tietokoneisiin tottunut sukupolvi. Omaa sähköistä kauppaa liittyen viineihin rajoittaa lainsäädäntö, mutta kellojen myynti omien internet-sivujen kautta voi tulla tulevaisuudessa ajankohtaiseksi. Sähköisen kaupan rajoituksina nähdään tietynlaiset tuotteet, kuten vaatteet, ja kalliit ostot, jotka olisi nähtävä ja kokeiltava omassa käsissään ennen ostoa – konkreettinen ja edullinen tuote sopii sähköiseen kauppaan.

Juhani ja Eeva tuovat samoja asioita esiin liittyen informaation runsauteen, kuin mitä nousee esiin niin EEPEEn haastatteluissa, kuin tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa – sähköinen kauppa tarjoaa hyödyllistä informaatiota, mutta sen runsaus voi olla ongelmallista. Juhani ja Eeva nostavat esiin myös tuotteen luonteen yksinkertaisuuden, samoin kuin EEPEEn Esa Nuottivaara ja Tuula Rajala. Juhani ja Eeva korostavat kuitenkin erityisesti sähköisen kaupan ongelmana sitä, että tuotteita ei pysty perinteisen kaupan tapaan kokeilemaan ja tunnustelemaan omassa käsissään. Tämä ongelma nousee esiin myös tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa – kuluttajat haluaisivat tutkia ja testata tuotteita fyysisesti ennen ostoa [Liao and Cheung (2001); Gallagher and Wang (2002)]. Juhani ja Eeva näkevät luottamuksen olevan ongelma, kun tuotteen hinta nousee yli tuhannen euron – he haluaisivat nähdä kalliin tuotteen fyysisesti ennen ostoa. He kuitenkin korostavat omien kellojensa vahvaa brandia syynä siihen, että heidän kuluttajansa uskaltavat ostaa kalliin kellon näkemättä sitä. Brandin merkitys on todettu myös markkinoinnin parissa [Lahtinen ja Isoviita (2001)], sillä kuluttajat luottavat vahvaan ja luotettavaan brandiin.

5.4 Case 3: Ryhmävarauksia sähköpostitse

5.4.1 Paikan historiaa

Wanha Karhunmäki on Karhunmäki-säätiön ylläpitämä leiri-, kurssi- ja vapaa-ajankeskus. Wanha Karhunmäki sijaitsee noin 11 kilometrin matkan päässä Lapuan keskustasta Kitinojan kylän läheisyydessä. Omilla internet-sivuillaan (<http://www.wanhakarhunmaki.net>) kuvaillaan Wanhaa Karhunmäkeä ja sen toimintaa muun muassa seuraavasti:

Tarjoamme viihtyisät ja rauhalliset kokoontumistilat, useita opetusluokkia, avaruutta ja maanläheisyyttä, virkistystä ja hyvää ruokaa, majoitustiloja yli sadalle hengelle, saunat ja täyspitkän liikuntasalin. Ulkona istumapaikat ja ruokapöydät jopa 600 hengelle, esiintymislava ja äänentoisto. Teemme edullisia paketteja leirikouluille, laskettelijoille, urheilijoille ja muille harrastajaryhmille.

Alun perin Wanha Karhunmäki on toiminut Suomen ensimmäisenä herännäisopistona ja se on aloittanut toimintansa vuonna 1914. Väinö Malmivaara toimi opiston ensimmäisenä johtajana ja kansanopisto toimi yhteensä Karhunmäessä 74 vuotta. Vuonna 1988 opisto siirrettiin Lapuan keskusta, jolloin paikallinen Herättäjä-yhdistys ry osti Karhunmäen tilan rakennuksineen ja kunnosti ne nykyistä käyttöä varten. Vuoden 2002 kesällä perustettiin Karhunmäki-säätiö, joka vastaa nykyisestä toiminnasta. Säätiön tarkoituksena on vaalia herännäisyyden perinnettä ja tehdä työtä muun muassa nuorison ja aikuisväen keskuudessa tarjoamalla puitteet erilaisten leirien ja kurssien järjestämiseen.

Wanhassa Karhunmäessä työskentelee ympärivuoden neljä ihmistä. Kesällä kiireisimpinä aikoina työntekijöiden määrä kuitenkin jopa nelinkertaistuu. Wanhan Karhunmäen isäntänä ja säätiön toiminnanjohtajana toimii Eero Myrskykari. Karhunmäen tiloissa asuva Eero on saanut puutarha-alan koulutuksen ja kertoo tulleensa puolivahingossa Lapualle ja Wanhan Karhunmäen isännöitsijäksi.

5.4.2 Internet ja tietokone itse opittua

Eeron työnkuva on hyvin laaja. Hän hoitaa niin Karhunmäen talousasiat, markkinoinnin kuin erilaiset tiedotukset. Lisäksi hän muun muassa tiskaa ja siivoaa muun henkilökunnan apuna kiireisinä aikoina. Tietokonetta ja internetiä Eero käyttää työssään muun muassa kirjanpitoon, raporttien ja pöytäkirjojen tekemiseen, tiedotusten kirjoittamiseen ja lähettämiseen lehdille, laskujen maksamiseen ja sähköpostin lukemiseen. Tietokoneet ja internet liittyvä monella tapaa Eeron työhön ja hän pitääkin niitä hyödyllisinä, eikä vain nykyajan pakkona. Eero on tutustunut tietokoneisiin ja internetiin vasta nykyisessä työssään. Tutustumistaan tietokoneisiin Eero kuvaa seuraavasti:

No, mun oli, mulle annettiin työkaluksi tietokone ja sanottiin, että nyt pitää tehdä raportit ja kaikki, että se oli niin kun pakko ja tota viidentoista sekunnin työopetus, että tosta se pannaan käyntiin.

Huolimatta pakonomaisuudesta Eero on pitänyt itse oppimisesta. Lisäksi hän on käynyt kolme erilaista kurssia liittyen tietokoneisiin, mutta toteaa niiden annin olleen

vähäinen. Syynä tähän Eero näkee sen, että kursseilla käydään asioita läpi liian nopeassa tahdissa. Hänen mukaan asioita pitäisi opettaa enemmän yksilöllisesti. Internetin käytön Eero on oppinut täysin itsenäisesti. Huolimatta tästä hän osaa mielestään tarpeelliset toiminnot liittyen internetiin, kuten sähköpostin lukemisen ja laskujen maksun. Eero pitää internetiä käyttöä suhteellisen helppona, mutta uskoo siellä olevan myös ”*hienoja klikkauksia ja kikkoja*”, joista hän ei tiedä mitään.

5.4.3 Tiedotusta ja sähköpostia - toistaiseksi

Tällä hetkellä Wanhan Karhunmäen harjoittama sähköinen kauppa muodostuu kotisivujen avulla tapahtuvasta markkinoinnista ja tiedottamista sekä sähköpostin kautta tapahtuvista tarjouspyynnöistä ja varauksista. Tiedottamisessa ja markkinoinnissa kotisivut ovat yllättäneet positiivisesti, sillä suurin osa ihmisistä saa nykyään tiedon Karhunmäestä internet-sivujen kautta. Eero toteaa kotisivujen päätehtävän olevan markkinoinnin:

Siinä on ensin meidän kartta ja sit siin on, meillä löytyy kaikki hinnastot, koska niitä aina kysytään ja ruokalistoista lähtien ja sit ohjelmaa. Ei nyt häävit oo, mutta se tieto on tärkeen juttu.

Vaikka suurin osa ihmisistä saa tiedon Karhunmäestä sähköisesti, niin silti vain noin 20 prosenttia tarjouspyynnöistä ja varauksista tapahtuu sähköpostin kautta. Eero kuitenkin toivoo, että sähköpostin kautta tapahtuva kaupankäynti lisääntyisi:

Toivoisinkin niin, että se menis siihen, ettei mun tarvis asua koko aikaa puhelimen ääressä.

Eeron mukaan kotisivuihin ja sähköpostiin ei ole liittynyt juurikaan ongelmia. Suurimpana ongelmana hän mainitsee useat sähkökatkot, jotka haittaavat sähköistä toimintaa. Tietynä ongelmana Eero näkee myös koulutuksen puutteen. Muutaman päivän tehokoulutus voisi mahdollistaa sen, että tietäisi paremmin sähköpostin ja internetin tarjoamat mahdollisuudet, jolloin niitä voisi hyödyntää tehokkaammin:

Haluaisin, niin että kun kattelee internet-sivuja, niin siä vois olla niin kun päivän tarjous, tai semmonen, että mää voisin lisätä sinne ja se ei ois siä niin kun kauan. Sitten puuttuu asiakaslaskuri, sekin ois ihan hyvä olla. Ja sit se että ne sivut liikkuis, että ne kuvat liikkuis, että kun mää kattelen, niin mua kiinnostas semmoset elävät kuvat. Ei mitkään mtv3-sivut, jossa on liikaa kaikkee tai jotain vastaavaa, niillä on niitä hulabaloota liian paljo. Mut kuitenkin, että ne ois vähä ilmettä.

Eero uskoo, että tulevaisuudessa asiakkaiden sähköinen palvelu lisääntyy:

No kyllä se varmaa joskus tulee oleen, menemään ihan varmaan...joo.. me ollaan nyt hankkimassa, tai mää en edes oikeen tiedä, että herättäjähdistys on hankkimassa semmosen varausjärjestelmän intern.. että sillä vois asiakas näkis huonetilan ja vois itte valita sieltä sen huoneen valmiiks, että se ois niin kun se visio, että meidän ei tarttis tehreä sille kauheesti sille, itte ei tarttis tehreä. Että semmonen on kuulemma tulossa tai olemassa semmonen ohjelma.

Tällä hetkellä Karhunmäen kaupankäynti muihin yrityksiin, kuten ruoka-aineet toimittavaan Atriaan, tapahtuu pelkästään puhelimen kautta. Eero uskoo, että myös muiden yritysten kanssa käytävä sähköinen kauppa tulee lisääntymään.

5.4.4 Sähköisen kaupan tulevaisuuden mahdollisuuksia

Eero ei ole itse käyttänyt sähköistä kauppaa, mutta näkee sen tulevaisuuden kuitenkin valoisana:

Ehkä se varmaan tulee niin kun lisääntymään. Kyllä varsinkin nuorien, kun tää uus sukupolvi tuntee sitä, mut mä oon kyllä sen verta vanha, että en mä kyllä halua ostaa sieltä, että mä haluan mennä kauppaan ja ostaa sieltä.

Puhuttaessa syistä siihen, miksi Eero ei ole itse ostanut sähköisestä kaupasta, niin muun muassa sähköisen kaupan turvallisuuteen liittyvät tekijät nousevat esiin:

Mää haluan nähdä sen tavarän, hypistellä sitä, se on ilman muuta ja sitten totaa .. öö.. hmm.. kun se pitää maksaa, niin mä usko niin että, tai sillä lailla niin että, kun antaa oman pankkitilin numeronsa tonne johonkin, niin mitäs sitten tapahtuu (naurahdus). No ainakin kokemus, tai siis kuullu niin että on kokemuksia siitä asiasta.

Joo, joku semmonen niin ku jonkun näkönen vahvistus. Mää en tiedä, voi olla että semmonen on olemassakin, mutta jonkun näkönen vahvistus, niin että mä oon tilannu jotain. Mä haluaisin tietää, että mä sen varmasti saan kans ja koska mä saan sen. Ja toi maksu juttu mun mielestä, niin niin. Siitä oon kuullu, se on vaan huhu puhetta, mutta siinä on ollu vähä ongelmia, että ne levittelee niitä numeroita sitte tai muuta, ni niitä pystyy sitten käyttämään väärin..

Mielenkiintoisena asiana nousee esiin se, että Eero näkee kukkien myymisen internetin kautta toimivana asiana. Hän tosin toteaa puutarha-alan koulutuksen saaneena, että hänen tuntemus kukista ja luottamus kukka-alan myyjin takaa sen, että hän voisi ostaa kukkia sähköisesti:

Tää vähä just semmosta luottamus kauppaa, mut jos on vähä epävarma, eikä tunne kukkia, niin kyllä sit pitäis hypistellä ja nähdä, että se on tuorre ja niin pois päin.

Tulevaisuutta visioidessa nousee esiin myös se, että Eero näkee niin sanotun monikanavaisuuden hyvänä vaihtoehtona. Hän voisi esimerkiksi tilata internetin kautta jotain, jos vain maksamisen voisi hoitaa perinteisin keinoin. Lisäksi hän toteaa, että kirjat ja musiikki sopii hyvin sähköiseen kauppaan, koska *”ne ovat niin kun kokonaisia”*.

5.4.5 Ryhmät kuluttajina

Eeron mukaan Wanhan Karhunmäen kuluttajat ovat useimmiten erilaisia ryhmiä nuorista vanhuksiin. Myös perheet muodostavat tietyn osan kuluttajista, mutta yksittäisiä ihmisiä ei juurikaan ole heillä kuluttajina. Puhuttaessa siitä, kuinka sähköpostin tai puhelimen kautta kauppaa käyvät kuluttajat eroavat toisistaan, niin Eero toteaa:

Vois sanoa niin, että niin ne, jotka tulee meille [sähköpostin kautta], on sellasia niin kun työkseen tietokoneen ääressä istuvia, jotka niin kun toimihenkilöitä, jotka niin ne ei käytä puhelinta paljo. Että ne siinä samassa tilaa, kun tekee muita hommia, tekee sen ja sitten sähköpostin kautta kulkee se. Että mä olen myyny jopa yhdet isot hääät sillä lailla, että ei me nähty toisiamme ollenkaan, että (naurua) se oli mielikuvan perusteella (lisää naurua), mutta ihan ne on menny mukavasti.

Eero toivoo, että tulevaisuudessa sähköisen kaupan oletettavasti yleistyessä, erilaiset firma-asiakkaat kasvattaisivat osuuttaan heidän kuluttajista, koska esimerkiksi sihteerit voivat kätevästi hoitaa asiat sähköisesti. Lisäksi Eero näkee nuoremman sukupolven olevan potentiaalista asiakaskuntaa. Hän ei myöskään näe uhkana sitä, että jotkin ryhmät, kuten eläkeläiset, syrjäytyisivät sähköisen kaupan yleistyessä:

No en usko, koska niin ne tulee taas meidän asiakkaina, niin aatellaan niin niitä ryhmäs mukana olevia. Että jos aatellaan joku eläkeläisryhmä, niin tota ne ei itte ota, vaan se joka sen ryhmän myy tänne, niin se touhuu sen kanssa ja sit nää ryhmäs mukana olijat, niin ne ei tiedä siitä asiasta mitään, että mites se kauppa on tehty, että ne vaan tulee mukaan. En mää usko, että niin kun jää, ja samaten meillä on tommosia erityisryhmiä, niin aina se joku sihteeri tai joku, joka on hoitanu.

5.4.6 Luottamus sähköiseen maksamiseen

Tietokone ja internet ovat olennainen osa Eeron työtä. Tietokoneen ja internetin avulla Eero hoitaa muun muassa Wanhan Karhunmäen laskujen maksuja ja erilaisia tiedottamisia. Internet-sivut ja sähköposti muodostavat Wanhan Karhunmäen sähköisen kaupan rungon. Kotisivujen kautta tapahtuu huomattava osa tiedottamisesta ja markkinoinnista. Sähköpostin kautta hoidetaan tällä hetkellä noin viides osa tarjouspyynnöistä ja erilaisista varauksista. Tulevaisuudessa on suunnitelmana ja visiona, että käytännössä koko Karhunmäen tarjouspyyntö- ja varausjärjestelmät siirtyvät sähköisen kaupan puolelle. Myös muiden yritysten kanssa käytävän kaupan odotetaan siirtyvän ainakin osittain sähköisen kaupan puolelle.

Eero ei ole itse ostanut mitään sähköisesti ja näkee sähköisessä kaupassa selviä ongelmakohtia. Suurimpana ongelmana Eero näkee maksamisen sähköisessä kaupassa - hän ei luota maksamisen turvallisuuteen. Monikanavaisuus voi Eeron mukaan tarjota ratkaisun tähän ongelmaan. Lisäksi hän kaipaa fyysistä kosketusta tuotteen kanssa, johon hän on tottunut perinteisen kaupan puolella. Huolimatta sähköisen kaupan ongelmista, Eero näkee sähköisen kaupan tulevaisuuden valoisana. Hän uskoo sähköisen kaupan kasvavan tulevaisuudessa.

Eero kertoo haastattelussaan paljolti samoja asioita kuin on noussut aiemmin esiin muissa haastatteluissa ja tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa: sähköisessä informaatioissa on potentiaalia, tuotteen luonteella on oma merkityksensä ja halu ostettavan tuotteen fyysiseen ”hypistelyyn” ja testaamiseen. Eero tuo esiin poikkeuksena aiempiin haastatteluihin maksamisen turvallisuuden sähköisessä kaupassa. Eerolla ei ole suoranaisesti huonoja kokemuksia sähköisen kaupan turvallisuudesta, mutta hän kertoo kuulleensa juttuja, että luottokorttitietoja olisi käytetty väärin sähköisessä kaupassa. Eero ei täten luota täysin maksamisen turvallisuuteen sähköisessä kaupassa. Turvallisuuteen liittyvä asiat ovat myös usean tutkimuksen mukaan [katso esim. Liang and Lai (2002); Ranganathan and Ganapathyn (2002); Liu and Arnett (2000)] sähköisen kaupan kuluttajien suurin huoli. Eeron mukaan monikanavaisuus voisi tarjota ratkaisun maksamiseen liittyvään ongelmaan – hän voisi tilata tuotteen sähköisesti, mutta haluaisi hoitaa maksamisen perinteisin keinoin. Tutkimuksissa monikanavaisuutta ei nosteta esiin ratkaisukeinona turvallisuuteen ja maksamiseen liittyvään ongelmaan.

5.5 Case 4: Tietotekniikkaa kyläkaupassa

5.5.1 Kyläkauppaa kolmannessa polvessa

Ylistaron kunnan Kitinojan kylässä toimiva lähikauppa Rislakeus on monipuolinen kyläkauppa. Kaupasta löytyy elintarvikkeiden lisäksi niin lääkkeitä, Veikkauksen arpoja, polttoainetta, kierrätyspiste, kuin postipalvelutkin. Lisäksi kaupalla on oma myymäläauto, joka kiertää usean lähikunnan alueella. Lähikauppa Rislakeus kuuluu valtakunnalliseen Tarmo-lähikauppaketjuun. Lähikauppa on perheyrittys ja sitä tällä hetkellä hoitava Pertti Rislakeus on suvun lähikauppias jo kolmannessa polvessa. Pertti on käynyt kauppaoppilaitoksen ja sen lisäksi erilaisia alaan liittyviä kursseja. Seuraavassa Pertin haastattelusta tarkemmin.

5.5.2 Ei niistä eroonkaan enää pääse

Pertti on itse oppinut tietokoneiden käytön kantapään kautta ja tutustunut niihin ensimmäisen kerran nuorena poikana naapurissa. Internetiin Pertti on tutustunut myös oman käytön kautta, mutta toteaa käyttävänsä sitä vain vähän, koska ”*intressit ovat muualla*”. Selvänä ongelmana internetin käytön suhteen Pertti näkee internetissä olevan valtavan tieto määrän:

No tietysti, kun se on niin kun hakookin, niin ei ees kehtaa hakee, kun sieltä tulee niin paljo vastausta. Siinä menee, oikeen tiedon ettimiseen niin kauan aikaa. Ei inspiroitte.

Huolimatta siitä, että Pertti mainitsee tiedon hakemisen ongelmallisuuden internetistä, hän kertoo käyttävänsä internetiä tiedon hakemiseen. Lisäksi hän hoitaa pankkiasioitaan internetin kautta ja hyödyntää sitä harrastuksissaan. Pertti toteaaakin internetissä olevan potentiaalia, mutta näkee sen kuitenkin tietynä ”pakkona”. Päivittäisessä työssään Pertti käyttää tietokonetta kaupassaan, sillä kaupan kassajärjestelmä on tietokoneella. Lisäksi tietokoneeseen on asennettu tilauspääte, jonka avulla hän hoitaa tilauksiaan tavarantoimittajilta:

Kyllähän sillä saa tehtyä auttavasti kaikki tietokonetjutut, mutta mihinkä me sitä käytetään on pelkästään tilaukset ja ei tuu eres mitään palautetta vielä. Joo, että hetken päästä tulee kaikki hinnat ja nämä on koneessa ja sitten joskus siirrytähän, tilatahan pelkästään kuivaelintarvikkeita, elikkä päätavarantoimittajalta. Niin tierän, että siellä hahmotellaan nyt, että tilaat kaljat, leivät, kaikki arian tavarat sun muut voit tehrä sillä koneella, mut se on sitten varmasti tässä muutaman vuoden sisällä.

Tilauspääteen kautta tapahtuva tavaroiden tilaus on tällä hetkellä ainoa sähköisen kaupan muoto, jota lähikauppa Rislakeus harjoittaa. Tilauspääteen hankkiminen tuli tietynä pakkona Tarmo-lähikauppaketjun taholta. Pertillä on ollut tilauspääteen kanssa omat ongelmansa ja suhtautuminen siihen on ollut alun alkaen tietyllä tapaa vastahakoinen:

Siinä olis sitten ollu toisena vaihtoehtona jonain faksina tai muuten, että ne vanhat tilauskoneet nakattiin roskikseen ja lakkas toimimasta. Kyllä mää ton viime ses häräs otin, että pilootit alko viime vuoden kesäkuussa, pilottipaikat. Ja tiedän jonkun verran, kun oon tuossa, oon haastetellu ja oon tuos johtokunnankauppiana tuossa

Tarmo puolella ja Vihurin puolella, niin mää tierän, että ne ei oo toiminu. Ja mää sanoon, että viimeesenä mulle (virnuilua) ja oli ongelmia sittenkin, eikä toimi vielääkään laskutus kunnolla. On hienoot saksalaaset tehny. Näyttäny johtajille, että näin nämä toimii, mut ei toimi vielääkään. Elikkä se se on tehny mulle vähä kiusaa.

Pertti osasi odottaa ongelmia, mutta niiden määrä on silti yllättänyt hänet. Samat ongelmat liittyen laskutukseen ovat olleet jo kauan, eikä niitä tunnuta saavan millään korjatuksi. Pertti näkee kuitenkin järjestelmässä omat vahvuutensa, kunhan virheet pystytään korjaamaan ja saadaan järjestelmän koko potentiaalia hyödynnettyä. Tällöin pystyy tilaamaan usealta tavarantoimittajalta ja järjestelmän pitäisi toimiessaan myös helpottaa työn tekoa:

Nyt on aika monesta paikkaa puhelintilaukset, että elikkä ne soittaa leipomosta tai atrialta tai jostain. Saa tehrä sit, kun kerkiää tilauksen, aivan koska vaan ja määrättyyn kellon lyöntiin sitten taas lähettää sen niin. Joo sitten helpottaa.

Kuluttajille suunnattua sähköistä kauppaa ei ole edes näköpiirissä, sillä Pertin mukaan paikallisen kulttuurin pitää muuttua melkoisesti ennen kuin sähköinen kauppa tulee kysymykseen:

En mää usko, että tässä Kitinojan kylällä, että jossakin muualla. Pitäis saara niille ihmisille, jotka ottaa tavaraa niin tietokonehet kotia. Eikä sekään aina riitä, että ne pitää saara oppimahan ja lähettämähän tilauksia. Ei vielä, ei oo mahrollista täällä monehen vuotehen. Kaikki muut resurssit on täällä päässä, jos sähköposti toimii,niin ei muuta kun tilataan vaan, mutta saada ne tilaukset on eri juttu. Pitää vähä vielä kulttuurin muuttua.

Pertin mielestä syynä oman sähköisen kaupan puuttumiseen ei ole oma kaupanala eli elintarvikkeet. On olemassa esimerkiksi säilytyslaatikoita, joihin kauppias voi viedä kuluttajalle ruoan valmiiksi esimerkiksi kesämökille. Laatikot takaavat elintarvikkeiden säilymisen ja elintarvikkeet odottavat kuluttajaa valmiina mökillä.

Puhuttaessa yleisesti sähköisestä kaupasta ja sen tulevaisuudesta, Pertti näkee sähköisen kaupan potentiaalin varsinkin pienemmän tavaran myynnissä, jonka hän uskoo kasvavan tulevaisuudessa. Pienemmästä tavarasta malliesimerkkinä hän mainitsee DVD:n. Tulevaisuuden sähköisen kaupan esteeksi Pertti nostaa luottamuksen sähköisen kaupan maksupuoleen ja turvallisuuteen:

Niin tämä maksupuoli, että jos puhutaan just vaikka joku DVD-elokuvan tilaaminen. Niin niin ainut se, että se maksu ja että tavara tuloo nopeasti ja luotettavasti,. Että se siinä on, että ihmiset uskoo, että näin se menee.

Itse Pertti on sähköisestä kaupasta ostanut DVD:n, jota ei ollut saatavissa perinteisestä kaupasta. Pertti kuitenkin uskoo, että tulevaisuudessa hän mahdollisesti ostaa useammin sähköisestä kaupasta. Muutaman euron säästö ei kuitenkaan saa Perttiä vaihtamaan perinteistä kauppaa sähköiseen, koska hän näkee sähköisessä kaupassa omat ongelmansa:

Takuuasiat sun muut tälläset. Jos nyt vaikka aatellaan, että puheelimen tilaas tai jonkun muun, niin on siinä ain omat kommervenkkinsä. Että aha, tämä ei nyt toimikkaan, että mitäs nyt tehrään, että lähetetäänkö toisella puolelle maapalloa.

5.5.3 Kaupanteko sosiaalista

Lähikauppa Rislakeuksen asiakaskunta vaihtelee luonnollisesti laidasta laitaan, koska kaikenikäiset kyläläiset käyvät kaupassa. Pääasiassa asiakaskuntaa kostuu vanhemmista ihmisistä. Koska Kitinoja on kehittynyt kylä, jonne on viime aikoina tullut myös paluumuuttajia, Pertti näkee kylän tulevaisuuden valoisana moneen muuhun kylään verrattuna – asiakkaita pitäisi riittää myös tulevaisuudessa. Puhuttaessa tulevaisuudesta ja mahdollisista sähköisen kaupan kuluttajista, Pertti näkee keski-ikäiset ihmiset potentiaalisimpina kuluttajina:

Keski-ikäiset varmaankin niin ois se, mikä joka sen tilaas, että nuoremmat ei, mutta keski-ikäiset ois varmasti se. Vanhemmilla ei tuota ei, ne ei oo oppinu, tottunu siihen ja keski-ikäiset haluais kokeella ja nuoremmat ei. Kuinkahan mää ny sanoosin, niin mää vaan aattelen, että se on. En mää tierä, kyllä mul on omat kommervenkkiini miksikä mää nään aattelen.

Osasyynä siihen, miksi kuluttajat eivät vaihda perinteistä kauppa sähköiseen kauppaan on Pertin mukaan perinteisen kaupan tietty sosiaalisuus:

Nykyään ihmiset elämyksmatkailua harrastavat, että lähretään kauppoihin kiertämään, että ei oo mitään tekemistä. No lähretään kauppoihin, kauppahan, että ollaan neljä tuntia sillä reissulla. Kyllä se tietysti sitten on, että mitä ne ihmiset tekis sen aikaa (virnuilua) vapaa-aika sitten. Mut siinähan sitten sisältys vapaa-aika, mutta eiköhän sekin sitten periaattees niin, ihmisillä ois aikaa olla lasten kans, tehrä mitä vaan, mutta sinne ne vaan menee. Ollaan muutama tunti kauppareissulla koko perheen ja on tietysti nykyään, että missä muualla sää enää tuttuja näät, kun ei enää käyrä kyläskään. Ennen käytiin kyläs, nyt ei.

Kaupan sosiaalisuuden Pertti on huomannut erityisesti kiertäessään kauppa-autolla lähikyliä:

Siellä on monta isoo kylää niin, eikä naapurua nähä muuten kun lija-auto pysäkillä. Niin mones paikkaa ne tuloo puolta tuntia ennemmin, saa kyläläiset toimitella kuulumiset keskenänsä. Vanhempia yksinäisiä ihmisiä, niin kyllä ne haluaa ainakin jonkun kontaktin.

5.5.4 Sosiaalisuus merkittävässä roolissa

Kyläkauppias Pertti Rislakeus hyödyntää tietokonetta päivittäin työssään - Lähikauppa Rislakeuksen kassajärjestelmä ja tilauspääte toimivat tietokoneen kautta. Pertti näkee tietokoneissa ja internetissä omat potentiaalinsa, mutta toistaiseksi hänelle on ollut niistä työssään enemmän harmia kuin hyötyä. Tilauspääteen piti helpottaa tavaroiden tilaamista tavarantoimittajilta, mutta ongelmat laskutuksessa ovat aiheuttaneet ongelmia. Ongelmia on vieläkin, vaikka tilauspääte on ollut toiminnassa jo yli puoli vuotta. Toimiessaan tilauspääteen pitäisi kuitenkin helpottaa ja kehittää Pertin työtä kauppiana.

Pertti ei harjoita tällä hetkellä sähköistä kaupaa kuluttajilleen päin, eikä usko näin tapahtuvan lähitulevaisuudessakaan. Pertin mukaan paikallisen kulttuurin pitää muuttua olennaisesti, jotta sähköinen kauppa tulisi ajankohtaiseksi. Pertillä itsellään on valmiudet sähköiseen kauppaan, eivätkä elintarvikkeetkaan tuota hänen mukaansa ongelmia sähköisessä kaupassa. Omana esteenä sähköiselle kaupalle nousee

perinteisen kaupan tietty sosiaalisuus. Ihmiset menevät perheen voimin viettämään aikaa kauppareissulle ja tapaavat samalla tuttuja. Sosiaalisuus korostuu myymäläauton asioidessa lähikunnissa, kun ihmiset tulevat hyvissä ajoin ennen auton saapumista vaihtamaan pysäkillä kuulumisia. Pertin mukaan varsinkin vanhemmille ihmisille kaupan sosiaalinen kontakti on merkittävä tekijä.

Pertti nosti haastattelussa esiin samoja asioita kuin aiemmat haastateltavat: luottamus maksamisen turvallisuuteen, tuotteiden luonteen ja informaation runsauden. Erilaista muihin haastatteluihin nähden oli se, että Pertti näkee tulevaisuudessa keski-ikäiset ihmiset potentiaalisimpina kuluttajina. Pertti ei myöskään näe sähköisen kaupan tulevaisuutta yhtä valoisana kuin muut haastateltavat. Osasyynä tähän on Pertin mukaan se, että ainakin hänen toimialallaan perinteisellä kaupalla on oma sosiaalinen asemansa kuluttajien keskuudessa - kaupan teon yhteydessä on totuttu vaihtamaan kuulumisia niin myyjän, kuin muiden asiakkaiden kanssa. Tietojärjestelmätieteen tutkimukset nostavat myös esiin sosiaalisuuden merkityksen. Martinsonsin (2002) tutkimuksen mukaan Kiinalaisilla kuluttajilla on oma kynnyksensä vaihtaa perinteinen sosiaalinen kauppa uuteen sähköiseen kauppaan, jossa sosiaalisuus on mahdollisesti vähäisempää ja ainakin erilaista. Rafaelin ja Noyn (2002) tutkimus puolestaan todistaa, että kuluttajien välinen sosiaalisuus vaikuttaa positiivisesti kuluttajiin – mitä sosiaalisempi ostoympäristö, sitä enemmän kuluttajat ostavat.

5.6 Samat teemat haastatteluissa

Yhteenvetona voidaan todeta, että Etelä-Pohjanmaan alueen yritysten haastatteluista nousi esiin kuusi teema:

- informaatio,
- tuotteen luonne,
- luottamus,
- sosiaalisuus,
- nuoret kuluttajat
- ja monikanavaisuus.

Kaikki haastateltavat näkevät sähköisen kaupan informaatiossa positiivisia ja negatiivisia puolia. Positiivisena puolena nähdään se, että internet ja sähköinen kauppa tarjoavat paljon sellaista informaatiota, jota olisi vaikea muutoin saada. Internet-sivut toimivat myös hyödyllisenä markkinointikeinona ja niiden kautta on kätevä tarjota ja tiedottaa erilaista informaatiota kuluttajille. Negatiivisena puolena nähdään vastaavasti sähköisen informaation valtava määrä. Informaatiota on yksinkertaisesti niin paljon tarjolla, että oikean ja hyödyllisen informaation etsiminen ja löytäminen ei ole itsestään selvää ja lisäksi se saattaa viedä yllättävän paljon aikaa.

Kaikki haastateltavat näkevät myös tuotteen luonteella olevan ratkaisevan merkityksen sähköisessä kaupassa. Yksinkertainen tuote, kuten CD-levy tai kirja, sopii sähköiseen kauppaan, koska tällöin kuluttaja tietää etukäteen mitä hän tulee saamaan. EEPEEn Esa ja Tuula näkevät suurena vahvuutena sähköiselle maatalouskaupalleen sen, että heidän tuotteitaan (polttoöljy, lannoitteet, siemenet, jne.) ei tarvitse etukäteen nähdä. Vastaavasti vaatteet nähdään esimerkkinä

”monimutkaisemmasta” tuotteesta, joka ei haastateltavien mukaan sovi sähköiseen kauppaan. Vaatteita ostettaessa pitäisi pystyä sovittamaan ja fyysisesti koskettelemaan tuotetta.

Luottamus nousi haastatteluissa esiin monessa eri muodossa. Esa näkee luottamuksen olevan tärkeä osa sähköistä kauppaa ja korostaa sen merkitystä varsinkin heidän harjoittamassaan sähköisessä autokaupassa, koska autokauppaan ylipäätään liittyy paljon tarinoita ja huhuja erilaisista huijauksista. Juhani ja Eeva taas näkevät luottamuksen merkityksen varsinkin kalliimmista ostoista, sillä he haluavat nähdä yli tuhannen euron ostoksen ennen sen mahdollista ostamista. Omien tuotteidensa kohdalla (kellot) he eivät näe kuitenkaan samaa ongelmaa, koska heidän mukaansa Kello Valimo Sompin kansainvälisesti tunnettu brandi takaa laadukkaan tuotteen – tunnettu brandi nähdään luottamuksen rakentajana. Ero puolestaan ei luota sähköisen kaupan maksamisen turvallisuuteen, koska on kuullut tarinoita liittyen luottokortti numeroiden varastamiseen sähköisen kaupanteon yhteydessä. Samoin Pertillä on omat epäilynsä liittyen sähköiseen kauppaan ja sen turvallisuuteen, sillä hän ei luota täysin sähköisen kaupan takuuasioihin.

Sosiaalisuuden merkitys kaupanteossa nousi erityisesti esiin Esan, Tuulan ja Pertin haastatteluissa. Esa ja Tuula näkevät sosiaalisuudella olevan oman merkityksensä tehtäessä maatalouskauppaa ja varsinkin silloin, kun kyseessä on vanhempi maanviljelijä. Esa ja Tuulan mukaan vanhemmat viljelijät ovat tottuneet vaihtamaan esimerkiksi kuulumisia kaupanteon yhteydessä. Tulevaisuudessa Esa ja Tuula uskovat sosiaalisuuden merkityksen mahdollisesti kasvavan, koska maatilojen vähetessä mahdollisuudet sosiaaliseen kanssa käyntiin muiden viljelijöiden kanssa vähenee. Tällöin sosiaalinen kanssa käynti myyjän kanssa mahdollisesti lisääntyy. Samoin Pertti näkee sosiaalisuuden tärkeänä osana oman alansa kaupankäyntiä. Hän on huomannut sosiaalisuuden merkityksen erityisesti ajaessaan kauppa-autolla syrjäisemmissä kunnissa - kuluttajat tulevat hyvissä ajoin ennen kauppa-auton saapumista paikalle, jotta voivat vaihtaa kuulumisiaan toisten kuluttajien kanssa.

Edellä viitattiin jo osittain sähköisen kaupan tulevaisuuteen ja vanhempiin kuluttajiin. Kaikki haastateltavat Perttiä lukuun ottamatta näkevät sähköisen kaupan lähitulevaisuuden valoisaan uuden nuoremman sukupolven takia. Haastateltavien mukaan tulevat kuluttaja-sukupolvet ovat pienestä pitäen oppineet olemaan tekemisissä tietokoneiden ja internetin kanssa ja tämän uskotaan alentavan tulevien kuluttajien kynnystä siirtyä asioimaan sähköisen kaupan puolelle. Tulevaisuutta ei kuitenkaan nähdä vain sähköisen kaupan aikana, vaan monikanavaisuus nousee esiin useassa haastattelussa. Monikanavaisuus nähdään muun muassa ”lääkkeenä” sähköisen kaupan nykyisiin ongelmiin. Ero esimerkiksi mainitsee, että hän olisi valmis tilaamaan sähköisestä kaupasta tuotteita, jos niiden maksamisen voisi hoitaa perinteisen kaupan tapaan. Tulevaisuudessa uskotaankin perinteisen kaupan ja sähköisen kaupan pystyvän parhaiten toimimaan juuri linkittyneenä toisiinsa, jolloin pystytään hyödyntämään sekä perinteisen kaupan, että sähköisen kaupan vahvuuksia. Tuula ja Esa näkevät maatalouskaupassa perinteisellä kaupalla olevan oman sosiaalisen roolinsa myös tulevaisuudessa, kun taas sähköinen kauppa palvelee erityisesti kiireisiä suurviljelijöitä. Samoin sähköisellä kaupalla nähdään tärkeä rooli liittyen informaation tarjontaan. Sähköisestä kaupasta voi etsiä kätevästi informaatiota eri tuotteista, mutta itse ostotapahtuman voi hoitaa perinteisestä kaupasta.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että haastateltavat näkevät nykyisessä sähköisessä kaupassa lukuisia erilaisia ongelmia, mutta toteavat silti sähköisen kaupan olevan ”tulevaisuuden juttu”. Tällä hetkellä suurimpina ongelmakohtina nähdään informaation runsauteen, tuotteiden monimutkaisuuteen ja luottamukseen liittyvät tekijät. Tulevaisuudessa uuden nuoremman sukupolven uskotaan olevan valmiimpi sähköiseen kauppaan ja sitä kautta sähköisen kaupan tulevaisuus nähdään valoisana. Perinteisellä kaupalla nähdään kuitenkin myös tulevaisuudessa oma tärkeä roolinsa, sillä perinteisen ja sähköisen kaupan linkittyminen eli monikanavaisuus uskotaan olevan se mihin sähköinen ja perinteinen kauppa tulevaisuudessa kehittyvät.

Lähteet

- Chen L., Gillenson M.L., and Sherrell D.L. (2002), Enticing online consumers: an extended technology acceptance perspective. *Information & Management*, 39 (8), 705-719.
- Gallaugher J.M. and Wang Y-M. (2002), Understanding network effects in software markets: evidence from Web server pricing. *Management Information System Quarterly*, 26 (4), 303-327.
- Gefen D., Karahanna E., and Straub D.W. (2003) Trust and TAM in Online shopping: an integrated model. *Management Information System Quarterly*, 27 (1), 51-90.
- Grover V. and Ramanlal P. (1999), Six myths of information and markets: information technology networks, electronic commerce, and battle for consumer surplus. *Management Information System Quarterly*, 23 (4), pages 465-495.
- Lahtinen J. ja Isoviita A. (1998), *Markkinoinnin suunnittelu*. Avaintulos Oy, Jyväskylä.
- Liang T-P and Lai H-J. (2002), Effect of store design on consumer purchases: an empirical study of on-line bookstores. *Information & Management*, 39 (6), 431-444.
- Liao Z. and Cheung M.T. (2001), Internet-based e-shopping and consumer attitudes: an empirical study. *Information & Management*, 38 (5), 299-306.
- Liu C. and Arnett K. P. (2000), Exploring the factors associated with Web site success in the context of electronic commerce. *Information & Management*, 38 (1), 23-33.
- Martinsons M.G. (2002), Electronic commerce in China: emerging success stories. *Information & Management*, 39 (7), 571-579.
- Rafaeli S. and Noy A. (2002), Online auctions, messaging, communication and social facilitation: a simulation and experimental evidence. *European Journal of Information Systems*, 11 (3), 196-207.
- Ranganathan C. and Ganapathy S. (2002), Key dimensions of business-to-consumer web sites. *Information & Management*, 39 (6), 457-465.
- Saarenpää, Tero and Tiainen, Tarja (2004), Consumers and e-Commerce in Information System Studies. In Hannula, Mika, Järvelin, Anne-Mari, and Seppä Marko (Eds.), *FeBR 2003 Frontiers of e-Business Research 2003*, Tampere, Finland, pp. 62-76
- van der Heijden H., Verhagen T., and Creemers M. (2003), Understanding online purchase intentions: contributions from technology and trust perspectives. *European Journal of Information Systems*, 12 (1), 41-48.
- Öörni A. (2003), Consumer search in electronic markets: an experimental analysis of travel services. *European Journal of Information Systems*, 12 (1), 30-40.

6. Tutkijaesittelyt

Tässä luvussa kuvaamme, millaisia ihmisiä eEste-projektin tutkijat ovat. Edellisten lukujen kirjoittajien – Emma-Reetta Koivusen, Tero Saarenpään ja Tarja Tiaisen – lisäksi projektiin oli tavalla tai toisella sidoksissa myös Minna-Kristiina Paakki (tuolloin nimeltään Ojavainio) ja Kyösti Pennanen. Tämä viiden hengen ryhmä on muodostanut Seinäjoelle sijoittuvan Tampereen yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitokseen kuuluvan eHAT-tutkimusryhmän. eHAT lyhenne tulee sanoista **e**-business: **H**uman **A**spect to **T**echnology. Ryhmän missiona on tarkastella ihmisenäkökulmasta tekniikkaan ja sähköistä liiketoimintaa sen ilmentymänä. Keskeisenä tutkimuskohteena on uusien teknisten innovaatioiden ja välineiden sijoittuminen ihmisten arkikäytäntöihin. eHAT-ryhmää perustettiin vuonna 2003. Nyt, vuotta myöhemmin, ryhmän kokoonpano on kasvamassa. Ainakin fil.yo Taina Kaapu voidaan laskea ryhmän jäseneksi. Uusia jäseniä tulee lisää jatkossa. Tässä kuitenkin esittelemme vain eEste-projektiin liittyvän tutkijajoukon.

Emma-Reetta **Koivunen**, valt.yo (sosiaali- ja kulttuuriantropologia)
emma-reetta.koivunen@helsinki.fi

Emma-Reetta Koivunen on sosiaali- ja kulttuuriantropologian opiskelija Helsingin yliopistosta. Opinnut hän on aloittanut vuonna 2000. Sivuaineina hän opiskelut uskontotiedettä opintojen alusta asti ja tietojenkäsittelyoppia keväästä 2003 alkaen. Etelä-Pohjanmaahan Koivunen tutustui keväällä 2003 aloittaessaan työt tutkimusapulaisena eEste-projektissa. Tätä ennen hänen ainoa kokemuksensa Etelä-Pohjanmaasta on ollut Provinssirockissa käynti 1990-luvun puolivälissä.

Ensimmäisen tietokoneensa, Macin, Koivunen hankki yhdeksänkymmentä luvun alussa. Tätä hän käytti enemmän kirjoittamiseen kuin pelaamiseen. Näin on myös tänä päivänä, Koivunen käyttää kannettavaa PC:tään niin työhön kuin opiskeluun kirjoittamiseen. Tämän lisäksi hän pelaa jonkin verran, niin tietokoneella kuin erilaisilla pelikonsoleilla. Vaikka hän pelaa myös yksin, erityisen nautittavaa hänestä on yhdessä pelattavien pelien sosiaalisuus.

Internetiä Koivunen käyttää lähes päivittäin. Tätä hän käyttää niin tiedonhakuun, kuin myös kommunikaatioon. Kommunikaatiovälineenä Koivunen käyttää sähköpostin lisäksi chattia. Näillä hän pitää yhteyttä ystäviin, sukulaisiin ja kollegoihin. Varsinkin Suomen ulkopuolella asuviin ystäviin yhteydenpito on helpottunut suuresti internetin myötä. Tämän lisäksi kännykän avulla yhteydenpito, sekä puheluiden että tekstiviestien muodossa, on aktiivisessa käytössä.

Minna-Kristiina Paakki (ent. Ojavainio), FM (tietojärjestelmätiede), tutkija
minna-kristiina.paakki@sjoki.uta.fi

Tietotekniikan tai aikaisemmin elektroniikan käyttö on ollut luontaista Minna-Kristiina Paakin lapsuudesta asti. Suomen kiertolaisena (matka alkoi Lappeenrannasta vuoden 1975 kesällä ja jatkui Turun, Ulvilan, Porin kautta Vaasaan sekä edelleen Kauhavalle vuonna 1989) pitkät automatkat sukulaisiin sujuivat mukavasti elektroniikkapelejä pelaten. Kaikenlaiset tv-, video-, elektroniikka-, playstation- tai tietokonepelit ovat kiinnostaneet Paakkiä aina ja kahden pojan äitinä pelejä riittää vieläkin pelattavaksi. Ensimmäisiä työkäyttöön liittyviä tietokonekosketuksia Paakki sai ollessaan töissä ilmaisjakelulehdessä Vaasassa vuoden 1989 keväällä. Tietokoneina lehden toimittajilla olivat Macit ja niillä he tekivät lehden taiton sekä kirjoittivat kaikki jutut.

Tietotekniikkaan tutustuminen jatkui entisessä Karhunmäen kristillisessä kansanopistossa ja sitten Paakki ajautui Kauhavan yläasteelle tietotekniikan sijaisopettajaksi. Ura tietokoneiden ja -tekniikan parissa jatkui Seinäjoelle Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen (TYT) tietotekniikan erikoistumisohjelmaan vuosina 1991 - 1992. Valmistuttuaan tietojärjestelmäasiantuntijaksi Paakki jatkoi opintojaan avoimessa yliopistossa ja hakeutui varsinaiseksi opiskelijaksi Tampereen yliopistoon. Ura jatkui ohjelmistotaloon Kauhavalle, josta jälleen kiertyi takaisin opinahjoon Seinäjoelle TYTtiin, tällä kertaa itse kouluttamaan ja ohjaamaan opiskelijoita.

Paakki jatkaa parhaillaan opintojaan filosofian tohtorin tutkinto tähtäimessään. Hänen väitöskirjansa aiheena on "Kuluttajan luottamus sähköisiin palveluihin". Paakki yhdistää tutkimuksessaan kuluttajatutkimusta, kulttuuritutkimusta, naistutkimusta ja tietojärjestelmätiedettä niin, että pääaine väitöskirjassa on tietojärjestelmätiede ja tutkimusmenetelmiä ja -näkökulmia on haettu kolmesta muusta tieteestä.

Tänä päivänä Paakin tietokone on työnantajan kannettava, jolla hän hoitaa kaiken työhön liittyvän kirjoittamisen ja yhteydenpidon. Yhteydenpidon tavallisin muoto on sähköposti, puhelu tai tekstiviesti, mutta viime aikoina muutto kaukaisiin maihin on tuonut pöydälle myös webbikameran sekä kuulokkeet ja mikrofonin. Etäyhteydenpitoon on Paakin mielestä hyvä valmentaa niin työkaverit kuin läheiset ihmisetkin, ettei väline ainakaan luo merkittäviä esteitä yhteydenpidolle vuoden poissaolon aikana. Sähköpostin käytössä Paakin ensisijainen valinta on tekstipohjainen Pine-ohjelma, koska jatkuvat virus- tai roskapostit on sieltä kätevimmin eliminotavissa. Pine-ohjelma tuli tutuksi jo opiskeluaikoina Seinäjoella, mutta käyttöä tuki edelleen vahvasti opinnot Tampereella ja se, ettei omaa tietokonetta ollut kotona ennen vuotta 1997. Tekstipohjainen Internetin käyttö oli mahdollista jo vuonna 1992 Gopher-ohjelmalla, mutta vasta Mosaic ja Netscape toivat maailman todella lähelle vuonna 1993. Tällä hetkellä Internet on Paakin käytössä päivittäin tiedonhaun tai yhteydenpidon väylänä.

Kyösti **Pennanen**, KTM (kuluttajatutkimus), tutkija
kype@uwasa.fi

Kyösti Pennanen on opiskellut Vaasan yliopistossa vuoden 1999 syyskuusta lähtien ja valmistui kauppatieteiden maisteriksi huhtikuussa 2004 pääaineenaan markkinointi. Hän koki jo opintojensa alkuvaiheessa suurta kiinnostusta sähköistä liiketoimintaa kohtaan ja eEste-projektin myötä hän pääsi tutustumaan tutkimuksen tekoon itselleen mieleisen aiheen parissa. Vaasan yliopiston markkinoinnin laitoksen vahvan kuluttajatutkimukseen suuntautuvan perinteen mukaisesti myös Pennanen innostui tutkimaan kuluttajaa, tällä kertaa sähköisen liiketoiminnan kontekstissa, mikä oli uusi kuluttajatutkimuksen alue Vaasan yliopistossa.

Pennanen toimi eEste-projektissa pro gradu -tutkielman tekijänä ja toi ohjaajansa KTT Harri **Luomalan** kautta kuluttajatutkimuksen näkökulmia eEste-projektiin. Tutkielma ”Kuluttajien kokemat riskit ja riskienhallintastrategiat sähköisessä kaupankäynnissä” valmistui joulukuussa 2003 ja hyväksyttiin tammikuussa 2004. Pennanen pro gradu - tutkielma oli osa eEste-projektia ja toimi innoittajana jatko-opinnoille, jotka alkoivat kesällä 2004 tähtäimenä väitöskirja. Tällä hetkellä Pennanen keskittyy erityisesti analysoimaan kuluttajien luottamuksen muodostumisdynamiikkaa sähköisessä elintarvikekaupassa osana eEste-projektia seurannutta eLaku-projektia.

Pennanen ensimmäiset kokemukset tietotekniikasta ovat 1980-luvulta Commodore 64 tietokoneen tultua markkinoille. Tietotekniikan käyttö jatkui Spectravideon ja Amigan käytön muodossa. Varsinainen ja laajamittaisemman tietotekniikan käytön Pennanen aloitti 1990-luvun puolivälissä PC-koneiden ja internetin käytön yleistessä. Tietotekniikan käyttö rajoittui tällöin viihdekäyttöön sekä satunnaiseen opintoihin liittyvien töiden tekemiseen. 1999 alkaneiden yliopisto-opiskelujen myötä Pennanen tietotekniikan käyttö keskittyi enemmän hyötyohjelmien käytön suuntaan ja laajamittaiseen Internetin hyödyntämiseen tiedon hankinnassa.

Viestintävälineiden osalta Pennanen on käyttänyt sähköpostia 1990-luvun puolesta välistä lähtien. Ensimmäisen matkapuhelimen hän sai vuonna 1998. Matkapuhelimen käyttö keskittyy puheluiden soittamiseen, tekstiviestin lähettämiseen sekä herätyskellon käyttöön. Muista Pennanen useammin hyväksikäyttämistä viestintävälineistä voidaan mainita MSN Messenger -pikaviestintäohjelma, jota hän käyttää yhteydenpitoon ystävien kanssa sekä satunnaisesti tiedostojen lähettämiseen ja vastaanottamiseen.

Tero **Saarenpää**, FM (tietojärjestelmätiede), lehtori
tero.saarenpaa@uta.fi

Tero Saarenpää on koulutukseltaan tietojenkäsittelijä. Vuonna 1994 Tero aloitti opinnot Tampereen yliopistossa pääaineenaan matematiikka. Opintojen edistyessä hän kuitenkin huomasi, että tietojenkäsittely on enemmän hänen alaansa ja vaihtoi pääaineekseen tietojenkäsittelyn. Tietojenkäsittelyssä Teroa kiinnosti eniten tietojärjestelmiin liittyvät asiat ja hän suuntautui tietojärjestelmien maisteriohjelmaan. Vuoden 2003 syksyllä Tero valmistui filosofian maisteriksi ja hänen pro gradun aiheensa oli ”Kuluttaja ja sähköinen kauppa tietojärjestelmätieteen tutkimuksissa”. Valmistumisen jälkeen Tero aloitti jatko-opinnot, joihin tulee tietojärjestelmätieteen lisäksi sisältymään muun muassa markkinoinnin opintoja. Saarenpään väitöskirja on vielä alkuvaiheessa ja sen työotsikko on ”Kuluttaja ja sähköinen kauppa eri näkökulmien kautta”. Pro gradussaan Tero tarkasteli kuluttajaa ja sähköistä kauppaa tietojärjestelmätieteen tutkimusten näkökulmasta ja väitöskirjassa tavoitteena on tuoda tarkasteluun mukaan muita näkökulmia, kuten kuluttajan ja palveluntarjoajan näkökulmat.

Työkokemusta Saarenpäällä on lähinnä tutkimusprofessori Tarja Tiaisen tutkimusprojekteista. Tiainen toimi Teron pro gradun ohjaajana ja tätä kautta alkoi myös yhteistyö Tiaisen tutkimusprojekteihin, joissa Tero on toiminut tutkijana. Tällä hetkellä Tero työskentelee Tampereen yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitoksella lehtorina vastuunaan Seinäjoella alkanut maisteriohjelma. Tutkimuksen teko on jäänyt hieman vähemmälle, mutta suhteet Seinäjoelle ja Tiaisen tutkimusryhmään pysyvät tiiviinä myös jatkossa.

Ensikosketuksen tietokoneisiin Saarenpää sai 1980-luvun puolivälissä, kun hänen perheeseen ostettiin VIC-20 tietokone. Tietokone toimi lähinnä vain perheen poikien pelikoneena. Aina 1990-luvun puoliväliin asti Saarenpään tietokoneiden käyttö oli periaatteessa vain pelien pelaamista. Tilanne kuitenkin muuttui PC:n ja internetin myötä, jolloin Tero alkoi käyttää tietokonetta myös muun muassa sähköpostiin, tekstinkäsittelyyn ja tiedon etsimiseen. Toki edelleen myös pelit ovat keskeinen osa Teron tietokoneen käyttöä. Työn kautta myös kannettava tietokone on tullut Terolle tutuksi.

Sähköposti on Saarenpään eniten käyttämä viestintäväline. Sähköpostin käyttö alkoi vajaan kymmenen vuotta sitten, kun Teron hyvä ystävä muutti Yhdysvaltoihin opiskelemaan – sähköposti oli toimivin viestintäväline maapallon toiselle puolelle. Vuosien mittaan Tero on alkanut pitää yhteyttä sähköpostitse myös ”lähempänä” asuviin ystäviin ja sukulaisiin. Samoin työ- ja opiskeluasioissa sähköpostilla on nykyään yhä suurempi rooli Teron viestinnässä. Sähköpostin lisäksi Tero käyttää kännykkää viestinnässä. Puheluiden ja tekstiviestien kautta hän hoitaa niin työasioista kuin yhteydenpitoa ystäviinsä ja sukulaisiinsa.

Tarja Tiainen, FT (tietojärjestelmätiede), tutkimusprofessori
tarja@cs.uta.fi

Tarja Tiainen on koulutukseltaan tietojenkäsittelijä. Hän aloitti opinnot Tampereen yliopistossa 1980-luvun alussa. Tuolloin keskeinen osa opetusta oli ohjelmointi ja tiedonhallinta. Vasta opintojen loppuvaiheessa Tiainen keskittyi organisaatiokeskeiseen tietojärjestelmätieteeseen. Jatko-opintoihin sisältyi tietojärjestelmätieteen lisäksi teknologiantutkimuksesta, tulevaisuudentutkimusta ja naistutkimusta. Tiainen väitöskirja käsittelee tietojärjestelmäammattilaisten oletuksia; työn otsikko on Information System Specialist Predispositions. Toisaalta Tiainen jakaa nämä ajattelumallit (jotka sisältävät ennen kaikkea teknologia- ja mieskeskeisyyden), sillä Tiainen on opiskelussa ja työssään sisäistänyt ammattilaiselta odotetut ajatusmallit. Toisaalta Tiainen suhtautuu kriittisesti näihin malleihin, sillä hän on havainnut, miten niiden kautta sivuutetaan ihmisten ja työn näkökulma.

Työkokemusta Tiainenella on useista tutkimus- ja opetustehtävistä Tampereen yliopistosta sekä tietojenkäsittelytieteiden laitokselta että työelämän tutkimuskeskuksesta. Akateemisen työkokemuksen lisäksi Tiainenella on kokemusta työstä ohjelmistotalossa. Tarja Tiainen on työskennellyt tutkimusprofessorin Seinäjoella elokuusta 2002 alkaen. Kuitenkaan paikkakunta ei tuolloin ollut aivan vieras: jo 1990-luvun alussa Tiainen kävi Seinäjoella pitämässä tietojenkäsittelyopin opetusta Tampereen yliopiston avoimen yliopiston järjestämänä.

Tiainen aloittaessa tietojenkäsittelyopin opinnot ei vielä ollut kotitietokoneita. Opiskelussa käytettiin pääasiassa suurkaneympäristöä. Macien tultua markkinoille myös Tiainen siirtyi käyttämään niitä. Kotiin Tiainen hankki Macin 1990-luvun alussa; television hän hankki myöhemmin. Myöhemmin, tosin vastahaluisesti, Tiainen on siirtynyt käyttämään PC:tä. Nykyisin kannettava tietokone (LifeBook) on Tiainen käyttämä väline.

Viestintävälineistä Tiainen suosimia ovat sähköposti ja kännykän tekstiviestit. Sähköpostin käytön aluksi Tiainen laskee opintojen alun, jolloin opetettiin viestin lähettämistä yliopiston koneen toisille käyttäjille. Tästä tuli nopeasti suosittu yhteydenpitotapa tietojenkäsittelijöiden parissa. Myöhemmin, tietoverkkojen kehittyessä, tämä viestintätapa laajeni. Sähköpostitse tapahtuu yhteydenpito ystäviin, kollegoihin ja sukulaisiin. Monet työhön liittyvät käytännön asiat sovitaan saman median avulla. Ääritapauksena on se, että Tiainen on kirjoittanut tieteellisiä papereita neuvotellen niistä lähinnä sähköpostitse. Sähköpostiviestintää täydentää kännykän käyttäminen. Tiainenella kännykkä toimii viestintävälineen (tekstiviestit ja puhelu) lisäksi kellona, herättäjänä, laskimena, osoitekirjana ja nyt myös kamerana.